

**ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ
ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ**
ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΗΣ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ 2-4
Τ.Κ. 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.-FAX 210-3819571

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΠΡΩΤΗ: 1975-1977
ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΔΕΥΤΕΡΗ: 1983-

**ΤΕΥΧΟΣ 194
ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ - ΜΑΡΤΙΟΣ 2015**

ΕΚΔΟΤΗΣ - ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΛΕΥΤΕΡΗΣ Β. ΤΖΟΚΑΣ
ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ
Δόρδου 35, Τ.Κ. 104 43 Αθήνα
Τηλ. 210-5120009

ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΗΣ (ΤΑΚΗΣ) ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΠΟΛΥΞΕΝΗ ΓΙΑΧΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΦΟΡΛΙΔΑΣ
ΑΓΑΠΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ
ANNA MOΣΧΟΝΙΔΟΥ

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ - ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ΑΓΑΠΟΥΛΑ ΕΥΘΥΜΙΟΠΟΥΛΟΥ
Τ.Θ. 8231, Τ.Κ. 102 10 ΑΘΗΝΑ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ
ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
Τ.Θ. 8231, Τ.Κ. 102 10 ΑΘΗΝΑ
e-mail: EEL1930@GMAIL.COM
www.logotexnes.gr
ellineslogotexnes.gr

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ
ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΚΟΥΚΟΥΔΑΚΗΣ
ΖΩΟΔ. ΠΗΓΗΣ 91, 114 73 Αθήνα
τηλ. 210-3821173, fax 210-3821030
e-mail: efkyriakos@ath.forthnet.gr

**Κάθε Λογοτέχνης φέρει
την ευθύνη των κειμένων του**

ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΕΚΔΟΤΗ

ΤΗΝ ανατολή του έτους 2015, που από καρδιάς ευχόμαστε σε όλα τα μέλη και τους φίλους της Ένωσης καλή κι ευτυχισμένη χρονιά, σημαντικές εκδηλώσεις προγραμματίσθηκαν, από τον Ιανουάριο μέχρι τον Μάιο, εφτά στον αριθμό. Το ένθετο πρόγραμμα, που είναι στο περιοδικό, γράφει όλες τις εκδηλώσεις. Το Δ.Σ., που το ευχαριστώ πολύ, δραστηριοποιείται σε καθημερινή βάση, έχοντες συμμάχους τις Κριτικές Επιτροπές των Μουσικών και Εκπαιδευτικών όλων των βαθμίδων, Δημοτικού - Γυμνασίου - Λυκείου. Οι εκδηλώσεις δεν γίνονται στη γνωστή αίθουσα της ΧΑΝ (Ακαδημίας 36 & Ομήρου), αλλά και στην αίθουσα Συναυλιών του ΩΔΕΙΟΥ Φ. ΝΑΚΑ (Παρασκευή 20-2-2015) και στο ΜΕΓΑΡΟ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΒΟΥΛΗΣ (Παρασκευή 20-3-2015), για ν' απονεμηθούν στους συμμετέχοντες μαθητές τα ΒΡΑΒΕΙΑ. Στον πρώτο Διαγωνισμό έχει έντεκα καταξιωμένους Μουσικούς και στον δεύτερο έχει είκοσι πέντε Εκπαιδευτικούς. Συντονιστές είναι στον πρώτο, ο μαέστρος - μέλος της Ένωσης Νίκος Χριστοδουλής, και στον δεύτερο, οι κυρίες Πολυζένη Γιάχου, Αντιπρόεδρος, και Αγαπούλα Ευθυμιοπούλου, Ταμίας, και οι δύο εκπαιδευτικοί, Διευθύντριες Σχολείων. Η συμμετοχή όλων των μελών και φίλων της Ένωσης είναι απαραίτητη. Έτσι δυναμώνει η φωνή μας προς τα έξω.

Λ.Β.Τ.

**Ο Πρόεδρος και το Διοικητικό Συμβούλιο
εύχονται στα μέλη
και στους φίλους της Ένωσης
ΧΡΟΝΙΑ ΠΟΛΛΑ και ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ**

Ο Πρόεδρος Λευτέρης Β. Τζόκας έκανε τον Απολογισμό Δράσης Διοικ. Συμβουλίου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών για το 2014

Εκλεκτοί προσκεκλημένοι,

Κυρίες και κύριοι συνάδελφοι,

Αγαπητοί, Φίλες και Φίλοι,

Σας εύχομαι καλή και ευτυχισμένη χρονιά το 2015. Η Ετήσια Γενική Συνέλευση που γίνεται σήμερα είναι Απολογιστική για τη δράση του Δ.Σ., τον οικονομικό απολογισμό και την ανάγνωση της Οικονομικής Έκθεσης από την Εξελεγκτική Επιτροπή. Οι κρίσεις για τα πεπραγμένα του έτους 2014 και η κοπή της Πρωτοχρονιάτικης Πίτας.

Κυρίες και Κύριοι συνάδελφοι,

Οφείλουμε να θυμηθούμε τους δικούς μας ανθρώπους που έφυγαν τη χρονιά αυτή:

- 1) Εκοιμήθη ο Αρχιμανδρίτης π. Τιμόθεος Κιλίφης.
- 2) Έφυγε απ' τη ζωή, αφού πάλεψε γενναία μέχρι το τέλος, ο βραβευμένος ιστορικός-ερευνητής Κων/νος Τσιλιγιάνης στην Άρτα.
- 3) Ο καπτα-Νίκος Κωστάρας.
- 4) Ο εκπαιδευτικός Ανδρέας Βλεσσίδης.
- 5) Η Όλγα Σακαρέλη-Χαντζάρα στην Ηγουμενίτσα.
- 6) Ο Κώστας Ζούλας στην Ηγουμενίτσα.
- 7) Ο Ηλίας Αυδούσης στο Άργος.
- 8) Ο Σωτήρης Σώκος αναπάντεχα, σύζυγος της βραβευμένης ποιήτριας Γιώγιας Σιώκου.
- 9) Η μητέρα του μέλους μας Αθαν. Παπαθανασίου.
- 10) Ο σύζυγος της κ. Χαραλαμπίας Σταθοπούλου-Βυτογιάνη.

Τα θερμότερα συλλυπητήρια στους συγγενείς τους. Αιωνία η μνήμη τους. Παρακαλείσθε να κρατηθεί ενός λεπτού σιγή.

Αγαπητά μέλη της Ένωσης,

Οι εκδηλώσεις το έτος 2014 πραγματοποιήθηκαν σύμφωνα με το Πρόγραμμα που κυκλοφόρησε απ' την Ένωση. Η συμμετοχή ήταν πολύ μεγάλη. Το αναγνωρίζουν όλοι. Τόσο στους Λογοτεχνικούς Διαγωνισμούς Ποίησης και Διηγήματος για μεγάλους, αλλά και για μαθητές Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου, που έγιναν στον «Παρνασσό», υπήρξε το αδιαχώρητο. Το ίδιο συμβαίνει σε κάθε εκδήλωση που γίνεται στην αίθουσα της ΧΑΝ. Τα αποτελέσματα των εκλογών της 21ης Ιανουαρίου 2014 για την τετραετία 2014-18, έγιναν σε όλους γνωστά με την ανάδειξη των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου, Πειθαρχικού Συμβουλίου και της Εξελεγκτικής Επιτροπής. Συνεχίζουμε την προσπάθεια για να γίνεται ό,τι καλύτερο μπορούμε όλοι. Οι εκδηλώσεις καταγράφονται μέσα από τις σελίδες του περιοδικού μας «Λογοτεχνική Δημιουργία», που σύμβουλος

έκδοσης είναι ο πρ. Γεν. Γραμματέας Τάχης Παπαδημητρίου. Η έκδοση του περιοδικού είναι τριμηνιαία. Μακάρι να μπορούσαμε, ώστε να εκδίδεται όπως πρώτα, κάθε δίμηνο.

Ευχαριστώ από καρδιάς τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου για τη συμπαράστασή τους στις διάφορες εκδηλώσεις που γίνονται. Ακόμα ευχαριστώ το Πειθαρχικό Συμβούλιο και την Εξελεγχτική Επιτροπή. Επίσης για την καθημερινή του επίσκεψη στη Στέγη του πρ. Γ. Γραμματέα και νυν Συμβούλου Έκδοσης του περιοδικού «Λογοτεχνική Δημιουργία» Τάχη Παπαδημητρίου. Από το πρώτο μέχρι το μεσημέρι στις 2 η ώρα που είναι ανοικτό, περνούν πολλά μέλη μας απ' το γραφείο της Ένωσης.

Μεγάλο ευχαριστώ στο μέλος μας **ντίνο δώρο** (Κων/νο Θεοδωρόπουλο) που «μας εμπιστεύεται» καθώς λέει. Έτσι, το έτος 2014 και συγκεκριμένα από τον Ιούλιο μέχρι Δεκέμβριο, μας έδωσε για την ενίσχυση του ταμείου, το ποσό των 3 χιλιάδων ευρώ. Και πάλι ευχαριστεί το Διοικητικό Συμβούλιο. Σε λίγο θα τον βραβεύσουμε γι' αυτή του την ενέργεια.

Δεν θα ήθελα να επαναλάβω αυτά που συνέβησαν το 2014, καθώς είναι κατεγραμμένα στο περιοδικό. Πολλά μέλη μας παρουσίασαν τα βιβλία τους σε διάφορες αίθουσες. Όπως ο κ. Άρης Χαραλαμπάκης, καρδιολόγος, αντιστράτηγος ε.α., με εκλεκτούς ομιλητές, στο Πολιτιστικό Κέντρου Παπάγου. Η κ. Σταυρούλα Ζώρζου, χειρουργός οδοντίατρος, λογοτέχνης, μουσικός, στο Πνευματικό και Κοινωνικό Κέντρο του Ι.Ν. Αγίου Γεωργίου Κερατσινίου. Η κ. Λίλη Τσώνη στη Δημοτική Πινακοθήκη Λαμίας «Αλέκος Κοντόπουλος». Είχα την τιμή να παρουσιάσω τα βιβλία των μελών μας: Στη «Στοά του Βιβλίου» της Φρειδερίκης Τζόκα-Ζήση. Στο Πόλις Αρτ Καφέ του Γιάννη Κ. Τσώλη μαζί με τον πρόεδρο της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών Κώστα Καρούσο και τη συμμετοχή πολλών μελών των δύο σωματείων. Στο Μέγαρο Μουσικής Αθηνών της κ. Χρυσούλας Δημητρακάκη. Στο ENASTROPON του Κοσμήτορα της Ένωσης Λεωνίδα Χαζίρογλου μαζί με τον κ. Σταμάτη Βασιλάκο (μέλος μας), νομικό-συγγραφέα και τον φυχίστρο Αλ. Κυρούση. Στο «AKOPNTEON» στου Ψυρρή της κ. Λουκίας Τζαννίδου, μαζί με το μέλος του Δ.Σ. Γιάννη Τσούτσια και τους Κώστα Ριτσώνη, Σίσου Πετρίδου-Λεοντακιανάκου και την Ιωάννα Φραγκιά.

Συμμετέχουμε στις εκδηλώσεις που πραγματοποιούν τα μέλη μας, όπως:

- α) Ο Νίκος Νόκας με την «**Αεροπορική Ακαδημία Ελλάδος**» (A.AK.E.), που είναι καταξιωμένος Πρόεδρος της πολλά χρόνια.
- β) Ο καπτα-Μαρίνος Τσάμης με τη «**Λέσχη Αρχιποιάρχων**», που είναι Πρόεδρος κι έχει ένα εκλεκτό επιτελείο και ξεχωρίζουν σε όλα.
- γ) Η κ. Καίτη Τύμη με το **Σύλλογο Εικαστικών Καλλιτεχνών Ελλάδος «Ο ΑΠΕΛΛΗΣ»**, που δημιουργεί με τα εκλεκτά μέλη της και τα περισσότερα δικά μας μέλη ζωγράφους-λογοτέχνες, που εκθέτουν στη XAN Αθηνών τα έργα τους.
- δ) Η Αντιπρόεδρος της Ένωσης κ. Πολυξένη Γιάχου, Δ/ντρια του **90ού Δημοτικού Σχολείου Αθηνών**, μ' ένα εκλεκτό επιτελείο εκπαιδευτικών, που ξεχωρίζουν κι έχουν συμπαραστάτη τους τον μαέστρο Ν. Χριστοδούλη.
- ε) Η Ταμίας της Ένωσης κ. Αγαπούλα Ευθυμιοπούλου, Προϊσταμένη του **1ου Νηπια-**

- γωγείου Γαλατσίου, με τις Κυρίες Νηπιαγωγούς, οδηγούν στο σωστό δρόμο τα παιδιά.
- στ) Η κ. Ευδοκία Βλάχου, Δ/ντρια του 34ου Δημοτικού Σχολείου Αθηνών, με το δρώμενο του Παραδοσιακού Γάμου, τα Ήθη και τα Έθιμα, από το βιβλίο της που παρουσίασε με την Ε' και ΣΤ' τάξη. Συνόδευε το παραδοσιακό συγκρότημα του Δ. Κωτσακά, μ' ερμηνευτή τον εκπαιδευτικό Βασίλη Κολοβό.
- Ευχαριστούμε το μέλος μας κ. Χρυσάνθη Τίγγελη-Βασιλική για τη συμμετοχή της στην αγορά της Βασιλόπιτας, που είναι Δωρεά στη μνήμη του γιου της Μαρκέλλου Βασιλική.
  - Η Ταμίας της Ένωσης κ. Αγαπούλα Ευθυμιοπούλου παρακαλείται να κάνει τον Οικονομικό Απολογισμό για το έτος 2014.
  - Από την Εξελεγκτική Επιτροπή ο κ. Αγαθοκλής Παναγούλιας να διαβάσει την Εκθεση για το 2014.
  - Εγκρίνεται ο Διοικητικός Απολογισμός;
  - Εγκρίνεται ο Οικονομικός Απολογισμός;
- Και απαλλάσσει τα μέλη του Δ.Σ. από κάθε ευθύνη; Σας ευχαριστούμε. Η έγκριση δόθηκε με χειροχροτήματα και ανάταση των χεριών... Καλή χρονιά...

ΕΥΧΑΡΙΣΤΗΡΙΟ

Για τρίτη φορά, ο ανεκτίμητος, πολύτιμος φίλος και τακτικό Μέλος της ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ ντίνος δώρος (φιλολογικό ψευδώνυμο του λογοτέχνη ποιητή Κωνσταντίνου Θεοδωροπούλου) ενίσχυσε και συνέδραμε το ταμείο της Ένωσής μας, εκδηλώνοντας με αυτόν τον καίριο και αποτελεσματικό τρόπο την απέραντη καλοσύνη τους. Και την τρίτη φορά το δώρημα του δώρου ήταν χίλια (1.000) ευρώ!

Είναι μεγάλο πράγμα σε μέρες δραματικής οικονομικής κρίσης να υπάρχουν τέτοιοι άνθρωποι με τέτοια διάθεση συγκινητικής προσφοράς προς την Ε.Ε.Λ. Άλλα και πέρα απ' αυτό. Η νέα γενναία χορηγία αποτελεί θική τόνωση και ενδυνάμωση του Προέδρου και του λοιπού Δ.Σ. για παραπέρα αφοσίωση προς το Πνευματικό Σωματείο από πλευράς όλων μας. Τέτοιες χειρονομίες αποδεικνύουν το μέγεθος της εμπιστοσύνης προς τη σημερινή Διοίκηση, εκ μέρους των προσφερόντων, εμψυχώνουν έμπρακτα όλους εμάς στο έργο που δεν είναι άλλο από το παραπέρα ανέβασμα της Ένωσης, χαλυβδώνουν στέρεα τη συνείδηση της Συλλογικότητας και δείχνουν περίτρανα σε όλους πως, δωρήματα αυτού του είδους, πυργώνουν την άδολη αγαπητική σχέση μεταξύ μας και στεριώνουν βαθιά μέσα μας τον πνευματικό δεσμό μας. Γι' αυτό, ντίνο δώρο, σ' ευχαριστούμε και σ' ευγνωμονούμε. Είθε το παράδειγμά σου να βρει μιμητές.

**Ο Πρόεδρος και τα Μέλη του Δ.Σ.
της ΕΝΩΣΗΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ**

Η Ε.Ε.Λ. στη Γεν. Συνέλευση, στις 19 Ιανουαρίου 2015, βράβευσε τον ντίνο δώρο με τιμητική διάκριση, που παρέλαβε η σύζυγός του.

ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ

Πήραμε τις συνδρομές των μελών μας για τα έτη 2014 και 2015. Ο εντός παρενθέσεως αριθμός είναι της διπλότυπης απόδειξης είσπραξης.

ΕΤΟΣ 2014			
Τζαννή Δέσποινα	(206)	Παυλίδου-Θωμά Αλεξάνδρα	(34)
Περατικού Μαρία	(209)	Δήμου Φρίξος	(35)
Λυγίζου Χρυσώ	(210)	Δήμου Μάρω	(36)
ΕΤΟΣ 2015		Παπαδημητρίου Δημήτριος	(37)
Τζόκας Λευτέρης	(1)	Χονδρός Δημήτριος	(38)
Καμπόση Νίκη	(2)	Μηλιώνης Γρηγόριος	(39)
Ευθυμιοπούλου Αγάπη	(3)	Μαντζούτσος Σωτήριος	(40)
Μανιάτη-Σίτα Ελπίδα	(4)	Ηλιόπουλος Ιωάννης	(41)
Χρήστου Ιωάννα	(5)	Φορλίδας Απόστολος	(42)
Βερβέρη-Κράουζε Μαρία (Γερμανία)	(6)	Ραδίτσας Σπύρος	(43)
Κούκιελ-Βραΐλα Μπεάτα	(7)	Βέλλιος Τάσος	(44)
Τσωλης Γιάννης	(8)	Μουρμούρης Ιωάννης	(45)
Τύμης Αναστάσιος	(9)	Σπανδάργος Ευάγγελος	(46)
Τζαννίδου Λουκία	(10)	Γιαννικόπουλος Ευάγγελος	(47)
Τζιόβας Πάνος	(11)	Σταθοπούλου-Βυτόγιανη Χαραλαμπία	(48)
Παπαδημητρίου-Τζιράκη Ζωή	(12)	Σπυρόπουλος Γεώργιος	(49)
Μπελούλη Παναγώτα (Judy) (Καναδάς)	(13)	Μουζάκη-Μπουρίτσα Ελένη	(50)
Κολιδάκης Δημήτριος	(14)	Νικολόπουλος Κων/νος	(51)
Καραπιπέρης Χρήστος	(15)	Σαρλή-Μαχατούνη Κάτια	(52)
Παπαθανασίου Αθανάσιος	(16)	Κηπουρού Δέσποινα	(53)
Σπυρόπουλος Κώστας	(17)	Κηπουρού-Τριανταφυλλίδου Βάσω	(54)
Σβάλμα Τζένη	(18)	Ρεμπή Νάντια	(55)
Καραγιαννάκος Γιώργος	(19)	Βίγλας Δημήτριος	(56)
Αρχιμ. π. Μίτσελλ Μίλτιαδης	(20)	Μασούρης Δημήτριος	(57)
Ρηγόπουλος Άγγελος	(21)	Κανδηλάπτης Αρης	(58)
Κολιός Απόστολος	(22)	Τριάντος Δημήτριος	(59)
Φίντζος Κων/νος	(23)	Μπαλταγιάνη Ελένη	(60)
Χαζίρογλου Λεωνίδας	(24)	Νίκας Αλέξανδρος	(62)
Καραγιαννίδης Γεώργιος	(25)	ντίνος δώρος	(63)
Τίγγελη-Βασιλική Χρυσάνθη	(26)	Μπαστιάνου Λεμονιά	(64)
Παπαδόπουλος Φ. Γεώργιος	(28)	Δερδελής Δημήτριος	(65)
Βασιλάκος Σταμάτης	(29)	Ζολώτα Αγγελική	(66)
Αρμελινός Ελευθέριος	(30)	Σουρή Μαρία	(67)
Ιωαννίδης Παναγιώτης	(31)	Παπαλεωνίδας Κων/νος	(69)
Κουμούρης Αθανάσιος	(32)	Κυρλής Χαράλαμπος	(70)
Πάσχος Ιωάννου Απόστολος	(33)	Καραγκούνης Χρήστος	(71)
		Τσαγκάρης Βασίλειος	(72)

Πανηγυρική τελετή βράβευσης Λογοτεχνικού Διαγωνισμού στη Χ.Α.Ν.

Mε λαμπρή επιτυχία και τη συμμετοχή λογοτεχνών από Ελλάδα, Κύπρο και άλλες χώρες του εξωτερικού, σε μια ασφυκτικά γεμάτη αίθουσα πραγματοποιήθηκε η απονομή των λογοτεχνικών βραβείων της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, στις 15 Δεκεμβρίου 2014 και ώρα 6:30 στη Χ.Α.Ν. Αθηγών (Ακαδημίας 36 και Ομήρου), με τη συ-

μπαράσταση του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού.

Στην εκδήλωση παρέστη, εκ μέρους του Υπουργού Πολιτισμού και Αθλητισμού κ. Κώστα Τασούλα, ο τμηματάρχης του υπουργείου στη Διεύθυνση Γραμμάτων, Βιβλίων και Ψηφιακού Περιεχομένου κ. Χάρος Παππής, που χαιρέτισε στην αρχή της εκδήλωσης και απένειμε το Χρυσό Μετάλλιο Πνευματικής Αξίας Α' Τάξεως μετά Διπλώματος στη δημι-

ουργό κυρία Αικατερίνη Φακάλου, ερευ-
νήτρια-συγγραφέα.

Στη συνέχεια ο Πρόεδρος της UNICEF,
πρώην βουλευτής και πρώην Πρόεδρος
της Γ.Ε.Σ.Ε.Ε. κ. Λάμπρος Κανελλόπου-

χαν, παρευρέθηκαν εκπρόσωποι του δη-
μοσιογραφικού κόσμου, εκδότες, εκπαι-
δευτικοί, διευθυντές σχολείων και καθη-
γητές πανεπιστημίων, πλήθος λογοτέχνες
και πνευματικοί άνθρωποι του τόπου,
γονείς, αδέλφια και συγγενείς των τιμη-
θέντων κ.ά.

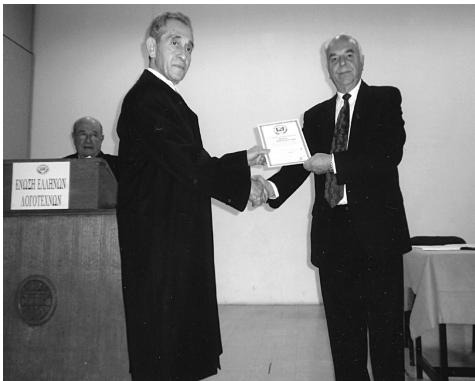
λος απένειμε το Χρυσό Μετάλλιο Πνευ-
ματικής Αξίας Α' Τάξεως μετά Διπλώμα-
τος στη λογοτέχνιδα κυρία Γιώγια Σώ-
κου.

Πέραν των 300 ατόμων που συμμετεί-

Στην αρχή το λόγο πήρε ο Κοσμήτορας
της Ένωσης κ. Λεωνίδας Χαζίρογλου,
που καλωσόρισε τους εκλεκτούς προσκε-
κλημένους και όλους τους παριστάμε-

νους στην εκδήλωση, κάλεσε την ηθοποιό Κωνσταντίνα Γεωργαντά να αποδώσει το ποίημα «Απονομή βραβείων», του μέλους της Ένωσης κ. Λουκίας Τζαννίδου, καταχειροκροτηθείσα.

Στη συνέχεια πήρε το λόγο ο Πρόεδρος της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών κ. Λευτέρης Β. Τζόκας που είπε ανάμεσα στα άλλα τα οκόλουθα: «Χαιρετίζουμε ως Διοικητικό Συμβούλιο την παρουσία του εκπροσώπου του ΥΠ.ΠΟ.-Α. που μας τιμά. Η απονομή που θα γίνει στη συνέχεια είναι μια λαμπρή εορτή, πανήγυρις θα έλεγα, και έτοι πρέπει να δούμε αυτή την εκδήλωση. Είχαμε ένα μεγάλο όγκο κειμένων και καταφέραμε να καταλήξουμε με πολύ κόπο σε αυτό το αποτέλεσμα. Ευχαριστούμε τους δύο κριτές, τον εισηγητή, πρώην Γενικό Γραμματέα της Ένωσης κ. Τάκη Παπαδημητρίου και το μέλος της κριτικής επιτροπής και της Ένωσης, τέως

Σχολικό Σύμβουλο και συγγραφέα κ. Χρήστο Γκόντζο, για το αποτέλεσμα του λογοτεχνικού διαγωνισμού. Πιστεύουμε ότι φέραμε σε αίσιο πέρας την αποστολή μας, ευσυνείδητα και με δικαιοχρισία, δεν διεκδικούμε, βέβαια το αλάθητο. Πολλά συγχαρητήρια σε όλους τους βραβευμένους και τους συμμετέχοντες στον πανελλήνιο και παγκύπριο λογοτεχνικό διαγωνισμό της Ένωσης, έτους 2014. Και σε όλους εσάς που θα έχετε την υπομονή να τους καμαρώσετε και να τους χειροκροτήσετε».

Στη συνέχεια, μετά τις απονομές των χρυσών μεταλλίων από τον εκπρόσωπο του ΥΠ.ΠΟ.-Α. κ. Χάρη Παππή, το λόγο πήρε ο εισηγητής της κριτικής επιτροπής κ. Τάκης Παπαδημητρίου, που διάβασε το πρακτικό του διαγωνισμού και συντόνισε την τελετή της απονομής, σε συνεργασία με τον Κοσμήτορα της Ένωσης κ. Λ. Χαζίρογλου.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

**Της Κριτικής Επιτροπής Πανελλήνιου και Παγκύπριου
Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Ποίησης και Διηγήματος με ελεύθερο θέμα
της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών έτους 2014**

Η Κριτική Επιτροπή, αποτελούμενη από τον Πρόεδρο της Ένωσης κ. **Λευτέρη Β. Τζόκα**, τον πρώην Γενικό Γραμματέα κ. **Δημήτρη Παπαδημητρίου** και το μέλος της Ένωσης τ. **Σχ. Σύμβουλο και Συγγραφέα κ. Χρήστο Γκόντζο**, συγχαίρει όλους όσοι έλαβαν μέρος στον διαγωνισμό αυτό. Αφού μελέτησαν και αξιολόγησαν αντικειμενικά και ο καθένας χωριστά τα υποβληθέντα προς κρίση έργα Ποίησης και Διηγήματος διαπίστωσαν ότι πολλά έργα που υποβλήθηκαν έχουν το στοιχείο στη γραφή τους, του Χρονικού-Μαρτυρίας. Έτσι, άτυπα δημιουργήθηκε κι άλλη μία κατηγορία για τους διαγωνιζόμενους. Είναι τα Βραβεία και οι Έπαινοι που θα δοθούν για τα κείμενα του Χρονικού-Μαρτυρίας. Με πρόσκληση του Προέδρου της Ένωσης κ. **Λευτέρη Β. Τζόκα** συνήλθαν την Παρασκευή 12 Δεκεμβρίου 2014 και ώρα 12η στη Στέγη της Ένωσης (Ζωοδόχου Πηγής 2-4, 2ος όροφος), για την εξαγωγή των αποτελεσμάτων και αποφάσισαν τα ακόλουθα:

Σύμφωνα με την προκήρυξη και τις δεσμεύσεις της, αναδείχτηκαν ομόφωνα και παμφηφεί περισσότερα βραβεία γιατί ισοβάθμισαν και τα μοιράζονται οι δημιουργοί. Όλα τα κείμενα που συμμετείχαν θα μπορούσαν να τύχουν διάκρισης, αλλά αυτό είναι αδύνατο, γι' αυτό η Κριτική Επιτροπή, με σύμφωνη γνώμη, θέσπισε τα Ειδικά Βραβεία, που θα δοθούν σε ξεχωριστές περιπτώσεις συμμετασχόντων. Ήταν οι δεσμεύσεις της προκήρυξης του διαγωνισμού που δεν επέτρεπαν να δοθούν περισσότερες διακρίσεις.

1. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΠΟΙΗΣΗΣ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «Ουαί τοις ηττημένοις», με το φευδώνυμο «**Χρήστος Ιωάννου**», που ανήκει στην κ. **Ιωάννα Χρήστου**.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «Γιατί Οδυσσέα επέστρεψε;», με το φευδώνυμο «**Αχερώδιος**», που ανήκει στον κ. **Θεοφάνη Παυλίδη** και ισοβαθμούν, το ποίημα «**Εξ ιδίων τα βέλη, αλλ' ο "τρώσας και ίάσεται"**», με το φευδώνυμο «**Ελπιδοφόρος**», που ανήκει στην κ. **Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη** και το ποίημα «**Απέλαση**», με το φευδώνυμο «**Μαρία Καίσαρη**», που ανήκει στην κ. **Σταυρούλα Ζώρζου**.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο ποίημα «**Δει δε χρημάτων και άνευ τούτων ουδέν εστί γενέσθαι των δεόντων**», με το φευδώνυμο «**Άτλας**», που ανήκει στον κ. **Γιάννη Καρβελά** και ισοβαθμούν, το ποίημα «**Η ποίηση**», με το φευδώνυμο «**Φαέθων**», που ανήκει στον κ. **Αντώνιο Χ. Δημητρίου** και το ποίημα «**Αρμονία**», με το φευδώνυμο «**Διώνη Δωδωναία**», που ανήκει στην κ. **Αλεξάνδρα Παυλίδου-Θωμά**.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «**Ζήσε το τώρα**», με το φευδώνυμο «**Ικαρος**», που ανήκει στον Αρχιμανδρίτη π. **Μιλτιάδη Μίτσελ** και ισοβαθμούν, με το ποίημα «**Η Ορθοδοξία γαρ**», με το φευδώνυμο «**Ελληνορθόδοξος γηγενής**», που ανήκει στον κ. **Από-**

στολο Ιωάννου Πάσχο και το ποίημα «Με ένα NAI», με το φευδώνυμο «Άγχιστος», που ανήκει στον κ. Σωτήρη Μαντζούτσο.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «Εσύ μετανάστη», με το φευδώνυμο «Αθηνά», που ανήκει στην κ. Βάσω Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού και ισοβαθμούν με το ποίημα «Του Ερωτα», με το φευδώνυμο «Σαμάνθα», που ανήκει στην κ. Λένα Φατούρου και το ποίημα «Ανάσταση», με φευδώνυμο «Περσέας», που ανήκει στον κ. Μιλτιάδη Ντόβα.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο ποίημα «Στην Ένωση!», με το φευδώνυμο «Ελεύθερος», που ανήκει στον κ. Λευτέρη Αρμελινό και ισοβαθμούν, το ποίημα «Ειρήνη», με το φευδώνυμο «Καναρίνι», που ανήκει στην κ. Γεωργία Μπαλάσκα και το ποίημα «Σμύρνη», με το φευδώνυμο «Μαριόλα», που ανήκει στην κ. Κωνσταντίνα Γεωργαντά.

2. ΔΙΑΓΩΝΙΣΜΟΣ ΔΙΗΓΗΜΑΤΟΣ

Α' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα «Αι θερινοί παγίδες», με το φευδώνυμο «Ύγεια καθολική», που ανήκει στον κ. Απόστολο Ιωάννου Πάσχο.

Β' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο διήγημα «Μια κρυμμένη αγάπη φέρνει τη χαρά και την ευτυχία», με το φευδώνυμο «Δαναός», που ανήκει στην κ. Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη και ισοβαθμούν, το διήγημα «Λάμπρενα», με το φευδώνυμο «Τζιμ Άνταμς». που ανήκει στον κ. Αλέξανδρο Νίκα και το διήγημα «Περίπατος στην ακροποταμιά», με το φευδώνυμο «Γ. Φωτεινός», που ανήκει στον κ. Γεώργιο Γκούμα.

Γ' ΒΡΑΒΕΙΟ στο διήγημα «Αναδρομή στο χρόνο», με το φευδώνυμο «Ύψιπετής», που ανήκει στον Αρχιμανδρίτη π. Μιλτιάδη Μίτσελλ και ισοβαθμούν, το διήγημα «Ο έρωτας άργησε πολύ», με το φευδώνυμο «Τουλίπα», που ανήκει στην κ. Αποστολία Βουλτσίδου και το διήγημα «Έλσα», με το φευδώνυμο «Κλέλια», που ανήκει στην κα Λένα Φατούρου.

Α' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα «Το μέτρημα της ζωής», με το φευδώνυμο «Ντέππη», που ανήκει στην κ. Δέσποινα Τζαννή και ισοβαθμούν, το διήγημα «Το... τέλος που γίνεται η αρχή του», με το φευδώνυμο «Γρηγόρης Ειρηναίος», που ανήκει στον π. Ηλία Μάκο και το διήγημα «Οι θεοί οι αχόρταγοι», με το φευδώνυμο «Δρυς», που ανήκει στον κ. Δημήτριο Γιαννακό.

Β' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα «Δυσπρόσιτες περιπλανήσεις», με το φευδώνυμο «Ο ταξιδευτής» και ανήκει στον κ. Λευτέρη Αρμελινό και ισοβαθμούν, το διήγημα «Οι ακάλυπτες επιταγές», με το φευδώνυμο «Λητώ Γεωργίου», που ανήκει στην κ. Βιβή Καλτσούνη και το διήγημα «Μυριάνθη - Μια αληθινή ιστορία», με το φευδώνυμο «Χρυσάνθεμις», που ανήκει στην κ. Τασούλα Μάρκου από την Κύπρο.

Γ' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο διήγημα «Ξένοι δίχως πατρίδα», με το φευδώνυμο «Άνθη κερασιάς», που ανήκει στην κ. Κάκια Μπαχαρακάκη και ισοβαθμούν, το διήγημα «Το κίνημα του Μεταφρασισμού», με το φευδώνυμο «Άρτεμις», που ανήκει στην κ. Χριστίνα Μελέτη και το διήγημα «Λευκοί Αδερφοχτοί», με το φευδώνυμο «Αέναη γραφή», που ανήκει στην κ. Θεοδώρα Τσελίγκα-Γκαζιάνη.

3. ΧΡΟΝΙΚΟΥ - ΜΑΡΤΥΡΙΑΣ

A' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο πόνημα «*Χρονικόν - Τα Σεπτεμβριανά του '55 - Η προσχεδιασμένη εξολόθρευση του Γένους των Χριστιανών Κωνσταντινουπόλεως*», με το ψευδώνυμο «*Ρωμανία*», που ανήκει στην κ. **Λεμονιά Αντ. Μπαστιάνου**.

B' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο πόνημα «*O χτιζάρης (χτικιάρης)*», με το ψευδώνυμο «*Τεύκρος*», που ανήκει στον κ. **Κωνσταντίνο Πάτσαλο** και ισοβαθμεί με το πόνημα «*O χρυφός έρωτας της δασκάλας μου*», με το ψευδώνυμο «*Άινος Μύρτου*», που ανήκει στον κ. **Σάββα Τσάση**.

G' ΒΡΑΒΕΙΟ, στο πόνημα «*Μικρό παιδάκι ήμουνα*», με το ψευδώνυμο «*To χωργιατόπουλο*», που ανήκει στον κ. **Γεώργιο Καραγιαννάκο** και ισοβαθμεί με το πόνημα «*Μια αγάπη έσβησε*», με το ψευδώνυμο «*Αθηνά*», που ανήκει στην κ. **Βάσω Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού**.

A' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο πόνημα «*H πορεία ενός ανθρώπου*», με το ψευδώνυμο «*Ταπεινός*», που ανήκει στον κ. **Απόστολο Ιωάννου Πάσχο**.

B' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο πόνημα «*H μικρή ηρωίδα*», με το ψευδώνυμο «*Ανταίος*», που ανήκει στον κ. **Γιάννη Καρβελά**.

G' ΕΠΑΙΝΟΣ, στο πόνημα «*Tης μνήμης ιερό ένα επίγραμμα*», με το ψευδώνυμο «*No-σταλγός*», που ανήκει στον κ. **Γιάννη Ηλιόπουλο**.

4. ΕΙΔΙΚΑ ΒΡΑΒΕΙΑ

α) Ποίησης

1. Στην κ. **Brigitta Kristensen** (Νορβηγία), με το ψευδώνυμο «*Αθηνά*», για το ποίημα «*Τα Μάρμαρα του Παρθενώνα*».
2. Στην κ. **Χρυσάνθη Τίγγελη-Βασιλική**, με το ψευδώνυμο «*Ιοκάστη*», για το ποίημα «*Ομοφυχία*».
3. Στην κ. **Μαρία Σουρή-Κοσιώρη**, με το ψευδώνυμο «*Μαρίζα*», για το ποίημα «*Θα θελα πολύ να σε παινέσω*».
4. Στον κ. **Σάββα Τσάση**, με το ψευδώνυμο «*Άινος Μύρτου*» για το ποίημα «*Στη δασκάλα μου*».
5. Στον κ. **Χρήστο Καραγκούνη**, με το ψευδώνυμο «*Κριάκορας*», για το ποίημα «*H κάπα μου*».
6. Στην κ. **Χριστίνα Δούβλη**, με το ψευδώνυμο «*Εμμέλεια*» για το ποίημα «*Ανέμελη*».
7. Στην κ. **Μαριάνα Λυμπέρη**, με το ψευδώνυμο «*Περσεφόνη*», για το ποίημα «*Αναζήτηση*».
8. Στον κ. **Βύρωνα Αρναούτογλου**, με το ψευδώνυμο «*Σκακιστής*», για το ποίημα «*Σχέδιο πολιτικής αποκατάστασης*».
9. Στην κ. **Ελένη-Μαρία Παράσχου**, με το ψευδώνυμο «*Λυδία Κρητικού*», για το ποίημα «*Προσδιορίζοντας τη Λήθη*».
10. Στον κ. **Αντώνιο Μικέλη**, με το ψευδώνυμο «*Ταξιδευτής*», για το ποίημα «*Παλιά αγαπημένη*».

11. Στην κ. Ελευθερία Κατσιφαράκη, με το φευδώνυμο «Αρετούσα», για το ποίημα «Έρωτα χρυσοφτέρουγε».
12. Στην κ. Ελένη Καμπά, με το φευδώνυμο «Ιουλία», για το ποίημα «Οδύσσειας δρόμος».
13. Στον κ. Ευθύμιο Ποντίκη, με το φευδώνυμο «Μύωνας», για το ποίημα «Μια παλιά ιστορία - Αγάπη που δεν τέλειωσε».
14. Στην κ. Θεοδώρα Τσελίγκα- Γκαζιάνη, με το φευδώνυμο «Λευκές αράδες», για το ποίημα «Μάνα Γη».
15. Στον κ. Γιάννη Καφρίτσα, με το φευδώνυμο «Σουρμπέος», για το ποίημα «Λειβαδιά».
16. Στον κ. Δημήτριο Δεσποτάκη, με το φευδώνυμο «Βοημός», για το ποίημα «Νοτιάς φυσούσε μια ευωδιά».
17. Στην κ. Κάκια Μπαχαρακάκη, με το φευδώνυμο «Άνθη Κερασιάς», για το ποίημα «Έρωτος πόλεμος».
18. Στον κ. Δημήτρη Κολιδάκη, με το φευδώνυμο «Άνθιμος», για το ποίημα «Γιασεμί».
19. Στον κ. Δημήτριο Πετρέλη, με το φευδώνυμο «Φλέγων Νηρέας Β'», για το ποίημα «Πίστωση χρόνου».
20. Στην κ. Φυλλίτσα Αθηναϊδα Αναπνιώτου, με το φευδώνυμο «Φυλλάνθη», για το ποίημα «Στο περιθώριο της ζωής».
21. Στον κ. Ιωάννη Συλίκο, με το φευδώνυμο «Κιθαρωδός», για το ποίημα «Έκτός».
22. Στην κ. Χρυσή Κωνσταντίνου, με το φευδώνυμο «Ισμήνη», για το ποίημα «Επιστροφή στη Λήθη».
23. Στον κ. Κώστα Μοναστήρα, με το φευδώνυμο «Κώστας Τσικλίστας», για το ποίημα «Ισως».
24. Στην κ. Ιουλία Θεοδωροπούλου, με το φευδώνυμο «Φωτεινή Δαμουρά», για το ποίημα «Η ελιά».
25. Στην κ. Ευγενία Παλούμπη, με το φευδώνυμο «Φερενίκη», για το ποίημα «Γένεσις Ποιητική».
26. Στην κ. Βιβή Καλτσούνη, με το φευδώνυμο «Ειρήνη Ρενιέρη», για το ποίημα «Ο φασισμός της ευτυχίας».
27. Στον κ. Παναγιώτη Σταματόπουλο, με το φευδώνυμο «Ορφέας», για το ποίημα «Σ' όλα τούτα τα σπάνια».
28. Στην κα Κατερίνα Κατσαμπά με το φευδώνυμο «Σαμία» για το ποίημα «Αφορμή».
29. Στην κ. Τασούλα Μάρκου (Κύπρος), με το φευδώνυμο «Μελάνθη», για το ποίημα «Ποτέ ξανά».
30. Στην κ. Αγλαΐα Σεργίου (Κύπρος), με το φευδώνυμο «Αγλαόκαρπη», για το ποίημα «Τα νιάτα».

31. Στον κ. **Χρήστο Σαλτό**, με το φευδώνυμο «Αετός», για το ποίημα «Σταυραετός».
32. Στον κ. **Νικόλαο Τάτση**, με το φευδώνυμο «Βαλτινός», για το ποίημα «Είμαστε αδέλφια Έλληνες».

β) Διηγήματος

1. Στον κ. **Αθανάσιο Κατσιαβριά**, με το φευδώνυμο «Βάσος Β. Βασιώτης», για το διήγημα «Η Εράτη».
2. Στον κ. **Άθω Χατζηματθαίου** (Κύπρος), με το φευδώνυμο «Λεωνίδας Λεμέσιος», για το διήγημα «Η κούπα».
3. Στον κ. **Παναγή Πανίκο** (Κύπρος), με το φευδώνυμο «Περαστικός», για το διήγημα «Η ελπίδα πεθαίνει τελευταία».
4. Στον κ. **Χάρη Βαφόπουλο**, με το φευδώνυμο «Στέλιος Μαριωτής», για το διήγημα «Το ταξίδι».
5. Στον κ. **Βύρωνα Αρναούτογλου**, με το φευδώνυμο «Σκακιστής», για το διήγημα «Προς τη λεωφόρο των ψυχών».
6. Στην κ. **Τασούλα Παπαμιχάήλ**, με το φευδώνυμο «Αρλεκίνος», για το διήγημα «Το τελευταίο λάθος».

ΠΙΣΤΕΥΟΥΜΕ ακράδαντα ότι η Κριτική Επιτροπή της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών, που είχε ανολάβει να κρίνει τα κείμενα σε όλες τις κατηγορίες, Ποίησης - Διηγήματος και Χρονικού-Μαρτυρίας, έφερε σε αίσιο πέρας την αποστολή της, ευσυνείδητα και με δικαιοκρισία. Δεν διεκδικεί το έπαθλο του αλάθητου. Εκφράζει από καρδιάς τα θερμά συγχαρητήρια σε όλους όσοι συμμετείχαν σ' αυτή την ευγενή αναμέτρηση κι έλαβαν μέρος στον Πανελλήνιο και Παγκύπριο Λογοτεχνικό Διαγωνισμό Ποίησης, Διηγήματος και Χρονικού-Μαρτυρίας για το 2014.

Αθήνα, 12-12-2014

Η ΚΡΙΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ο Πρόεδρος: **Λευτέρης Β. Τζόκας** Ο Εισηγητής: **Δημ. Παπαδημητρίου**

Το Μέλος: **Χρήστος Γκόντζος**

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ανακοινώνουμε ότι, σε όσα μέλη της Ένωσης έχουν μελοποιηθεί ποιήματά τους και θα ήθελαν να παρουσιασθούν στην εκδήλωση που θα πραγματοποιηθεί από την Ένωση, τη Δευτέρα 20 Απριλίου 2015 και ώρα 6.30 μ.μ., στην αίθουσα της ΧΑΝ (Ακαδημίας 36 & Ομήρου), να επικοινωνήσουν με τον μαέστρο-μέλος της Ένωσης κ. Νίκο Χριστοδουλή, στα τηλέφωνα:

6944-327584 – 2130-429351.

Ουαί τοις ηττημένοις

Iωάννα Χρήστου

Ουαί τοις ηττημένοις,
ουαί στ' απόπαιδα της ειμαρμένης
κι αλίμονο στους επιζήσαντες

που αναζητούν ακόμα τον προδότη,
αερικά του Παρατατικού και του Υπερσυντέλικου
κυκλοπετούν απ' το αν και το γιατί
και ολοφύρονται για την αυγή που δεν ανέτειλε.

Σ' εκείνους που γλιτώσαν το λεπίδι
κι είδαν το δέντρο που ποτίσαν με το αίμα τους
να στραγγίζει στης βατομουριάς το αγκάλιασμα
και τον καρπό του ολολυγμό, πνιχτό, στον ουρανίσκο.

Ιερά τραγιά,
σφαχτάρια,
για εγκλήματα δικά τους και των άλλων
που κουβαλούν αγόγγυστα ακέρια την ευθύνη της ήττας
και στην καρδιά τους κρύβουν ταπεινά τα παράσημα του ωραίου αγώνα.

Ουαί τοις ηττημένοις,
ουαί στ' απόπαιδα της ειμαρμένης
κι αλίμονο στους επιζήσαντες

με το βλέμμα καρφωμένο στης ζωής τους το γέρμα
που ακόμα ανασαίνουν
μοναχά για να ψελλίσουν
«Οψόμεθα εις Φιλίππους».

Αλίμονό τους,
όσο το άδικο ριζώνει κι εξαπλώνεται,
αλίμονό τους, δεν πεθαίνουν.

Γιατί Οδυσσέα επέστρεψες;

Θεοφάνης Παυλίδης

Χρόνους πορεύθηκες, περιπλανήθηκες,
προκλητής της μοίρας του Οδυσσέα,
τυχοδιώκτης, μακριά από την Ιθάκη σου,
πολεμώντας νικώμενος,
νικώντας τυραγνιζόμενος.

Πατώντας χώρους, χρόνους, ζωή θεών,
χώρους και χρόνους μαγικούς
τους προκάλεσες συνοδοιπόρους στο παραμύθι του ταξιδιού σου.

Και συ πολυμήχανος θνητός,
χωρίς θεϊκή σπορά,
στέφθηκες με Ομήρεια γραφή,
πιότερα αθάνατος, θεών και ανθρώπων.

Και έφθασες αθάνατος στην Ιθάκη σου,
προκαλώντας θεούς και ανθρώπους
που άλλον ενδοξότερον, δεν νοούν.

Εκεί χθονώντας σε,
σ' έστειλαν άμαθο τρυφηλής ζωής,
να γευθείς απραγιάς σκούριασμα,
κάνοντάς σε πλαδαρό βασιλιά,
που μόνο διαταγές, δόξες
και καλοπέρασης μαλθακότητα βιώνει.

Γιατί Οδυσσέα γύρισες στην ξεκούραστη Ιθάκη,
όπου άπραγος, χωρίς περιπέτειας χαρά,
πέθανες, πριν πεθάνεις,
αφήνοντας τον Όμηρο τυφλό,
χωρίς μιας Οδύσσειας παραμύθι να στείλει;

Εκεί Οδυσσέα ξεθώριασες, πέθανες,
πριν ο πατροκτόνος γιος, σου πάρει τη ζωή.

Γιατί Οδυσσέα επέστρεψες;

Εξ ιδίων τα βέλη, αλλ' ο «τρώσας και ιάσεται»

Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη

Δραπέτευσαν κυνηγημένες οι χαρές,
το γέλιο λιποτάκτησε κρυμμένο.

Σε συμπληγάδες παγιδεύτηκαν τα δύο
από τον άνθρωπο, που φεύγοντας
αφήσανε θλιμμένο.

Άχαροι και αγέλαστοι κι ο ένας κι οι πολλοί
πλανιόμαστε, σκιές τα σκοτεινά τα βράδια
και φεύγομε χωρίς αποσκευές,
δίχως το φως λαμπάδων και κεριών
μες στα πυκνά σκοτάδια.

Δεν ήταν ένας ο προδότης μοναχός,
πολλοί, καθένας για το διπλανό θηρίο,
άφιλος, ακαμάτης, πλεονέκτης και σκληρός,
κλέφτης, με παγωμένη την καρδιά,
ανθέλληνας... στρουθίο.

...Σε λίγα χρόνια θα ερημώσει η Ελλάς;
Μήπως οι λίγοι κάτοικοι περίλυποι θα βλέπουν
αλλόθρησκους να την κατέχουν δολερά,
να της αρμέγουν ένα-ένα τα καλά,
σκηνές που δεν της πρέπουν;

Και θα 'ν' ανάμνηση ο ελληνικός λαός,
ισχνός απόγονος πανάξιων προγόνων,
της ιστορίας του αμνήμων και παθός
απ' του δικού του ήθους τη φθορά,
ο ίδιος φταίχτης μόνον;

Μη γένοιτο!

Χώρα «του Ωραίου, του μεγάλου και τ' Αληθινού»,
των φιλοσόφων η πατρίς και της Δημοκρατίας!
Ευελπιστώ!

Γλυκιά πατρίδα μου, μπορείς ακόμα να σωθείς,
το δρόμο αν πάρεις της τιμής και της ανδρείας.

Απέλαση

Σταυρούλα Ζώρζου

Μέσα στα μάτια μου, κλαίνε τ' αστέρια.
Σφίγγω στα χέρια μου τη μικρή μου ζωή
– ό,τι χωράει σε μια βαλίτσα να μπει.

Κι εσύ, σκέκεις πάντα βουβή...
Μάνα χαμένη, Πατρίδα πικρή
κι η θύμησή σου... θα μείνει κρυφή
όνειρο θα 'σαι ή μήπως πληγή;

Φεύγουν μακριά σου, περνούν τα τρένα,
σαν χελιδόνια πετούν μακριά.
Σε ποια βαγόνια φορτώνουν τ' όνειρα αυτά;

Κι εσύ, στέκεις πάντα βουβή...
ένα παράπονο δίχως φωνή
από το Βόσπορο ένα κλάμα πνιχτό
σαν παραμύθι και σαν ουρλιαχτό...

Μ' ένα εισιτήριο που καίει στην τσέπη,
πάνω στα χείλη μου ματώνει η σιωπή.
Πες μου ποια γλώσσα μιλάει τώρα η σιωπή;

Κι εσύ, στέκεις πάντα βουβή...
σπασμένο εικόνισμα στο Μπαλουκλί,
μια Παναγία σε εικόνα θολή,
σαν ικεσία και σαν απειλή.

(Στην απέλαση των Ελλήνων της Πόλης)

«Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἄνευ τούτων οὐδέν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων»
Δημοσθένης – Ολυμπιακός/Α

Γιάννης Καρβελάς

Σεβαστό είναι το χρήμα κι απολύτως χρηστικό στη ζωή, στο κάθε βήμα είναι όπλο ισχυρό, πρέπει τούτο να υπάρχει για ανάγκες εφικτές, τούτ' αυτό και χρησιμεύει για πολλές συναλλαγές.

Είναι κίνητρο προόδου, των δεόντων ο γιατρός, της ζωής πνοή ανόδου κι ένας πλούτος υλικός. Είναι δύναμη μεγάλη και ισχύς δυναμισμού, τα δικά του έχει κάλλη και καρδιά του ισχυρού.

Η καλή του πάντα χρήση, ευλογία είν' Θεού, του ανθρώπου είναι κτήση του καλού και αγαθού. Η κακή η χρήση τούτου καταστρέφει τις ψυχές, συγκλονίζει κάθε πίστη κι αμαυρώνει τις καρδιές.

Στη ζωή μας είναι μέτρο ευτυχίας και ευωχής, είν' της δύναμης το κέντρο, κάθε είδους παροχής. Της ζωής είν' αρμονία κι ισχυρής παραγωγής, είν' φανός οικονομίας της δουλειάς και προκοπής.

Καθαρό είναι το χρήμα με ιδρώτα και μυαλό, είναι αύρα και το τάμα, κόπου, μόχθου του λαού. Εθνική είναι ανάγκη να παράγει πλούτισμό, να 'χει δύναμη μεγάλη, να εμπνέει σεβασμό.

Σαν το χρήμα δεν υπάρχει κι ο λαός αδημονεί, η πατρίδα υποφέρει κι ο καθείς ανησυχεί. Δανεικά μάς δίνουν άλλοι, μα συγχρόνως απειλούν, έχουν δύναμη μεγάλη, την ψυχή μας τη ζητούν.

Πρέπει όλοι να σκεφθούμε για να δούμε προκοπή, και εμείς να στηριχθούμε σ' εθνική παραγωγή.

.....

.....

Με γερή διπλωματία και με πλούτο επαρκή, θάν' το κράτος αυθεντία, για φωνή κι επιβολή. Τότε μόνο προοδεύει κι ο λαός ευημερεί, κι αγαθά πολλά παράγει και περήφανα χωρεί.

Η ποίηση

Αντώνιος Χρ. Δημητρίου

- Ποίηση λέμε του μυαλού τη δύναμη που βγάζει μια φαντασία φωτεινή κι από βαθιά πηγάζει.
- Είναι τ' ανθρώπου η ψυχή, η λεβεντιά, η χάρη η μουσική, η ρυθμική, η νιότη, το καμάρι.
- Ευαισθησία, ομορφιά, ανάσταση της Ζήσης, μετάληψη αγνής πνοής των λουλουδιών της φύσης.
- Είναι του ουρανού το φως που ήθος πλημμυρίζει και κάνει τη σωστή δομή να ζει και να ελπίζει.
- Φτιάχνει τ' ευαίσθητα παιδιά ν' ανοίγουν την καρδιά τους και με τους χτύπους ν' οδηγούν τα μύρια όνειρά τους.
- Ν' ανακαλύπτουν τα κρυφά ταλέντα τους στη βάση και ν' αγκαλιάζουν με χαρά τη συντροφιά στη δράση.
- Έργο ουρανοδρόμησης κι αληθινό καμίνι του πόνου και του θαυμασμού που φλόγες έξω δίνει.
- Κατά τον Σόλωνα δεινή ζωγραφική ομιλούσα και μια φωνή δυναμική στ' αστέρια οδηγούσα.
- Ανθρώπου μας πνευματικού κραυγή μέσα στην πάλη μ' αγώνα για να υψωθεί στης γης τη βιοπάλη, και να βρει χώρο λευτεριάς και λύτρωσης στο πνεύμα διαλογισμένου στοχασμού στη νιότη και στο γέρμα.
- Κρατεί τ' ανθρώπου ζωντανά τα όνειρα κι οδεύει και συντηρεί ιδανικά κι αξίες αναδεύει.
- Δημιουργεί πολιτισμό, τα γράμματα στηρίζει σαν τέχνη λόγου δυνατή το νου δυναμιτίζει.
- Με μελοποίηση περνά συναίσθημα στην πλάση και προσπαθεί νοητικά τη γλώσσα να διαπλάσει.
- Μιλά γι' αγάπη, λευτεριά, πίστη, δικαιοσύνη την αδικία των λαών, φτωχών καταφροσύνη.
- Τον πόνο, μόχθο, ιδανικά στο δύσκολο αγώνα του έρωτα τοξοβολή στου χάους κυκεώνα.

Αρμονία

Αλεξάνδρα Πανλίδον-Θωμά

Σε εγκατέστησεν στο θεϊκό ανάκλιντρο.
 Δίπλα σου, άδειος ο θρόνος του μέτρου.
 Δεξιά σου, νησιά, ήλιος, ποτάμια ονείρου,
 όλα σε πλήρη αρμονία, φωτός, χρώματος.
 Αριστερά, σκουπίδια, δρόμοι ακάθαρτοι,
 κουρέλια άνθρωποι, κουρέλια ψυχές,
 κουρέλια άνθρωποι, Αρμονία!!!
 Ανακάτεψα την τράπουλα της αλήθειας,
 προσπάθησα να βρω το μέσον, τη χρυσή τομή.
 Το φως του ήλιου η λαμπρότης
 κατέκαυσε την άλλη πλευρά.
 Όλοι οι δρόμοι της δυστυχίας ερήμωσαν.
 Οι απόκληροι κρύφτηκαν στις κατακόμβες,
 στα γεφύρια του πόνου.
 Έψαξα να τους βρω, αλλά ματαίως.
 Έμειναν εκεί προσδοκώντας
 τη λησμονιά ή το έλεος.
 Απάνω παιανίζουν Δημοτικές ορχήστρες,
 λάβαρα ανεμίζουν και χοροί στήνονται.
 Όλα είναι θαυμάσια στον κόσμο της ψευδαίσθησης.
 Χωρίς τύψεις, ρίχτηκαν στην απόλαυση,
 στη γεύση της άθλιας ζωής τους.
 Μα η ζωή είναι ίδια στο φως,
 ίδια και στα σκοτάδια της πόλης.
 Είναι ίδια, γιατί ίδια την έκανε ο Θεός.

Zήσε το τώρα

Αρχιμ. π. Μιλτιάδης Μίτσελλ

Αχ, πόσο με θλίβει, η έκπτωση του ανθρώπου,
μήτε στο σήμερα ζει, μήτε στο τώρα.
οι ερινύες του παρελθόντος τον κατατρέχουν,
και στου αύριο βιάζεται, να φτάσει τη χώρα.

Zήσε το τώρα, εύμοιρε διαβάτη
που η ζωή, απλόχερα σου προσφέρει
κι άσε το αύριο να 'ρθει μονάχο
και τότε θα δεις, τι 'θέ να σου προσφέρει.

Με ένα ναι

Σωτήρης Μαντζούτσος

ΝΑΙ. Με ένα Ναι,
στέγη Ουρανέ
κι Ήλιε φαεινέ...
Σοφέ διπλανέ,
συγκροτούμε κονέ;

Ορκίζομαι! ΝΑΙ
στα μεγάλα τα ΝΑΙ
τούτα ΝΑΙ Ουρανέ...
Θα παλέψουμε ΝΑΙ!

Στην Αγάπη μας ΝΑΙ!
Στην Ειρήνη μας ΝΑΙ!
Τα στιγνά φονικά,
ν' αφανίσουμε πια!

Εμείς, οι Λαοί,
εμείς κι οι Θεοί,

αγνοί, αληθινοί,
Ανθρωπιάς οι Βωμοί!

Όχι πείνες, λιμοί
και ξεριζωμοί.
Όχι άνθρωποι μόνοι
στ' αγιάζει, στο χιόνι!

ΟΛΑ ΤΟΥΤΑ, ΑΥΤΑ
των θνητών τα φρικτά...
να χαθούν, να χαθούν
και να μην ξαναρθούν!!!

Για να δούμε επί τέλους
απ' αρχή μέχρι τέλους
μια Λαόν Οικουμένη...
Σφιχταγκαλιασμένη!!!
Λαοί... Ερωτευμένοι!!!

·Η ·Ορθοδοξία γάρ

‘Απόστολος Ιωάννου Πάσχος

’Εστιν Ἐκκλησία τοῦ Κυρίου Θεοῦ ὑμῶν,
ἐνανθρωπήσαντος Χριστοῦ λυτρωτοῦ ἡμῶν,
πιστῶν εἰς οὐρανῶν ἀνατάσεως
καὶ ἐντὸς Παραδείσου παρατάξεως.

’Εστιν ὁρθοπραξία ζωῆς, καθολικὴ ὑγεία,
παιδαγωγία, ἀγωγή, νοηματικὴ ἀληθεία,
ἀγάπη Θεοῦ, ἔαυτοῦ, πλησίον θεία,
ἀνάτασις εἰρήνης, προσαγωγὴ ἄνωθεν οὐσία.

’Εστιν ἡ μοναδικὴ Ἀποστολικὴ Ἐκκλησία,
καθολικῆς ὑφῆς, δομῆς Χριστοῦ οὐσία,
Πατέρων ἀρμονία πατρογονικῆς Παραδόσεως,
δισχιλιετοῦ συναπτῆς ἀλωβήτου βιώσεως.

’Εστιν Ἐκκλησία οὐκουμένης ἡ μεγάλη,
ὅσον οὐδεμίᾳ τοῦ κόσμου ἄλλη,
ἀφ' οὗ ὑπὸ Χριστοῦ δομεῖται
καὶ ὑπὸ οὐδενός ποτὲ ἀποδομεῖται.

’Εστιν ἡ Ορθοδοξία Ἑλλήνων τροφεὺς
καὶ ἀσφάλεια αὐτῶν ἀπὸ διαστροφεῖς,
αἰῶνας δὲ αἰώνων ἀπαρασάλευτη παραμένει
καὶ τὴν αἰωνιότητα ἀσμένως προσμένει.

Εσύ μετανάστη

Βάσω Τρανταφυλλίδου-Κηπουρού

Μ' ένα σακούλι υφασμένο τ' αργαλειού έφυγες γεμάτο ξερό ψωμί,
ζυμωμένο απ' τη μάνα σου με πόνο, δάκρυα, ελπίδες και ευχές.

Έψαχνες τόπο να ριζώσεις, ν' απαγκιάσεις,
κάτω από το θόλο ενός ξένου ουρανού... Ήσουν αποφασισμένος,
ήθελες κάπου τα όνειρά σου να στεγάσεις.

Εσύ μετανάστη όπου κι αν βρέθηκες ξόδεψες τη ζωή σου
δουλεύοντας για τον τόπο μιας νέας πατρίδας.

Έδωσες την ανάσα και την πνοή σου και μεγαλούργησες.
Το δέντρο της ζωής σου ξεριζωμένο από τον κήπο της πατρίδας,
ρίζωσε σε άγνωστα μέρη μακρινά.

Έβγαλε φύλλα και βλαστούς και στα κλώνια του
κούρνιασαν νέα πουλιά, λευκά πουλιά, πολύχρωμα πουλιά,
σαν τα όνειρά σου, που νέος κουβάλαγες μέσα σ' ένα σαπιοκάραβο.
Το δέντρο σου γέμισε άνθη και καρπούς. Σκόρπισαν γύρω σου
παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα!...

Μίλησες σε όλους για την ιστορία του τόπου σου.

Για τους πολέμους, την προσφυγιά, το θάνατο. Για παιχνίδια
που οι μεγάλοι έπαιξαν ερήμην σου στη χώρα σου.

Έκτισες εκκλησιές και κράτησες ψηλά αέναη την Ορθοδοξία
και σήκωσες το φλάμπουρο της πατρίδας.

Φύτεψες ελιά και πορτοκαλιά στον κήπο σου και βασιλικό στη γλάστρα σου.

Στις Εθνικές γιορτές καμάρωσες τη γαλανόλευκη στα χέρια
του εγγονού σου και χειροκρότησες τη νέα δόξα της Ελλάδας
στις λεωφόρους της νέας σου πατρίδας.

Ευχήθηκες στο νέο σου βλαστάρι να μείνει Έλληνας στην καρδιά
και στην ψυχή και να μάθει πως οι Έλληνες δεν πεθαίνουν.

Πώς να πεθάνουν οι Θεοί, οι ημίθεοι, οι ήρωες;

Κάθε Έλληνας της διασποράς είναι και ένας ήρωας
που κρατά άσβεστη τη φλόγα της πατρίδας...

Του έρωτα**Λένα Φατούρου**

Μικρές αλήθειες,
μεγάλα ψέματα,
γλυκές συνήθειες
του έρωτα νεύματα.

Μικροί άνθρωποι,
μεγάλα θαύματα,
ψεύτικοι όρκοι
του έρωτα τραύματα.

Νεκρά τοπία
της γης, σαν τάφοι.
Και μια θωπεία
που έρωτα ψάχνει.

Φτηνές προφάσεις
της γλώσσας κέρασμα,
πόθου συστάσεις
του έρωτα πέρασμα.

Μεγάλα όνειρα
μικρό δισάκι,
αγάπη πρωτόλεια
πάνω σε νάρκη.

Στην Ένωση!...**Λεντέρης Χ. Αρμελινός**

Πέτρα με πέτρα κτίζεται
ΝΑΟΣ στο πνεύμα με σμίλη,
εγγύς στον αιώνα σμιλεύεται
του λόγου είναι φίλοι...

Γλύπτες, του λόγου λαξευτές,
κοπίδι τους η πέννα,
μελάνι το πνεύμα αθάνατο
η έμπνευση στο αίμα...

Πελώρια η κληρονομιά
μάρτυράς της ο χρόνος,
αστείρευτο νάμα της πηγής
απόσταγμα χαράς και πόνος...

Γέννημα του πόνου ο ανθός
που φωλιάζει στην ψυχή τους,
φάρος στο σκοτάδι φωτεινός
άνλος η μορφή τους...

Η ιστορία γράφει, δεν ξεχνά
αυτός είναι ο ΛΟΓΟΣ,
αθάνατος στο πέρασμα
χωρίς να υπάρχει φόβος...

Ο άνθρωπος είναι περαστικός
το πνεύμα όμως μένει,
σύνδεσμος στους αιώνες μοναδικός
παρελθόν, παρόν, με μέλλον δένει...

Στην ΕΝΩΣΗ ΕΛΛΗΝΩΝ ΛΟΓΟΤΕΧΝΩΝ
ουραγός μα και εκφραστής της,
υπερήφανος σαν μέλος της
απλή στίξη στη ζωή της...

Ανάσταση

Μιλτιάδης Ντόβας

Οι μέρες οι Αλεξανδρινές σου μίλησαν μ' ευγενή συνοδύ τους, τα άστρα!
 Πορφύρες γελαστές και τήβεννοι μ' άλυκο χρώμα!
 Μ' ευλάβεια τηρείς τα μυστικά, της αβύσσου της ζήσης της άφταστης!
 Σημάδια, αγκαλιές στον ουρανό, γεροντικά κορμιά π' αγωνιάνε!
 Νεκρή η όψη μα η δύναμη πολλή, θεϊκής απαρχής το απαύγασμα!
 Στην ξενιτιά τραγούδησες, Ελλήνων φως, μ' αστροπελέκι τ' ουρανού σε θεία τραγωδία!
 Μια τραγωδία μ' «αίματα» δίχως ψυχή, που χάνεται στον ήλιο σου, μ' οργής γαλάζιο δόρυ!
 Δόρυ το ύχραντο όπου μιλά, με κόκκινες σταγόνες φως κι άσπρες της Ρωμιοσύνης.
 Της Ρωμιοσύνης του μεγάλου αδερφού, μα και εκείνου του βοσκού που κλαίει για την ψυχή του!
 Ψυχή του είλωτα, ανασασμός! Υψώστε δούλοι τ' άρματα και φτιάξετε ασπίδες!
 Αψίδες όλο δάκρυ και φωτιά κι εβένινες σαν τις ψυχές των νοσταλγών του Άδη!
 Ω! Ιστορία! Ωρα γιορτής, ξεσηκωμού τα όνειρα με άμφια ικεσίας!
 Της ικεσίας των μητέρων της οργής, να φύγουν απ' τον τόπο τους, οι νότες του θανάτου!
 Η ευλογία! Διδαχές επί της γης! Ονειρεμένα τ' άστρα μου, μ' εικόνες των Καισάρων!
 Ναι! Των Καισάρων των νεκρών των τιμητών που μας θυμίζουν πως ζωή σημαίνει: «Ανυψώσου».«Συν αυνυψώσου, γίνε φως και ανεμελιά! Γίνε αθώος στην ψυχή με θάμβος όλο χάδι!».Το χάδι το αδώρητο όπου γελά, κι όπου χτυπά τα τύμπανα ανάξιων αφεντάδων!
 Όπλο τ' ανθρώπου η εικόνα η αστρική, μ' ονειρική της ύψωσης στη δόξα του αιώνα!
 Αιώνα πάρε δώρο τη φωτιά! Που δε γνωρίζει σύνορα, που δε γνωρίζει όψη!
 Όψη η όμορφη μιας αυγής, όπου ο ήλιος θα μιλά ευγενικά στην πλάση!
 Μια πλάση δίχως είλωτες, δίχως πιστούς, μόνο μ' ανθρώπους γελαστούς κι εικόνες τρικυμίας!
 Ύψωμα η νιότη σου, δόξα η ψυχή! Ενθύμηση εξέγερσης που έκαιγε και καίει!
 Που καίει, που κρίνεται κι όμως γελά! Στα πέντε τα καρφιά της απουσίας που φεύγει!
 Φεύγοντας κείνη εδόθητι, ψεύτρα ψυχή! Ανάσταση!!!

Ειρήνη

Γεωργία Μπαλάσκα

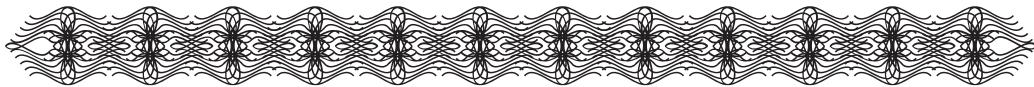
Πόσα γράφονται για την Ειρήνη,
 πόσα λέγονται για 'κείνη,
 πόση σιγουριά μας δίνει!
 Α! τι πόθος, τι σαγήνη!
 Τι συμβούλια μεγάλα!
 Τι καπέλα, τι κολάρα!
 Πώς τα φέρνουν μέλι-γάλα
 μες στη στολισμένη σάλα!
 Τι αγώνες, παραστάσεις,
 τι πορείες και τι στάσεις,
 τι πιέσεις σ' εξοπλίσεις.
 Όμως τούτη τη στιγμή
 που γίνοντ' όλ' αυτά για 'κείνη
 αθώοι σφάζονται στη γη
 λαίμαργα κανένας να μη μείνει.

Και συλλογιέσαι και απορείς
 γιατί ΕΙΡΗΝΗ αργοπορείς!
 Πότε παντού θα εδραιωθείς
 να ηρεμήσουνε καρδιές της γης;
 Πότε θα βρούνε λογική
 οι δυνατοί, οι παρανοϊκοί
 να καταλάβουν πως μόνο ΕΣΥ
 κάνεις λουλουδόσπαρτη τη γη;

Συύρνη

Κωνσταντίνα Γεωργαντά

Φοβήθηκα κάποια στιγμή σαν άκουσα τον ήχο.
Θυμάμαι τρόμαξα και έγινα λευκή σαν το πανί.
Τα φώτα όλα σβήνουν. Πάιρνουν φωτιά οι δρόμοι.
Φωνές, τσεκούρια, κλάματα. Η ώρα είναι τρεις.
Βήματα τρέχουνε, όλα προς το λιμάνι.
Μανάδων αγκαλιές γεμίζουν με παιδιά
και ο ήχος με βουητά και κλάματα.
Τα σύννεφα καπέλο μας που στάζει
αίμα, βροχή και δάκρυα, τα δάκρυα του Θεού, στο μέτωπό μας
νεανικό, ρυτιδιασμένο, ποιος λογαριάζει τι;
Χείλη ζαρώνουν και δόντια τρίζουν, παλάμες βρίσκονται για προσευχή.
Ξυπόλυτα πόδια τρέχουν προς το λιμάνι
ενώ καταπάνω μας έρχεται μπότα.
Θα μας προλάβει; Κανείς δεν ξέρει.
Και ποια πατρίδα να φορτωθώ, να πάρω μαζί;
Και αν θα την πάρω, πού θα χωρέσει; Στο νέο ο σπόρος θα φυτρώσει;
Πήρα την απόφαση και γύρισα πίσω.
Και ένα δέντρο ξερίζωσα απ' την αυλή μου.
Στην πλάτη μου το 'ριξα και βγήκα στο δρόμο.
Και ώρες μετά μέσ' τα σκοτάδια, στεριά δεν υπήρχε, μα λίγο γκρι
και πέρασαν χρόνια και φτιάξαμε γειτονιά
και κόκκινο σημάδι δεν είδα στην πλίθα.
Το δέντρο μεγάλωσε και έβγαζε ρίζα,
τα κλαδιά του, δες πώς αγγίζουν τον μπλε ουρανό.
Ήρθε η πατρίδα και ρίζωσε εδώ, πάνω στο βράχο
και οι νέοι τους παλιούς καρπούς τρυγάνε
μα αν θέλουν, απ' την αρχή μπορούν να σπείρουν.

Αἱ θεριναὶ παγίδες

Εἶναι γεγονός καὶ γνωστόν, δεδομένον καὶ παρεπόμενον ὅτι ἐλάχιστοι ἀπολαμβάνουν τὸ μεγαλεῖον τοῦ θέρους, τῆς ἐποχῆς, τὴν ὁποίαν δωρίζει ὁ Εἶς ἀληθής Θεός, ὁ Τριαδικός, διά νά ἀπο-

Ἀπόστολος Ἰωάννου Πάσχος

λαμβάνη κάθε ἄνθρωπος, ὅπου γῆς τὸ θέρος μετά καθολικῆς ὑγείας, ποιότητος ζωῆς, κοινωνίας καὶ νά ζῇ ὁ Ἕλλην καὶ ἡ Ἑλλήνις μέ πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, τὸν Σωτῆρα τῆς Φυλῆς καὶ τοῦ Γένους τῶν ἀναδέλφων Ἑλλήνων καὶ νά ἀπολαμβάνῃ τήν φυσικήν καὶ ὑγιεινήν ζωήν μετά τροφῆς Ἑλλήνων γηγενῶν διαχρονικῆς διατροφῆς. Καὶ ὅσοι θέλουν γνωρίζουν κατά τάς διακοπάς νά διακρίνουν καὶ νά ἀποφεύγουν τάς παγίδας τοῦ θέρους.

Πρώτη παγίς πρωτευούσης θέσεως εἶναι ἡ ὑπό τύπον «μόδαις» καὶ «συρμοῦ» καὶ τῆς Νέας ἐποχῆς κατανάλωσις οἰνοπνευματούχων, ἀναψυκτικῶν, «φαγητοῦ ποδός» ἄνευ μέτρου. Τά πρῶτα περιέχουν τυραννικά εἴδη ἡμερῶν οἰνοπνευματοῦχα καὶ τά δεύτερα σάκχαριν, πρόσθετα δομῆς καὶ γεύσεως καὶ ἀντί νά «ξεδιψάσουν» αὐξάνουν τήν δίψαν καὶ «φροτώγουν» τό σῶμα καὶ προκαλοῦν πλεῖστας ὅσας διαταραχάς εἰς τόν ὄργανισμόν τοῦ ἄνθρωπου πάσης ἡλικίας καὶ τῶν δύο φύλων.

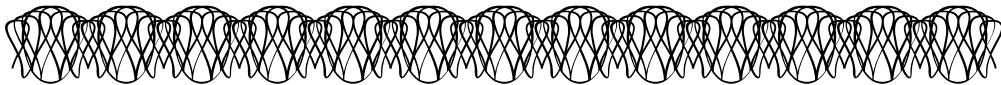
Δευτέρα ἐξίσου σοβαρά ἀνθυγιεινή παγίς τοῦ θέρους εἶναι ἡ μεγάλη κατανάλωσις κρέατος ἡμερῶν, παγωτῶν κατά ὄνομα καὶ οὐχί οὔσιαν, γλυκῶν, τά ὅποια αὐξά-

νουν τό ἐπιλεγόμενον θερμιδικόν δυναμικόν, προκαλοῦν παχυσαρκίαν καὶ ἀποδιοργανώνουν φυχοσωματικῶς καὶ φυχολογικῶς τό ἄτομον καὶ δέν λέγω τό πρόσωπον, τό ὁποῖον καταναλώνει τό θέρος πατρογονικῶς ὀπώρας, λαχανικά, ἵχθεῖς ἐποχῆς καὶ ἐλάχιστον κρέας, τά ὅποια προσφέρουν φυχοσωματικήν εὐεξίαν κατά τάς διακοπάς τοῦ θέρους.

Τρίτη ἐξίσου ἀνθυγιεινή παγίς καὶ νοσογόνος εἶναι ἡ συνεχής καὶ διαρκής νυκτερινή διασκέδασις, ἡ ὁποία διά τῶν ἀλκοολούχων καὶ τῆς ἐκκωφαντικῆς ποταπῆς μουσικῆς ἀποδιοργανώνει τό ἄτομον καὶ τήν ἐπομένην ἐμφανίζεται κόπωσις, δυσθυμία καὶ ὑπνος ἐφιαλτικός ἀπό τής ἀνατολῆς ἔως τά μεσημβρινάς ὥρας.

Τετάρτη ἀλλοτριωτική τοῦ ἀτόμου παγίς τοῦ θέρους εἶναι τό «μαύρισμα» μετά τῶν ἀντηλιακῶν καὶ τῶν ποικίλων κρεμῶν, τά ὅποια ὅχι σπάνια προκαλοῦν διαφόρους διαταραχάς εἰς τό δέρμα.

Καιρός νά ἀφυπνισθῶμεν καὶ κατανοήσωμεν ὅτι τό θέρος εἶναι δῶρον τοῦ Θεοῦ μας, τοῦ Τριαδικοῦ καὶ ὀφείλουμε νά τό χαιρῷμεθα καὶ νά ἀπολαμβάνωμε κατά τρόπον φυσικόν. ὑγιεινόν μετά διαχρονικῆς γηγενῶν Ἑλλήνων ἐγχωρίας διατροφῆς ἔστω βιολογικῆς, οἰκολογικῆς προελεύσεως καὶ φυχοσωματικῆς εὐεξίας πατρογονικῆς διασκεδάσεως μέ περιπάτους ἀνά τήν θαυμασίαν ὑπαιθρον Ἑλλήνων ἐπικρατείας καὶ τήν σωματικήν ἀσκησιν καὶ τήν κολύμβησιν εἰς τήν εὐλογημένην θάλασσαν Ἑλλήνων ἐπικρατείας. ■

Μια κρυμμένη αγάπη φέρνει τη χαρά και την ευτυχία

Hταν σαν φθινοπωρινή μπόρα, που σε λίγη ώρα μανιασμένη κι ασταμάτητη αλλάζει τα πάντα, αλλάζει τη ζωή.

Η Πέπη και η χήρα μητέρα της αντιμε-

Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη

τωπίζουν δυσάρεστες και πολύ δύσκολες καταστάσεις. Δεν τους λείπει μόνο ο άνθρωπός τους, αλλά ένας άνεμος ακολούθησε τη φυγή του απ' αυτόν τον πρόσκαιρο κόσμο. Άνεμος δυνατός, απειλητικός, που στο πέρασμά του σάρωσε σαν λαίλαπα την οικογενειακή τους γαλήνη και ηρεμία.

Ο πατέρας της Πέπης ήταν – και μάλιστα παραήταν – ένας καλός άνθρωπος, ήρεμος και ειρηνικός, αγαπητός και δοτικός χωρίς όρους. Έδινε, δάνειζε, χάριζε χωρίς να σημειώνει ή να θυμάται πού, πότε και γιατί. Ούτε ζητούσε τα δανεικά ούτε και περίμενε κάποια ανταπόδοση. Γινόταν αντικείμενο εκμετάλλευσης από εκείνους, που δεν τους περίσσευε το ήθος κι αυτό είχε ως συνέπεια να μην έχει στην τοπέτη του παρά μόνο λίγα χρήματα ή καθόλου. Έτσι με δυσκολία ικανοποιούσε τις τρέχουσες, καθημερινές οικογενειακές ανάγκες, γιατί υπήρχε κι ένα δάνειο. Ωστόσο, τα πράγματα έβαιναν σχετικά ομαλά.

Και τώρα που χάθηκε ο πατέρας, ο ζωγράφος, έτσι ξαφνικά και αναπάντεχα, μάνα και κόρη είναι μόνες, με μόνη περιουσία ένα σωρό δυσεπίλυτα προβλήματα.

Η Πέπη είναι μόνο 18 χρονών και ξέρει να ζωγραφίζει καλά και να δίνει στους πίνακές της πνοή, που να μοιάζουν οι μεν τοπιογραφίες της ζωντανές, τα δε άνθη έτοιμα να μυρίσεις το άρωμα τους και να τα κόψεις. Αυτό τής το έμαθε ο πατέρας της από τη μικρή της ηλικία, γιατί είχε διακρίνει το καλλιτεχνικό ταλέντο της κόρης του και συγνά της έλεγε: «μάθε τέχνη κι αστηνε κι αν πεινάσεις πιάστην». Ο χρόνος δεν της επέτρεψε να ασχοληθεί και με κάτι άλλο, π.χ. με τη μουσική, που κυριολεκτικά τη λάτρευε.

Η μητέρα της, λίγο μεγάλη στην ηλικία, βιώνει μια αντιδραστική κατάθλιψη, απόρροια της εκδημίας του αγαπημένου συζύγου της και δεν είναι σε θέση να εργαστεί, αλλά αγωνιά πολύ για το πώς οι δύο γυναίκες θα αντεπεξέλθουν στις δύσκολες καταστάσεις που αντιμετωπίζουν. Μέρα με τη μέρα λιώνει και δεν εγκαταλείπει το κρεβάτι της, στο οποίο μόνο νιώθει σήγουρα και ασφάλεια.

Η Πέπη ζωγραφίζει, πουλάει φθηνά τα έργα της, κερδίζει, οι ανάγκες, όμως, είναι πολλές και δεν τις προλαβαίνει. Δε μιλάει για τον πατέρα της. Δε θέλει να τη λυπούνται. Θέλει μέ αξιοπρέπεια να τεθεί πάνω από τις δυσκολίες, που τη βρήκαν ξαφνικά. Άλλα είναι δυνατό κορίτσι. Δεν το βάζει εύκολα κάτω, δεν τα παρατάει. Σκέφτεται σωστά, πριν ενεργήσει, και επιδίδεται στην υλοποίηση των αποφάσεών της με ψυχραιμία και λογική τόλμη. Δεν κάνει παράτολμες ενέργειες. Ξέρει τι θα ζητήσει και με ποιο τρόπο, πώς θα ενερ-

γήσει στις επιδιώξεις της. Ο αγώνας τής είναι οικείος, ο καλύτερος φίλος. Δεν παραδίδεται στα δύσκολα και πολύ περισσότερο αμαχητή.

Τώρα, όμως, η κατάσταση τείνει να γίνει «οικτρά». Τα οικονομικά είναι πενιχρά και οι λογαριασμοί τρέχουν. Η μητέρα της χρειάζεται φάρμακα. Ακόμα και το φαγητό είναι λίγο. Αισθάνεται ότι δεν πάει άλλο. Κάτι πρέπει να κάνει επιπλέον. Να δράσει άμεσα και αποτελεσματικά. Όπως ένας από μηχανής Θεός, να φέρει τη λύση, να θεραπεύσει τα κακώς κείμενα, να ξορκίσει το κακό. Δουλεύει ασταμάτητα και αποδοτικά, αλλά και πάλι δεν επαρκεί και ο καιρός κυλάει, χωρίς σημαντική αλλαγή...

Είναι στο σπίτι της. Κοιτάζει γύρω της σαν απελπισμένη. Σκέφτεται, ξανασκέφτεται, ζητάει τη βούθεια του πατέρα της – αν είναι δυνατόν – το φωτισμό του Θεού και... «Θεέ μου», λέει, «δέν ξέρω μαζί Σου να επικοινωνώ, να προσεύχομαι, γιατί δεν το έκανα ποτέ μου συνειδητά ως τώρα. Χάνω τις λέξεις, οι σκέψεις μου μπερδεύονται. Σε ικετεύω, όμως, μεγαλοδύναμε, βοήθησέ με. Εσύ μόνο μπορείς να το κάνεις» και η ματιά της πέφτει στον πίνακα που έχει φιλοτεχνήσει ο πατέρας της και εικονίζει τη μητέρα της. Σαν αστραπή της πέρασε απ’ το μυαλό η ιδέα να τον πουλήσει. Τον είχε ζωγραφίσει με μεράκι ο ερωτευμένος τότε νέος καλλιτέχνης, όταν της εξομολογήθηκε την αγάπη του και της ζήτησε να αντιμετωπίσουν μαζί τη ζωή και ήταν μοναδικός. Σεμνυόταν η κόρη για τον καταξιωμένο, διακεκριμένο καλλιτέχνη πατέρα και... «αμέπιος αμ’ έργον». «Εν ριπή οφθαλμού» κατεβάζει τον πίνακα και... «εν μια νυκτί» τον αντικαθιστά. Τα πράγματα γίνονται αστραπιαία. Η μητέρα της δε θα το κατα-

λάβει, έχει πολλαπλά προβλήματα υγείας, μαζί και αυξημένη μυωπία, δε βλέπει καλά.

Αυτές οι σκέψεις περνούν απ’ το μυαλό της Πέπης. Δε θέλει να εξαπατήσει τη μητέρα της. Ποτέ, ποτέ το κειμήλιο αυτό δεν ήθελε να το εξαφανίσει. Όμως, την αγαπάει και θέλει να τη σώσει. Θέλει να την έχει πάντα δίπλα της. Να την κρατήσει ζωντανή. Να ζει μαζί της. Δε θα το επιχειρούσε ποτέ να αντιγράψει τον πίνακα αν η ανάγκη δεν ήταν τόσο επιτακτική. Αν ήταν μόνη στη ζωή. Αν δεν είχε υποχρεώσεις. Η ίδια θα μπορούσε να ζήσει όπως-όπως, χωρίς ανάγκες, χωρίς απαιτήσεις. Όμως τώρα το καυτό δάκρυ της μάνας σαν βελόνες της τρυπά την καρδιά. Αγαπήθηκε πολύ από τον πατέρα της η μητέρα. Ήταν αεικίνητο και αγαθό πλάσμα. Ο μακαρίτης δεν της είχε τίποτε στερήσει. Γιατί ήθελαν τώρα τόσο ανάποδα όλα;

«Αχ, θάνατε! Έρχεσαι πάντα απρόσκλητος. Δε ρωτάς αν θέλει να φύγει ο άνθρωπος. Τον αρπάζεις, λες και είναι δικός σου. Εξουσιαστής ανυποχώρητος είσαι. Τυφλός και κουφός. Χτυπάς κατάστηθα. Μακάρι να μην είχες έρθει ποτέ στο σπίτι μας.

Υπάρχει στην πόλη μια γκαλερί. Εκεί θα πάω. Α, τώρα θυμάμαι. Υπάρχουν κι άλλες. Θα τρέξω σ’ όλες κι όπου πετύχω. Κάποια θα εκτιμήσει το έργο του πατέρα μου. Η υπογραφή του διαβάζεται καθαρά: Χ. Θεοδώρου.

Σίγουρα όχι μόνο θα γίνει δεχτό, αλλά θά μοσχοπουλήθει κιόλας και μετά... θ’ αγοράσω τονωτικά τρόφιμα για τη μητέρα και τα φάρμακά της, θα πληρώσω τους λογαριασμούς, τη δόση του δανείου και θα περισσέψουν! Τι ωραία! Θ’ αγοράσω και για τα Χριστούγεννα τα απαραίτητα. Θα γιορτάσουμε σαν όλους τους χριστια-

νούς. Η μανούλα μου θα χαρεί. Θα σταματήσουν τα δάχρυά της».

Αυτά σκεφτόταν η Πέπη και χαμογελούσε. Όμως και πάλι κάτι της δαγκώνει την καρδιά, κάτι κρατάει το βήμα της και δεν την αφήνει να πάει στην πρώτη γκαλερί. Άλλα ορκίστηκε, υποσχέθηκε στο Θεό και στη λυπημένη μητέρα της να φανεί δυνατή. Της είχε πει πως έχει πάρει κάποια υπόσχεση για δουλειά και ίσως γρήγορα να την καλέσουν και τότε όλα θα μπούνε σε καλό δρόμο. Δεν αρεσκόταν στα φέματα, αλλά ήθελε να δώσει ελπίδα στην αναστατωμένη ψυχή της μητέρας της.

Τη χάιδεψε, τη φίλησε, την έπεισε να της έχει εμπιστοσύνη και έφυγε με την ελπίδα να μην επιστρέψει άπραγη. Μετράει το μέγεθος των καταστάσεων. Της χρειάζεται θάρρος και τόλμη. Δε ζητά τίποτε παράλογο, τίποτε κακό. Η σεμνότητα και η σοβαρότητα δεν την εγκατέλειψαν ποτέ. Ήταν τα αδιαφίλονίκητα, τα ακαταμάχητα προσόντα της. Όπου κι αν πήγαινε δεν περνούσε απαρατήρητη. Γινόταν παντού δέχτη. Τη σέβονταν και την εκτιμούσαν όλοι. Έτσι θα γίνει και τώρα... σκεφτόταν...

Είναι μπροστά στη γκαλερί Arion M.T. Οπλίζεται με θάρος και χτυπά το κουδούνι. Ο νεαρός γκαλερίστας συνομίλησε με ιδιαίτερη ευγένεια και ενδιαφέρον με την Πέπη, δέχτηκε με χαρά τον πίνακα κι ενθουσιάστηκε, όταν διάβασε την υπογραφή: X. Θεοδώρου. Τον κοστολόγησε χωρίς τσιγκουνιά στην αξία του, όχι για ένα κομμάτι φωμί, και χαιρέτισε την ελκυστική πελάτισσα, επιμένοντας να περάσει πάλι και να του φέρει ό,τι άλλο έχει από το αξιόλογο ζωγραφικό έργο του πατέρα της. Δεν παρέλειψε, βέβαια, να της τονίσει ότι χάρηκε για τη γνωριμία και θα ή-

θελε να μην είναι αυτή η τελευταία συνάντησή τους.

Η όμορφη και σεμνή κοπέλα, που είχε χάσει τον πατέρα της και πάλευε για να ζήσει, άγγιξε κάποια χορδή της ψυχής του... Μόνο μία άραγε; Αφού ζωγράφιζε και η ίδια τοπογραφίες και νεκρά φύση, γιατί να μην της προτείνει συνεργασία; Και φωνάστηκε τα ωραία της δάχτυλα να γλιστρούν πάνω στα πινέλα και στα τελάρα του καβαλέτου στο διπλανό δωμάτιο-εργαστήριο. Η παρουσία της στη σκέψη του αποτελούσε μια έξοχη εικόνα, που ωραιοποιούσε τη γκαλερί του πιο πολύ από όσο οι ακριβοί πίνακές του. Α, ναι! Θα της το πει στην επόμενη συνάντηση. Σίγουρα θα ξανάρθει. Δεν μπορεί να μην έχει αδιάθετα έργα του πατέρα της. Μια γλυκιά αδημονία άρχισε να τον κυριεύει.

Δεν ήξερε, βέβαια, ο γκαλερίστας ότι, αν υπήρχαν άλλα έργα, δε θα πουλούσε, δε θα αποχωρίζοταν η Πέπη την προσωπογραφία, το αγαπημένο ενθύμιο της μητέρας, δώρο από τα χέρια του πατέρα της, που τόσο ξεχωριστός ήταν γι' αυτήν και που η ανάμνησή του δε θα φύγει ποτέ από τη σκέψη της και η εικόνα του θα μείνει ανεξίτηλη για πάντα στα μάτια, στο νου και στην καρδιά της.

Η μητέρα της μέρα με τη μέρα έφθινε. Ο καημός για την απώλεια του αγαπημένου συζύγου της φαινόταν αγιάτρευτος. Σαν το χείμαρρο, που ανοίγοντας ο καιρός το καλοκαίρι λιγοστεύει σιγά-σιγά τα νερά του, ώσπου να μείνουν μια υποφία και να σωθούν εντελώς, έμοιαζε η πονημένη γυναίκα. Στενοχωριόταν και για την κόρη της. Μάνα ήταν...

Την αντικατάσταση του πίνακα δεν την επισήμανε. Που μιαλό για τέτοιες παρατηρήσεις, θα ήταν πολυτέλεια να ξεφύγει

από τις σκέψεις, που κατάτρωγαν την φυσή της. Άλλωστε, δεν υπήρχε κάποια αισθητή διαφορά. Ήταν πανομοιότυπη η εικόνα με την αιθεντική και η υπογραφή του καλλιτέχνη ευανάγνωστη: Χ. Θεοδώρου. Σιγά-σιγά, όμως, με τη βελτίωση των οικονομικών η μητέρα άλλαζε. Γινόταν άλλος άνθρωπος. Ούτε ρώτησε για την υποτιθέμενη δουλειά της κόρης της. Η φυσική σεμνότητα και η σοβαρότητά της δεν άφηναν περιθώρια για ανέντιμες συμπεριφορές απέναντι της και μπερδεμένες εργασίες. Ήταν ήσυχη και προσπαθούσε να χαίρεται, να συμμετέχει στην καθημερινότητα, να κοινολογεί τις σκέψεις της στην Πέπη, να δείχγει κατανόηση στα σχέδια της, να τη βοηθεί, για να τη βλέπει χαρούμενη. Ξίλιες καλές ιδέες περνούσαν τώρα από το μυαλό της, που την έκαναν αισιόδοξη και τη γέμιζαν καλές ελπίδες.

Και η Πέπη είχε συμβιβαστεί μ' αυτό που έκανε, γιατί το έκανε από ανάγκη και στην ανάγκη και οι θεοί υποχωρούν, κατά τό «ανάγκα και θεοί πείθονται». Ισως μια μέρα των πίνακα να τον πάρει πίσω, όσο κι αν τον κοστολογήσουν. Θα τον αναζητήσει, μόλις μπορέσει. Ισως η μούρα κάποτε να φέρει σε άλλη τροχιά τα πράγματα. Ισως να τον επανακτήσει. Αυτή η κρυφή, η μύχια σκέψη τής έδινε φτερά, την έκανε υψηπέτη αετό.

Έργο του πατέρα δεν απόμεινε κανένα, γιατί τα πούλησαν όλα μετά το τραγικό οικογενειακό γεγονός, προκειμένου να θεραπεύσουν κάποις ανάγκες, να εξοφλήσουν κάποια χρέη. Υπήρχαν, όμως, μερικά ανυπόγραφα έργα δικά της, που δεν τα είχε σε πολλή εκτίμηση. Τα είχε κρίνει με αυστηρότητα. Τώρα έτρεξε, τα υπόγραψε, τα είδε με διαφορετικό μάτι, με περισσότερη επιείκεια και επισκέφτηκε την γκαλερί Arion: M.T.

Ο ευγενικός γκαλερίστας τα αξιολόγησε πολύ θετικά. Τα ενέχρινε, τα αγόρασε και της έκανε κι εκείνη την πρόταση. Η Πέπη επιφυλάχτηκε να απαντήσει. Ο κύριος M.T. της ενέπνεε πολλή εμπιστοσύνη. Της φαινόταν γνήσιος και αιθεντικός. Άλλα ήθελε να το σκεφτεί και η ίδια πολύ, να υπολογίσει όλες τις παραμέτρους, να δει ποια γνώμη είχε και η μητέρα της και να έπαιρνε απόφαση σωστή και σταθερή, την καλύτερη, σύμφωνη και με τη φωνή της καρδιάς της, ώστε να μη μετανιώσει αργότερα.

Η συνεργασία υπήρξε αγαστή. Με πλήρη συνέπεια από την εργαζόμενη και τον εργοδότη. Κράτησε δύο χρόνια. Όλα πήγαιναν καλά. Τα οικονομικά ανορθώθηκαν. Οι δύο γυναίκες ορθοπόδησαν. Η μητέρα της Πέπης είναι καλά στην υγεία της. Ξαναζεί. Βρήκε τη χαρά. Συμβιβάστηκε με την πραγματικότητα, αφού η ζωή έχει διακυμάνσεις. Και η Πέπη χαίρεται πολύ, ευχαριστεί το Θεό. Νιώθει δυνατή. Η αυτοεκτίμησή της, την εξόπλισε με δύναμη και ξεπέρασε τις δυσκολίες. Τώρα είναι η Διευθύντρια της γκαλερί Arion: M & Π.Τ., γιατί είναι η κυρία Π.Μ.Τ. Κι εκείνος ο πίνακας με την εικόνα της μητέρας της, ο αιθεντικός, βρήκε τη θέση του πάλι στο σπίτι της, ενώ ο δικός της μεταφέρθηκε στη γκαλερί Arion M & Π.Τ., για να στολίσει τη βιτρίνα της. Εκείνη η βαθιά επιθυμία της, που ποτέ δεν πάλιωσε, δηλαδή η επαναφορά και επανατοποθέτηση του πίνακα, που φιλοτέχνησε ο πατέρας της για τη μητέρα της, στην αρχική του θέση, ανακοινώθηκε στον καλό της σύζυγο, που την άκουσε με πολλή προσοχή και πόνεσε για τη γυναίκα του. Έδειξε απόλυτη κατανόηση και μαζί άρχισαν τη σχετική έρευνα για την ευρεσή του. Μετά από συντονισμένο και επίπον-

μο φάξιμο βρέθηκε σε άριστη κατάσταση, στην κατοχή μιας φιλότεχνης κυρίας. Η ιστορία του πίνακα έγινε γνωστή με κάθε λεπτομέρεια στην τωρινή κάτοχο, η οποία έδειξε πολύ σεβασμό στο μυστικό τής κυρίας Π.Μ.Τ. Τον επέστρεψε και μάλιστα χωρίς αποζημίωση, γιατί εκτίμησε την περίπτωση και θαύμασε τον αγώνα, στον οποίο είχε επιδοθεί η τότε επιφορτισμένη με άπειρα προβλήματα ορφανή κοπέλα.

Κατάλαβε ότι η θέση του ήταν στο σπίτι της κυρίας Π.Μ.Τ. Εικόνιζε τη μητέρα της και ήταν φιλοτέχνημα του πατέρα της. Ένα εξοχό έργο του βρίσκεται τώρα πάλι μέσα στο σπίτι. Τρία αγαπημένα πρόσωπα είναι σαν να ενώθηκαν ξανά με τις αναμνήσεις. Όσα ευχαριστώ κι αν πει στον ανεκτίμητο σύζυγό της η Πέπη και η μητέρα της στο μοναδικό γαμπρό της θα μετρηθούν λίγα, γιατί η συμπεριφορά του υπήρξε όντως μεγαλειώδης.

Η πρώην κάτοχος του πίνακα είναι τώρα η νονά της μεγάλης κόρης τής Πέπης, που αποδείχτηκε γενναιόδωρη κυρία, σωστή ανάδοχος, πολύτιμη οικογενειακή φίλη, θαυμάσιος άνθρωπος.

Μητέρα και κόρη είναι αληθινά ευτυχι-

σμένες. Κύριος αίτιος αυτής της ευτυχίας είναι ο αγαπημένος σύζυγος της Πέπης, στον οποίο δεν παραλείπει να εκφράζει καθημερινά την αγάπη και την ικανοποίηση από τη συμβίωσή τους, ενώ η ίδια είναι μια πιστή σύζυγος, αφοσιωμένη μητέρα, σωστή στις υποχρεώσεις της, συνεπής και τίμια επιχειρηματίας. Η γιαγιά έχει ξανανιώσει με τις δύο μικρές χαριτωμένες εγγονούλες της, που κυριολεκτικά τις λατρεύει και τη λατρεύουν.

Η Πέπη, ωστόσο, κέρδισε σ' αυτό το διάστημα, και κάτι πολύ σημαντικό. Να επικοινωνεί με το Θεό, να προσεύχεται σ' Αυτόν και να γαληγεύει γνωρίζοντας τον εαυτό της και αγαπώντας όλον τον κόσμο.

Μερικές φορές η ζωή μάς παιζει παράξενα παιχνίδια.

Είναι σκληρή και μας χτυπάει ανελέητα.

Μας γεμίζει πίκρα και απελπισία. Νομίζομε πως έφτασε το τέλος.

Αλλά για όλους υπάρχει ένα ταμείο δυνάμεων, μια φαρέτρα γεμάτη αιμοντικά όπλα και μια κρυμμένη αγάπη, έτοιμα όλα αυτά να μας δώσουν τη χαρά και την ευτυχία! Αρκεί να τα χρησιμοποιήσουμε. ■

ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΑΜΕΙΟΥ

Μπαρτζώκας Κίμων	50 €	Πάσχος Ιωάννου Απόστολος	50 €
Παπαθανασίου Αθανάσιος	20 €	Σκούτας Ιωάννης	20 €
Ιωαννίδης Παναγιώτης	20 €	Παπαϊωάννου Ιωάννης	10 €
Κουμουρής Αθανάσιος	20 €		

ΔΩΡΕΑ ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ

- Στη μνήμη του γιου της Μαρκέλλου Βασιλική, η κ. Χρυσάνθη Τίγγελη-Βασιλική ενίσχυσε με 100 ευρώ για την αγορά της βασιλόπιτας έτους 2015.
- Η κ. Ελένη Μουζάκη-Μπουρίτσα, στη μνήμη της κόρης της Ντέμις, κατέβαλε το ποσό των 50 ευρώ.

Περίπατος στην ακροποταμιά

Α πόγευμα κι εγώ μονάχος στου ποταμού την όχθη περπατώ. Τα κέφια μου άτακτα και πληγωμένα. Οι σκέψεις μου, κλειδωμένες στο κελί του νου μου, με εκλιπαρούν να τις λυτρώσω.

Γεώργιος Γκούμας

Η καρδια μου προσπαθεί να συμμαζέψει τα σκόρπια της κομάτια. Το βλέμμα μου ορειβατεί στην απέναντι βουνοκορφή. Τι να γυρεύει και σκαλώνει πεισματάρικα κει πάνω; Δεν ξέρω. Ίσως τη μορφή σου, που μαζί της πλάγιασα χθες βράδυ σφιχταγκαλιόζοντας το χαμόγελό της.

Ο ήλιος, θαμπός πίσω από τα σύννεφα, μου κλείνει το μάτι. Με ξέρει από παλιά. Είμαστε φίλοι. Ξέρει πώς κλαίω, πώς γελώ. Ξέρει τις αλήθειες, τα φέματά μου και τα καρδιοχτύπια μου. Ζεστάίνει το χνότο μου, χαϊδεύει την ψυχή μου. Φέγγει και μου δείχνει πράγματα και αλήθειες που δεν ξέρω. Με πειράζει για τις παραξενιές μου, τα γούστα και τη μοναξιά μου. Μου φέγγει να μην πατώ ακαθαρσίες κι αγκάθια. Να μην αφαιρώ, άθελά μου, αθώες ζωές που δεν μπορούν να προστατευτούν στο διάβα μου. Φωτίζει το Σύμπαν για να χορεύουν τ' άστρα χωρίς να συγκρούονται. Να βλέπει κι ο Αυγερινός την Πούλια με ποιον ερωτοτροπεί... Κι όλ' αυτά, βέβαια, χωρίς... πληρωμή και μπράβο του!..

Ο τόπος γύρω είναι απλωσιά και τα νερά κυλούν ήρεμα και ήσυχα απολαμβάνοντας, θαρρείς, το μακρύ ταξίδι τους ύστε-

ρα από το γρήγορο και κοπιαστικό τρεχαλητό τους στα άγρια κατηφορικά φαράγγια των πίσω βουνών. Το μισόθιολο χρώμα τους φανερώνει την κούρασή τους και τα ζόρια που πέρασαν κουβαλώντας στις πλάτες τους τα ντέρτια και τους στεναγμούς των βουνών αυτών, που είναι τα λιωμένα χωμάτινα σπλάχνα τους, που τα παρέσυραν με το γρήγορο πέρασμά τους... Σαν βρήκα ελεύθερη πρόσβαση προς αυτά τα ταλαίπωρα νερά, έσκυψα και τα χάμιδεψα δίνοντας, απ' την ψυχή μου, ευχές για καλό κουράγιο στο υπόλοιπο του ταξιδιού τους...

Ένα νεροπούλι τσαλαβουτά στο ποτάμι. Να ξύπνησε και νίβεται ή καθαρίζει τα ίχνη παράνομου νυχτερινού φιλιού; Να παίζει με τις ρυτίδες της επιφάνειας του νερού ή είναι βαλτό να με διασκεδάσει; Δεν ξέρω. Όμως μ' αρέσει και το γλυκοκοιτώ, όπως γλυκοκοιτώ και σένα, καλή μου, όταν αρχίζεις να κάνεις τα τσαλίμια σου...

Ψηλά ένα αεροπλάνο, αγκομαζώντας, ταξιδεύει στο βορρά. Το άσπρο χνότο του χαρακώνει πίσω του τον ουρανό, αφήνοντας φεύτικα χνάρια. Το φορτίο του ανάκατο και βαρύ. Νέοι, γέροι, όμορφοι, άσχημοι, ελπίδες, απογοητεύσεις, χαρές, λύπες, έρωτες, ιδέες, μίση, κουλτούρες, περηφράνιες και όνειρα όρθια και γκρεμισμένα... Πώς χωρούν όλα τούτα μέσα στο στομάχι αυτού του σιδερένιου πουλιού;... Απορώ και εκπλήσσομαι! Αλλά προς τι η έκπληξη; Εδώ, η αγάπη που νιώθω για σέ-

να, είναι ένα βουνό ολόκληρο κι όμως μπόρεσε και χώρεσε στην ευαίσθητη μικρούλα καρδιά μου!...

Στην κορφή του βουνού πυκνώνουν και συγκρούονται μ' ορμή τα σύννεφα. Πώς και γιατί απόχτησαν αυτή την έχθρα; Εξ-στομίζουν βρισιές, που τις λεν «μπου-μπουνιτά». Τα λόγια τους δίκοπα μαχαίρια, στράφτοντας, μπήγονται στα στήθια του βουνού τρομάζοντας τις φηλές οξείες... Ο ήλιος βιάστηκε να βασιλέψει. Ο ουρανός, λυπημένος, στάζει πάνω μου τα δάκρυά του μουσκεύοντας τα ρούχα, το πρόσωπο και την ψυχή μου. Οι κεραυνοί, σωστοί πορθητές, γκρεμίζουν τις πόρτες των αυτιών μου και ορμούν στο είναι μου τρομοκρατώντας την ψυχή μου δίνοντας διάτα να πάρει τη «σάρκα» μου και να γυρίσουν πίσω, αλλιώς θα γευτώ το μαστίγια μα της χάλαζας... Δεν είμαι θεριό ξωτικό αυτά να τ' αντέξω. Άνθρωπος είμαι... Ο πηλός της φκιασιάς μου, σαν υγρανθεί, φοβάμαι μη λιώσει! Ο Θεός δεν κατεβαίνει πια στη γη και ποιος θα με ξαναπλάσει!...

Αφού μ' αρέσουν οι βόλτες στα ηλιαστά μυρωδάτα λιβάδια, δεν το διακινδυνεύω. Πειθαρχώ. Σκύλος δαρμένος μοιάζω... Βάζω την ουρά μου στα σκέλια, σκύβω το κεφάλι και γυρνώ. Δεν ξέρω ποιος είναι αυτός που με απειλεί από κει φηλά με τις αστραπές του. Δεν ξέρω τις ρίζες του. Τις σκέψεις του και τις βουλές του. Απο κει θα με βλέπει σαν μυρμήγκι κι αν με πατήσει, σίγουρα τίποτα δε θα του στοιχίσει. Ούτε που θα στενοχωρηθεί αν χαθώ, πληγωθώ ή κλάψω...

Νιώθω, μέσα μου, τους δικούς μου ν' ανησυχούν... Εκεί στη φαντασία μου, βλέπω θαμπά την αγωνία τους και τον φόβο του χαμού μου. Τα χέρια τους, τρελά μου

γνέφουν να κάμω πίσω. Τα δικά σου βουρκωμένα και ανήσυχα ματάκια με συγκινούν. Αξίζει να είμαστε για πάντα μαζί. Είναι όμορφα και υπακούω!... Η ζωή, το κατέχω, είναι «δώρο Θεού» και της πρέπει σεβασμός. Την ύπαρξή μου, σ' αυτόν τον κόσμο, δεν την ξεχρέωσα ακόμα. Την αποστολή μου και την διάρκειά της, την ξέρει Κείνος που μ' έστειλε εδώ στη γη. Εγώ πρέπει να μείνω εδώ «ενεργός» μέχρι να λάβω, από Κείνον, το σήμα της «απόσυρσής» μου!... Σ' αυτό το όμορφο «περιβόλι» που υπάρχω, στάλθηκα «κηπουρός» και πρέπει να το φροντίζω. Τ' άνθη και οι καρποί του προορίζονται για μύριες ψυχές τού τώρα, του αύριο και των αιώνων, που ως αστείρευτοι ποταμοί θα ρέουν στον «αθάνατο» κόσμο μας!...

Στους νόμους της φύσης πρέπει όλοι να πειθαρχούμε. Δεν είμαστε μόνοι. Δικαίωμα στη «ζωή» έχουν όλα τα πλάσματα του Θεού και κείνα που ανασαίνουν και κείνα που βλαστίζουν, ρέουν ή αιωρούνται... Όλα έχουν λόγο ύπαρξης και αποστολής. Είναι τα στολίδια που ο Πλάστης διάλεξε κι έβαλε στον καμβά Του που λέγεται «Πλάση».

Την ομορφιά και την αξία ενός «χειροτεχνήματος», ξέρουμε ότι τη δίνουν τα χρώματα και οι λεπτομέρειες. Ο μέγας πλάστης, ο Θεός, λέτε να άφησε έτσι στην τύχη την δημιουργία του Σύμπαντός Του; Όχι βέβαια. Η συνταγή του είναι «ΘΕΪΚΗ» και η εκτέλεσή της ονειρικά περαιωμένη και ρυθμισμένη!... Τα πάντα λειτουργούν αρμονικά και πολύ σωστά μελετημένα! Κάθε πλάσμα έχει την ομορφιά του και τον σκοπό της ύπαρξής του. Γιατί εμείς ν' αγαπηθήκαμε τόσο πολύ; Γιατί οι ψυχές μας αγάλλονται όταν κοιταζόμαστε στα μάτια; Γιατί τα δέντρα βγάζουν λουλούδια και γιατί τα λουλούδια βγάζουν

μύρο;... Σίγουρα κάποιος σοβαρός λόγος θα υπάρχει. Ρώτησα τα... ζουζούνια και μου το είπαν. Μου ‚παν κάτι για «γύρες» και «μέλια»... Να, γι' αυτό κι εγώ σε σφριχταγκαλιάζω. Γι' αυτό σε γλυκοφιλώ. Μου αρέσει το άρωμα και το μέλι σου. Λουλούδι μου!....

Ναι, τα πάντα είναι ονειρικά και θεϊκά πλασμένα και ρυθμισμένα ώστε η Πλάση να λειτουργεί τέλεια και χωρίς την εδώ παρουσία Του. Μη ζητούμε, λοιπόν, ο Θεός να είναι συνεχώς δίπλα μας και από πάνω μας. Αυτός έχει πολλές ασχολίες. Έχει κι άλλα πολλά παιδιά να φροντίσει. Δεν είμαστε μόνο εμείς... Ας ρίξουμε, τη νύχτα, μια ματιά στον ουρανό και θα τα δούμε εκεί διάσπαρτα να παιζούν στην αυλή του Σύμπαντός Του! Μην είμαστε ζηλιάρηδες... Θα ‚ρθει και θα μας μαλώσει!....

Ο βοριάς δυνάμωσε. Μοιάζει τσοπάνος που σαλαγάει τα κοπαδιαστά μικροσύνηφα τ' ουρανού, λες κι είναι πρόβατά του που τα πάει στη στάνη γι' άρμεγμα... Αυτό το γρήγορο πέρασμα του «κοπαδιού» απ' το ουράνιο βισκοτόπι, το βλέπω καθρεφτισμένο στα απλωμένα νερά του αργοκύλιστου ποταμιού και εκπλήσσομαι!....

Τα φυτωμένα στις όχθες καλάμια άρχισαν να γέρνουν με βιάση τα λιγνά κορμιά τους προς το νοτιά, πειθαρχώντας στο κυρίαρχο πρόσταγμα του ανέμου. Το ίδιο κάνουν, ταπεινωμένα, και οι ψηλές λυγερόκορμες λεύκες κι ας λένε κάποιοι πως μπαίνουν καμαρωτές σε χοροστάσι!....

Μια μυστήρια ψύχρα κατεβαίνει στην κοιλάδα από τα πρανή του βουνού. Με βρίσκει ελαφρά ντυμένο και σηκώνει την

αναμαλλήθρα των χεριών μου. Αισθάνομαι τη δυνατή κρυάδα στα μάγουλά μου και στο μισοϊδρωμένο κορμί μου. Νιώθω την ανάγκη να επιταχύνω τα βήματά μου στο δρόμο της επιστροφής και το κάνω. Την πλούσια ικανοποίηση που μου πρόσφερε αυτός ο περίπατός μου, δεν πρέπει να την αμαυρώσω ή να την μειώσω με μουσκέμματα, πυρετούς και συνάχια. Της αξίζει να μείνει ανέπαφη και καλοθρονιασμένη για καιρό στη μνήμη μου. Τα καλά που εισπράττομε πρέπει να τα καλωσορίζουμε με ανάλογες στάσεις και ενέργειές μας...

Στην επιφάνεια του νερού σηκώθηκαν κύματα θορυβώδη. Είναι η γλώσσα του ποταμού που λύθηκε για να με αποχαιρετήσει και να μου υποσχεθεί ότι περισσότερα θα μου δείξει και θα μου πει στην επόμενη συνάντησή μας...

Ο νους μου πετάει σε σένα, καλή μου. Θα έχεις αντιληφθεί την κρυάδα, που απότομα έπεσε και σίγουρα θα ανησυχείς, γιατί αυτό είναι σημάδι επερχόμενης βροχής. Μου είχες προτείνει να βάλω κάτι ζεστότερο πάνω μου και δεν σε άκουσα, όπως δεν άκουγα και τη μακαρίτισσα τη μάνα μου σαν είμουν τρελόπαιδο. Κακές παιδικές συνήθειες βλέπεις...

Καλή μου, έρχομαι. Μη μου στενοχωριέσαι. Σου φέρων και το ομορφολούλουδα που σ' αρέσουν. Εκείνα που περνάς στα μαλλιά σου, που στολίζεις τον κόρφο σου και με τρελαίνεις. Όμορφή μου, βάλε καφέ να τον πιούμε παρέα στο μπαλόνι και να σου πω τα όσα η ακροποταμιά μου εκμυστηρεύτηκε σήμερα, στενοχωρημένη που δεν μας είδε να περπατάμε μαζί δίπλα της γελαστοί και πιασμένοι χέρι-χέρι... Αχ, καλή μου, πόσο νοστάλγησα αυτά τα πράσινα ματάκια σου!...

Λάμπρενα

Ηταν πολύ όμορφη από μικρή. Οι άντρες του χωριού δε χόρταιναν να την τρώνε με τα μάτια. Το είχαν καταλάβει και οι δικοί της και βιά-

Αλέξανδρος Νίκας

στηκαν να την παντρέψουν για να ξεμπερδέψουν μ' αυτήν πριν τους ντροπιάσει κανένας επιτήδειος. Ήταν το τέταρτο παιδί του Γάκη Νάση, από τα έξι που είχε συνολικά, αλλά το μοναδικό κορίτσι του.

Λίγο η πίεση από τους μεγάλους γιους για να πάρουν σειρά στην παντρειά, λίγο η ανέχεια, την πάντρεψαν πριν μπει στα δεκαοκτώ της. Τότε τα κορίτσια του χωριού τα πάντρευαν μετά τα εικοσιπέντε γιατί χρειάζονταν χέρια στα σπιτικά. Να κουβαλήσουν νερό από τα δύο πηγάδια που χαμεύει στο χωριό, να περιποιούνται τον κήπο που δεν έπρεπε να πηγαίνει χαμένο ούτε μια χούφτα χώμα, να πλένουν τα ρούχα πέρα στο ποτάμι, να κόβουν ξύλα για την καθημερινή φωτιά, να ζυμώνουν και να έχουν έτοιμο το φαΐ για τους άντρες του σπιτιού, να βοηθάνε στο άρμεγμα των ζώων, αλλά και όποια άλλη δουλειά έβγαινε κάθε μέρα.

Ο Λάμπρος, ο γαμπρός, ήταν ένα ή-συχο παιδί, μικρός και αυτός, μόλις είχε γυρίσει από το στρατό, το μοναχοπαίδι του μαστρο-Κίτσιου και είχε περάσει χρόνος από τότε που η μάνα του τους άφηκε έτσι ξαφνικά. Την είχε δαγκάσει

φίδι, είχανε πει, μέσα στο αλώνι. Χρειάζονταν λοιπόν να μπει γυναίκα στο σπίτι και δεν θα βρίσκανε καλύτερη.

Ο γάμος έγινε το Δεκαπενταύγουστο και όλοι οι νέοι του χωριού θα θελούν να ήταν στη θέση του γαμπρού. Δεν έγινε μεγάλο γλέντι, γιατί μια βδομάδα νωρίτερα, δυο νέα παιδιά από το χωριό που φύλαγαν τα πρόβατα στον κάμπο, πήγαν να φυλαχτούν από μια ξαφνική μπόρα κάτω από ένα δέντρο κι εκεί τους βρήκε η αστραπή που τους άφησε στον τόπο.

Σε λιγότερο από ένα χρόνο γεννήθηκε το πρώτο τους παιδί. Ο μαστρο-Κίτσιος δεν πρόλαβε ν' ακούσει το όνομά του. Το χειμώνα περνώντας απ' ένα πρόχειρο γιοφύρι με κορμούς δέντρων τον Κωκυτό, το ποτάμι της περιοχής, ποιος ξέρει τι έγινε, έπεσε μέσα, κατέβαζε πολύ νερό και τον πήγε μέχρι τη Σπλάντζα. Εκεί τον βρήκανε την άλλη μέρα, σφηνωμένο σε κάτι κονοπίτσες στην οχθη.

Ήταν την εποχή που τα παιδιά που παντρεύονταν κατέβαιναν από το χωριό και χτίζανε τα σπίτια τους, ο Θεός να τα πει σπίτια αυτές τις καλύβες, πιο χαμηλά, κοντά στον κάμπο. Το μοναδικό χωράφι, εννιά στρέμματα, που πήρε προίκα ο Λάμπρος, ήταν ενάμισι χλιόμετρο πιο πέρα από το τελευταίο σπίτι του χωριού, κοντά στο ποτάμι. Εκεί αποφάσισε να φτιάξει το σπιτικό του. Πήρε κι από τον πατέρα του ένα χωράφι δέκα

στρέμματα στον κάμπο και μ' αυτά ξεκίνησαν τη ζωή.

Φτωχιά γης, πολύ φτωχιά, το ποτάμι δυο χιλιόμετρα από το χωριό που στέρευε το καλοκαίρι γιατί κρατούσαν τα νερά πιο πέρα από τ' άλλα χωριά, γίνονταν πολλές φορές φασαρίες για το νερό, διορθώνονταν η κατάσταση για μιαδυο μέρες και πάλι μετά τα ίδια: το ποτάμι δεν είχε νερό. Αποτέλεσμα όλο το πότισμα να το βγάζουν τα δυο πηγάδια, που τα καλοκαίρια είχαν κι εκείνα λιγότερο νερό. Από αυτά τα πηγάδια ποτίζονταν όλοι. Άνθρωποι, ζωντανά, κήποι, μποστάνια, αλλά και η καθημερινή λάτρια των σπιτιών.

Ο κάμπος το χειμώνα γινόταν λίμνη. Από την άνοιξη και πέρα δουλευόταν. Λίγο καλαμπόκι, λίγα πεπόνια, καρπούζια, ντομάτες, πιπεριές, φασολάκια, όλα καχεκτικά χωρίς το νερό. Για μας όμως αυτός ο κάμπος ήταν η ζωή μας. Από τα ζωντανά και από αυτόν τον κάμπο ζούσε όλο το χωριό.

Η Λάμπρενα στάθηκε καλά στο σπίτι της. Βόηθαγε τον άντρα της στα χωράφια και στα ζωντανά. Το σπίτι της ήταν πάντα καθαρό. Ο άντρας της πάντα με περιποιημένα ρούχα και η ίδια τις Κυριακές στην εκκλησιά ήταν πάντα η ομορφότερη.

Τα απογεύματα που πήγαινε στο πηγάδι να ποτίσει τα ζωντανά και να κουβαλήσει νερό στο σπίτι, πήγαινανε και οι περισσότεροι νέοι του χωριού τα δικά τους ζωντανά. Νωρίτερα τα πήγαινε για πότισμα, νωρίτερα και αυτοί. Πιο αργά κατά το σούρουπο τα πήγαινε, σούρουπο και οι περισσότεροι νέοι, λες και ήτανε συνεννοημένοι. Όλοι τη βοηθάγανε στον κουβά. Εκείνη δεν άλλαζε κουβέ-

ντα με κανέναν και είχε για όλους το χαμόγελο και ένα καλό λόγο να πει.

Το βλέπανε ότι αυτή η γυναίκα άρεσε. Άρεσε πολύ. Και να πεις ότι βλέπανε και πολλά πράγματα; Μόνο το πρόσωπο και τα χέρια βλέπανε κι αυτά στις απαλάμες. Πάντα ήταν ντυμένη με φόρεμα μέχρι κάτω από τα γόνατα, κάλτσες μέχρι πάνω από τα γόνατα και μαντήλι στο κεφάλι χειμώνα-καλοκαίρι. Πώς δε σκάγανε οι γυναίκες του χωριού τα καλοκαίρια, γιατί όλες έτσι ντυνότανε, ένας Θεός ξέρει. Άλλα από το πρόσωπο που ήταν σκέτη γλύκα, από τα μάτια που ήταν βαθιά γαλαζοπράσινα, από τα καστανόξανθα μακριά μαλλιά της που βγαίνανε με τέχνη από το μαντήλι, από τα χέρια της που παρ' ότι ήταν σκληρά δουλεμένα φαίνονταν τόσο απαλά και από την κορμοστασιά της που ήταν σαν τη λαμπάδα της Λαμπρής, ήταν αυτό που λένε, γυναίκα να την πιεις στο ποτήρι.

Χαραμίστηκε λέγανε με το Λάμπρο. Έφυγε από τη φτώχεια και πήγε σε χειρότερη, έτσι όπως εξελίχτηκε, φτώχεια. Όλοι τους πιστεύανε πως ήταν σε καλύτερη μοίρα από τον Λάμπρο, έτσι είναι οι άνθρωποι, πιστεύουνε πως είναι καλύτεροι από τους άλλους, αλλά όλοι τους εκείνη την εποχή στο ίδιο καζάνι βράζανε.

Πριν κλείσει τα τριάντα της, είχε κιόλας τέσσερα παιδιά. Τότε ήταν που άνοιξε η Γερμανία και οι περισσότεροι άντρες της περιοχής φύγανε για μια καλύτερη μοίρα. Άφησαν πίσω τις γυναίκες με τα κουτσούβελα και τους γερόντους. Η Λάμπρενα έμεινε μόνη με τα τέσσερα παιδιά και τα ζωντανά. Τα α-

δέρφια της πήγανε και αυτά στη Γερμανία. Πίσω είχε μείνει το μικρότερο απ' αυτά, αλλά επειδή έχανε λιγάκι από το μιαλό, δεν το αφήνανε οι γερόντοι του να βγαίνει από το σπίτι.

Όσοι από τους νέους μείνανε στο χωριό, είχανε περισσότερους λόγους και ψόχιανε περισσότερες αφορμές για να είναι κοντά της και να τη βοηθάνε που ήταν μόνη της. Άλλα και εκείνη όλο και περισσότερους νέους άφηνε να τη βοηθάνε, αφού δεν της άρεσε που έβλεπε το χωριό να αδειάζει από άντρες. Ο Λάμπρος έστελνε κάθε μήνα τα χρήματα που είχανε συμφωνήσει και στο σπίτι υπήρχαν όλα τα χρειαζόμενα. Άλλα και τα παλικάρια του χωριού όμως της πηγαίνανε κρυφά διάφορα. Εκείνη τα δικά της κατόπουλα, αυγά, τα κηπικά και το γάλα, τα πήγαινε κάθε Σάββατο στο παζάρι της Παραμυθιάς. Με τον τρόπο της τα έδινε σε σταθερή πελατεία.

Ο Λάμπρος έκανε σχεδόν τρία χρόνια να έρθει με άδεια, καλοκαιρί ήτανε που είχανε κλείσει τα σχολεία. Δεν τα βρήκε ρόδινα εκεί στα βόρεια της Γερμανίας που είχε πάει. Το κομπόδεμα όμως που έκανε το άφηκε όλο στη Λάμπρενα όταν ήρθε. Βρήκε τα παιδιά του μεγαλωμένα, περιποιημένα, ο μεγαλύτερος είχε τελειώσει τη Β' Γυμνασίου με δέκα εννιά, αλλά και τα μικρότερα δεν πηγαίνανε πίσω στο Δημοτικό. Όλα αυτά ήταν δουλειά της Λάμπρενας. Ο Λάμπρος ήταν χαρούμενος γιατί βρήκε τόσο καλά την οικογένειά του και μόνο καλά λόγια είχε να λέει για τη γυναίκα του. Οι νέοι του χωριού αποτραβήχτηκαν για λίγο, να μη δίνουνε δικαιώματα. Άλλωστε το ξέρανε πως ο Λάμπρος κα-

τά το τέλος Αυγούστου θα έφευγε ξανά για τη Γερμανία. Δύο μήνες άδεια που είχε καταφέρει να μαζέψει την πήρε όλη για να καθίσει στο χωριό, να βοηθήσει όπου χρειαζόταν η Λάμπρενα. Ήρθε η ώρα να φύγει ο Λάμπρος, θυμάμαι τα παιδιά ακρεμασμένα επάνω του να του λένε «μπαμπά μη φύγεις», «μπαμπά κάτσε εδώ», εκείνος να τους λέει «θα ξαναγυρίσω, λίγο ακόμα και θα ξαναγυρίσω», κλάματα από μικρούς και μεγάλους, συγγενείς, γειτόνους και συγχωριανούς. Σε όλες τις αναχωρήσεις αυτό γινότανε.

Λίγοι κρατήσανε το λόγο τους και γυρίσανε σε «λίγο» και από αυτούς οι πιο πολλοί επειδή δεν τους σήκωνε το κλίμα. Οι περισσότεροι σιγά-σιγά, τραβήξανε στην αρχή τις γυναίκες και μετά τα παιδιά τους και γυρίσανε γερόντοι. Άλλοι είναι ακόμη εκεί.

Δεν ξέρω πώς ακριβώς ζούσε η Λάμπρενα. Πώς τα κατάφερνε μόνη της με τέσσερα παιδιά, με τα ζωντανά, με τα κηπευτικά και τα χωράφια, χωρίς τη συζυγική παρουσία δίπλα της. Δεν ξέρω τι συναισθήματα την κυρίευαν και πώς τα κατέπνιγε. Ήταν νέα γυναίκα, πανέμορφη και είχε ορμές. Περιτριγυρίζονταν από όμορφα παλικάρια που ήταν και αυτά πάνω στην πιο δυνατή περίοδο της νιότης τους και φαντάζομαι θα την σκέφτονταν μέρα-νύχτα. Δεν μπορώ να ξέρω πώς έπνιγε τις ορμές της. Ήμουν μικρός τότε. Συνομήλικος με το Γιάννη, το δεύτερο παιδί της, και μόλις είχαμε τελειώσει το Δημοτικό και είχαμε περάσει στο Γυμνάσιο. Αυτό που ξέρω είναι πως ο Λάμπρος, που μέχρι τότε είχε κάνει σχεδόν τρία χρόνια να έρθει από

τη Γερμανία, ξανάρθε σε περίπου τρεις μήνες για μια βδομάδα στα μέσα του Δεκέμβρη. Ακούστηκε ότι είχε αρρωστήσει πολύ σοβαρά ο Γιάννης κι έπρεπε να τον πάνε στο Νοσοκομείο στα Γιάνεννα. Ακούστηκε επίσης πως ο Λάμπρος δεν μπόρεσε να πάρει αμέσως άδεια κι όταν ήρθε, είπανε πως ευτυχώς δεν χρειάστηκε κι ότι ο Γιάννης είχε γίνει καλά.

Αυτό που θυμάμαι όμως πολύ καλά, είναι πως εκείνη την εποχή προσπαθούσα να κολλήσω ανεμοβλογιά από τον Γιάννη, για να γλυτώσω καμιά βδομάδα από τον ποδαρόδρομο πηγαίνελα κάθε μέρα στο Γυμναστικό της Παραμυθιάς, περίπου δώδεκα χιλιόμετρα δρόμο. Ακούμπούσαμε μαζί και μ' άλλα παιδιά τα γυμνά κορμιά μας πάνω στο σπυριασμένο κορμί του Γιάννη. Κάποιοι κατάφεραν και κόλησαν, εγώ δυστυχώς όχι.

Η κοιλιά της Λάμπρενας άρχισε να φουσκώνει. Γέννησε τον Λουκά στα αλώνια, αρχές Ιούλη και είχε ακουστεί πως ήταν εφταμηνίτικο καθώς η μάνα του είχε εξαντληθεί από το αλώνισμα. Ο Λουκάς όσο μεγάλωνε έμοιαζε στον Φώτη, ένα ομορφόπαιδιο του χωριού. Κανένας δεν είπε ποτέ τίποτα. Όλοι το βλέπανε, αλλά κανένας δεν μίλαγε. Θέλεις η περηφάνια της που δεν επέτρεπε να της προσάψει κανένας τίποτα, θέλεις ότι όλοι βολεύονταν έτσι, ποτέ δεν άκουσα τίποτα. Μετά από χρόνια γύρισε ο Λάμπρος απ' την ξενιτιά και ζήσανε μαζί μέχρι το τέλος.

Πέρασαν πολλά χρόνια, σχεδόν σαράντα πέντε, είχαν κλείσει τα σχολεία, είχαμε παραδώσει τις βαθμολογίες των υ-

ποφηφίων για τις Πανελλήνιες και πήγα για διακοπές στο χωριό. Τότε ήταν που πέθανε η Λάμπρενα.

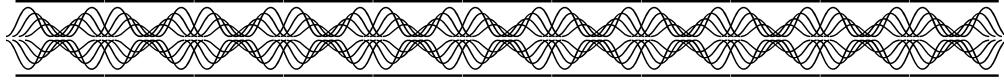
Στην εκκλησία πήγα στο φαλτήρι, όπως έκανα όταν ήμουνα παιδί, αλλά και κάθε φορά που πήγαινα σχολείο. Αυτή τη φορά όμως πήγα και για έναν άλλο λόγο. Ήθελα να έχω απέναντί μου, όλους τους ανθρώπους που βρίσκονταν στην εκκλησία. Ήθελα να δω τα πρόσωπα των αντρών για τους οποίους είχα ακούσει κάποια πράγματα τώρα τελευταία από ένα μεγαλύτερό μου συγχωριανό και φίλο. Πράγματι, πολλοί ήταν εκείνοι που φαίνονταν πως είχαν κάτι να θυμούνται, το 'δειχγαν καθαρά τα πρόσωπά τους. Μια κοίταγμα τη νεκρή, μια στο πουθενά.

Στην εκκλησία άκουσα για πρώτη φορά το όνομά της. Χαρίκλεια. Ποτέ μέχρι τότε δεν είχα ακούσει κάποιον να τη φωνάζει με τ' όνομά της. Ούτε τον άντρα της. Όλοι τη φωνάζανε Λάμπρενα. Αργότερα έμαθα πως όταν ήτανε μικρή, τη φωνάζανε χαϊδευτικά Χαρά. Ακούσα επίσης εμπιστευτικά, πως ήτανε η «χαρά» για τα παλικάρια του χωριού.

Την ώρα των συλλυπητηρίων, πρόσεξα, πως ο κυρ-Φώτης, που δεν έκανε οικογένεια, αγκάλιασε σφιχτά το Λουκά.

Σήμερα ο Λουκάς ζει μόνιμα με τη φαμίλια του στο χωριό και είναι το μόνο από τα πέντε παιδιά του που γεροκομάει το Λάμπρο.

Η μεγάλη κόρη του Λουκά είναι πολύ όμορφη κι εκτός από το όνομα, έχει πάρει τη χάρη και την ομορφιά της γιαγιάς της.

Αναδρομή στο χρόνο

Ο παππούς μου, έφυγε απ' τη ζωή, έχοντας ζήσει πάνω από δέκα δεκαετίες. Θυμάμαι όταν ήμουν παιδί, και τύχαινε να βρεθώ στο χωριό, στο πετρόχιστο σπίτι της γιαγιάς και του παπ-

Αρχιμ. π. Μιλτιάδης Μίτσελλ

πού, την ψυχή μου γέμιζε ένα αίσθημα απέραντου θαυμασμού. Ένα δωμάτιο όλο κι όλο, ήταν και καθιστικό και κουζίνα και υπνοδωμάτιο. Θυμάμαι τη γιαγιά Μαριγώ, καθισμένη σε ένα σκαμνάκι, δίπλα στο τζάκι, να μας αφηγείται την πολύπαθη ζωή της τα δύσκολα χρόνια του πολέμου, τόσο παραστατικά, που τη βλέπαμε να διαδραματίζεται, στο καλοσυνάτο, σπινθηροβόλο και ανεπιτήδευτο βλέμμα της.

Ο παππούς Βασίλης λοιπόν, δεν ξυπνούσε να πάει στο χωράφι, γιατί ήταν αναγκασμένος. Πήγαινε γιατί ήξερε πως αυτή είναι η ζωή του. Το χωράφι του πρόσφερε το φωμά, τα λαχανικά, τα όσπρια για το καθημερινό τραπέζι, τον επιούσιο που λέμε. Και αν την αγαπήσεις τη γη, τη σκαλίσεις και την ποτίσεις, θα σου εξασφαλίσει ντομάτες, πιπεριές, κρεμμύδια, πατάτες και άλλα απαραίτητα, για να χορτάσουν η σύζυγος και τα παιδιά, ολλά και να αποθηκεύσεις για τις δύσκολες μέρες του χειμώνα. Ψυγείο δεν είχε. Το «χλουβί», όπως το έλεγε, ήταν μια ξύλινη κατασκευή σαν το γνωστό κλουβί που έχουμε τα σπουργίτια, μεγαλύτερο όμως, με δύο ράφια εσωτερικά, που αντί για κάγκελα, είχε ψιλή σίτα, καρφωμένη με καρφάκια στον ξύλινο σκελετό του ιδιόρρυθμου αυτού ψυγείου. Κρε-

μασμένο με ένα κομμάτι σχοινί, από το ταβάνι, κρατούσε τα γευστικότατα τρόφιμα που περιείχε· τυρί, σαλάμι κ.ά. απρόσιτα από τρωκτικά, έντομα, και άλλα ανεπιθύμητα ζωάφρια, ενώ η σίτα επέτρεπε στον αέρα να κυκλοφορεί, βοηθώντας τη φυσική ωρίμανση των «γκουρμέ» μεζέδων. Ούτε ρεύμα κατανάλωνε, ούτε απόψυξη χρειαζόταν.

Αλλη απαραίτητη ενασχόληση ήταν η φροντίδα των ζωντανών. Δεν νοείτο σπιτικό, να μην είχε τα ζωντανά του. 1-2 κατοικούλες για το γαλατάκι, καμιά δεκαριά κοτούλες για τα φρέσκα αυγουλάκια και καμιά ζεστή σουπίτσα τον χειμώνα. Κάποιοι είχαν και ένα οικόσιτο γουρουνάκι, που και τι δεν εξασφάλιζε. Σφαζόταν για να στολίσει το γιορτινό τραπέζι της πρωτοχρονιάς. Εκτός από το κρέας, η γιαγιά έφτιαχνε τα κυλιστά. Τι ήταν τα κυλιστά; Κάτι σαν τις σημερινές κονσέρβες του εμπορίου. Αφού τηγάνιζε η γιαγιά το κρέας, που δε χρησιμοποιήθηκε την πρωτοχρονιά, το έκοβε σε μικρά κομμάτια, το τοποθετούσε σε πήλινα δοχεία και το διατηρούσε στο λίπος τους. Το λίπος συντηρούσε το κρέας για πολύ καιρό. Όταν η γιαγιά ήθελε να φτιάξει κάτι γρήγορο για να τρατάρει κάποιον απρόσμενο επισκέπτη, έσπαγε δύο αυγά στο τηγάνι, έριχνε και μερικές κουταλιές από τα κυλιστά και η πιο νόστιμη ομελέτα του κόσμου ήταν έτοιμη. Η δε «πηγή», ήταν σαν τον σημερινό ζελέ, ξυνός με μπόλικο λεμόνι και ο οπόιος αντί για φρούτα περιείχε κρέας. Κομμένο σε κύβους μιας μπουκιάς, γινόταν ο πλέον περιζήτητος μεζές.

Η κατσικούλα, εκτός από την βοσκή στο χωράφι, έπρεπε καθημερινά ο παππούς να της φέρει μια μεγάλη μπάλα πρασσινάδα· τρυφερά αμπελόφυλλα αν ήταν Αύγουστος, συκόφυλλα ή φύλλα της μουριάς κ.ά., ανάλογα φυσικά με την εποχή. Οι στρουμπουλές κοτούλες με λίγο καλαμποκάκι και τα φλούδια από τα λαχανικά, που μαγείρευε η γιαγιά, ήταν πανευτυχείς. Και απαραιτήτως καθαρό νεράκι για όλα.

Σωλήνες λαστιχένιοι ποτίσματος δεν υπήρχαν. Κάθε Τρίτη και Πέμπτη ο παππούς «είχε νερό». Τότες η πηγή του χωριού έρεε άφθονο χρυστάλλινο νερό, το οποίο οι γεωργοί κατεύθυναν στο χωράφι τους, μέσω αυτοσχέδιων αυλακιών και το οποίο κατέληγε στην υδατοδεξαμενή. Γύρω από τον κορμό κάθε δέντρου, ο παππούς είχε σκάψει ένα κυκλικό αυλάκι περιμετρικά του κορμού. Τα κυκλικά αυλάκια ενώνονταν με ένα κεντρικό αυλάκι, μέσα από το οποίο «περνούσε» το νερό της στέρνας. Με μια τσάπα ο πάππους έκλεινε την ροή στο κεντρικό αυλάκι, ώστε το νερό να καταλήξει στο κυκλικό αυλάκι του δέντρου και να απορροφηθεί στη ρίζα. Όρες κρατούσε η διαδικασία, ώσπου να ξεδιφάσει προικών γη.

Ζωή μονότονη, σκληρή. Το λιοπύρι, ο παγετός, ο ζέφυρος και ο πουνέντες, είχαν αυλακώσει βαθιά το πρόσωπο του παππού. Ούτε μια στιγμή δεν έκαναν τον παππού και τη γιαγιά, να νοσταλγήσουν τη θαλπωρή της εστίας. Ούτε τηλεόραση υπήρχε ούτε «άλλο τινά των τοιούτων», για να γεμίσει τον λιγοστό έως ανύπαρκτο ελεύθερο χρόνο.

Ένα ραδιόφωνο μοναδικό, στο καφενείο «η Ελευθερία». Η άχρωμη και μπάσα φωνή του εκφωνητή, με την επιβεβλημένη προφανώς ουδέτερη χροιά, ενημέρωνε για τις πολιτικές εξελίξεις στο κλεινόν άστυ,

τους περιφρονημένους αυτούς ακρίτες της πατρίδας. Λίγη σαφώς σημασία είχε για αυτούς, ο νέος ευμεγέθης ανδριάντας που θα στόλιζε στο εξής την πλατεία Ομονοίας. Όμως το ραδιόφωνο ήταν η αφορμή για συζήτηση. Για επικοινωνία, διαφωνίες, έκφραση απόφεων. Αφορμή ουσιαστικής κοινωνικότητας, ξένης προς καθωσπρεπισμούς και επίπλαστες ευγένειες. Στο χωριό ευσεβοφάνεις, δεν αντέχουν στο πυρ της πραγματικότητας.

Ο εκκλησιασμός κάθε Κυριακή, ήταν ουσιώδες τμήμα του βίου. Άνδρες και γυναίκες, πλούσιοι και φτωχοί, γέροντες και παιδιά, όλοι παρόντες. Ο παππούς σοβαρός, στεκόταν στο στασίδι του, που βρισκόταν μπροστά, στο δεξιό κλίτος των ανδρών. Άκουγε με προσοχή και κατάνυξη, τον μακροσκελή Χερουβικό ύμνο, που με βυζαντινή μεγαλοπρέπεια, απέδιδε, ο κυριοτετέλης, ο δεξιός φόλτης της ενορίας. Η σεβάσμια και συνάμα αισθηρή μορφή του ολιγογράμματου Ιερέα, του παπα-Χρυσόστομου, να υπουργεί το λειτούργημα του με ακρίβεια και φόβο Θεού, προσέδιδε στη λατρεία την σοβαρότητα που της αρμόζει. Εξάλλου η σχέση και η συναναστροφή του δημιουργήματος με τον Δημιουργό, δεν μπορεί ούτε ευτράπελη να είναι, ούτε υποκριτική, ούτε προαιρετική. Θυμάμαι πολλές φορές, επειδή ήμουν «παπαδάκι», ο παπα-Χρυσόστομος με έβαζε την ώρα της Θείας Μετάληψης, να κρατάω το μάχτρο, ώστε να μην πέσει το Σώμα και το Αίμα του Χριστού, στο πάτωμα. Καρβουνάκια του εμπορίου δεν υπήρχαν. Έπρεπε εμείς τα παιδιά, να περιδιαβούμε τα πέριξ σοκάκια, για να μας δώσουν οι νοικοκυρές, από το τζάκι ή τη θράκα, αναμμένο κάρβουνο, να το πάμε στον παπα-Χρυσόστομο, για να θυμιάσει στην «Τιμιωτέρα» και στον «Απόστολο». Το

«Πάτερ Ήμών» και το «Πιστεύω», μας άφηγε ο παπα-Χρυσόστομος να τα λέμε, όταν φοιτούσαμε πια στις τελευταίες τάξεις του Γυμνασίου.

Τα περισσότερα από τα δεκαεφτά εξωχλήσια που υπάγονταν στην ενορία μας, βρίσκονταν σκαρφαλωμένα στην κορυφή κάποιου βουνού ή σε κάποια δυσπρόσιτη πλαγιά, και για να φτάσεις εκεί χρειαζόταν πεζοπορία αρκετής ώρας. Το ερημοκλήσι φυσικά, δεν είχε τις ευκολίες της κεντρικής ενορίας του χωριού. Ούτε «Ευαγγέλιο» και δισκοπότηρα είχε, ούτε άμφια για τον Ιερέα, ούτε πανέρι για το αντίδωρο, ούτε βιβλία για τους φάλτες. Αυτά έπρεπε να μεταφερθούν με τη φροντίδα του παπά και την βοήθεια υποζυγίου. Εάν δε το πανηγύρι προέβλεπε και φαγητό μετά την Θεία Λειτουργία, τότες οι μάγειροι, πήγαιναν μέρες πριν, να μεταφέρουν τα καζάνια και όλα τα χρειαζόμενα, ώστε να συνδυαστεί «το τερπνόν μετά του ωφελίμου». Η κάθε γιορτή δεν ήταν γεγονός δευτερευούσης σημασίας. Τουναντίον αποτελούσε σοβαρό γεγονός, ύψιστης πνευματικά σημασίας και αξίας. Μέρα ξεχωριστή. Γιορτινή.

Την προηγούμενη μέρα της γιορτής, το μεσημέρι, τα γαιδουράκια όμορφα στολισμένα με πολύχρωμα τεχρεμιά, ξεκινούσαν όλα μαζί – σαν καραβάνι – από το χωριό για το απομακρυσμένο ξωκλήσι. Τρόφιμα, λουλούδια για την εικόνα, τάματα, λάδι για τα καντήλια, στρωσίδια κ.ά. αποτελούσαν το φορτίο. Απερίγραπτη η χαρά, από την εκπλήρωση της ενδόμυχης προσμονής. Η συμμετοχή αυτονότητη. Μετά από μια-δυο ώρες πεζοπορία, η πομπή έφτανε στο ναῦδριο, που η βαθιά πίστη των προγόνων, θεμέλιωσε και ανήγειρε σ' αυτήν την εσχατιά του χωριού.

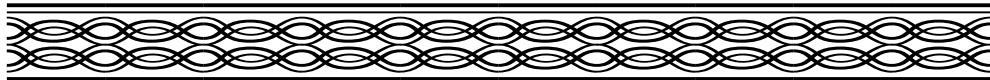
Τα πέριξ του Ναού, στρωμένα μυρσίνη και δάφνη. Καλωσόριζαν με την ευωδιά

τους, τους προσκυνητές. Πριν ακόμη «τακτοποιήσουν» τα στρωσίδια τους, στον ένα και μοναδικό χώρο, οι παππούδες πήγαιναν στο Ναό, να προσκυνήσουν ευλαβικά, να ανάψουν το κερί τους με τη φλόγα της πίστεως, και να ευχαριστήσουν τη Μεγαλόχαρη, που τους αξίωσε και φέτος να προσκυνήσουν στη Χάρη Της. Δάκρυα κατάνυξης, ευγνωμοσύνης και παράκλησης, «πλημμύριζαν» το φρεσκοασβεστωμένο δάπεδο, του κατανυκτικού εκκλησιδίου. Στο ιλαρό φως του ναΐσκου, λίγο πριν η καμπάνα σημάνει για τον Εσπερινό, την ώρα που ο ήλιος δύει, η ψυχή μιλά στο Δημιουργό της, όπως το βρέφος, εκμυστηρεύεται την επιθυμία του, στη στοργική μάνα. Όπως το αηδόνι δοξολογεί Τον Πλάστη του, με το μελωδικό κελάηδημά του.

Δυστυχώς όμως, εγώ που ξεδιπλώνω στο χαρτί αυτό τις αναμνήσεις μου, δεν έχω το προνόμιο, η καθημερινότητά μου να αποτελείται από στιγμές ουσίας και αυθεντικότητας. Καθισμένος μπροστά στην οθόνη ενός υπολογιστή, αρκούμαι σε ένα νοσταλγικό ταξίδι στο παρελθόν. Ζω ανάμεσα σε τόσα τεχνολογικά επιτεύγματα, που θα πρεπει να διευκολύνουν τη ζωή μου, στην πολύβουη και απρόσωπη πόλη. Όμως νιώθω εξουθενωμένος από την πολυπλοκότητα του σύγχρονου βίου. Οθόνες, τηλεχειριστήρια, πολύπλοκα κινητά, πόρτες ασφαλείας.

Θα πρεπει όλη αυτή η πρόοδος, να γεμίζει αυτοπεποίθηση και χαρά το σύγχρονο άνθρωπο. Όχι ανασφάλεια και κατάθλιψη. Κανείς δεν χαμογελά πια. Κανείς δεν συμπονά και δεν συγχαίρει. Δεν επι-κοινωνεί με το συνάθρωπό του, δε λατρεύει Το Θεό, όπως το έκαναν ο παππούς και η γιαγιά.

Θεέ μου, ας γίνει η ζωή μας και πάλι, πρόγευση Παραδείσου, ατέρμονη χαρά. ■

Ο έρωτας άργησε πολύ

«**Γ**ιοάψε» της έλεγαν όλοι. «Μπορείς να αιφνιδιάσεις. Τα κείμενά σου να γίνουν ίσως και πρότυπα ζωής για κάποιους».

Αποστολία Βουλτσίδου

Η Θεανώ δεν ήθελε να το σκεφτεί καθόλου.

«Όλη μου τη ζωή διαβάζω και γράφω – όχι άλλο πια. Έγραφα δυο σελίδες για τους γονείς, σχεδόν καθημερινά, πριν τη σύνταξά μου απ' το σχολείο. Γιπάρχουν κι άλλοι που μπορούν. Να προσθέσω και τον παράγοντα ότι στη σημειωνή εποχή, της έκρηξης της τεχνολογίας, είμαι τεχνολογικά αναλφάβητη, θέλω χαρτί και μολύβι! Έκανα μια φιλότιμη προσπάθεια για ένα μήνα, σε ένα φροντιστήριο, αλλά χαμένος χρόνος. Το μόνο που έμαθα είναι πώς να τα πηγαίνω όλα στον κάδο απορριμμάτων. Ήταν η πρώτη και τελευταία φορά».

Ο Τιμόθεος την άκουγε αμιλητος. Όταν αποφάσισε να λύσει τη σιωπή του, της είπε.

«Δεν μπορώ να επιμένω άλλο. Έχω κατανοήσει ότι το “θέλω σου” και το “δε θέλω” είναι σε σένα πολύ ισχυρά. Το αποδέχομαι και σταματώ».

«Εμένα με θέλεις;» τη ρώτησε δειλά.

«Και βέβαια, αγάπη μου. Η συναισθηματική και σωματική σύνδεση μεταξύ μας, δεν περιορίζεται στα “ναι”

και τα “όχι” μου, απ' την οπτική σου γωνία».

«Τότε είμαστε μαζί και συνεχίζουμε το ταξίδι, που όλοι μας ονομάζουμε ζωή».

«Βέβαια και σκέφου ότι σε λίγο καιρό αρχίζει το καλοκαίρι. Είναι ώρα να προγραμματίσουμε τις διακοπές μας».

***

Οι δυο τους άρχισαν να διαβάζουν το χάρτη της Ελλάδας με ιδιαίτερη προσοχή.

«Τι φάχνουμε;» ρωτά ο Τιμόθεος τη Θεανώ, «βούνο ή θάλασσα ή και τα δύο μαζί;»

«Η αλήθεια είναι ότι ο συνδυασμός τους είναι ιδανικός».

«Συμφωνώ και επαυξάνω».

«Έναν τόπο μακριά, σε μεγάλη απόσταση απ' την Αθήνα. Η Αθήνα δεν έχει πια ανθρώπινο πρόσωπο. Σε πληγώνει, σε απομονώνει, σου επιτίθεται με το περιβάλλον της».

«Τι θα έλεγες για το Πήλιο»;

«Στο Τρίκερι»;

«Γιατί όχι. Έχω ακούσει ότι είναι πολύ όμορφο!»

Αποφάσισαν να ζητήσουν πληροφορίες και να μάθουν περισσότερα για τον τόπο της ανάπτυξης τους.

***

Οι επιλογές δεν ήταν πολλές γι' αυτό που ζητούσαν. Διάλεξαν εύκολα τον Μύλο. Έναν οικισμό στο δρόμο που

κατεβαίνει απ' το Τρίκερι στην Αγία Κυριακή. Στον Μύλο υπάρχει ένα συγκρότημα με ενοικιαζόμενα δωμάτια και δυο-τρία σπιτάκια μικρά, όπου μένουν οι άνθρωποι που τα έχουν.

Η Θεανώ ενθουσιασμένη, ρώτησε τον Τιμόθεο.

«Τι θα έλεγες για ένα απ' αυτά τα σπιτάκια;».

«Ναι, αλλά κατοικούνται απ' τους ιδιοκτήτες».

«Όλα είναι ιδανικά ο' αυτό το σημείο· αν πάμε και τους το συζητήσουμε από χοντά, ποτέ δεν ξέρεις».

Δεν είχε άδικο. Ένας ηλικιωμένος άντρας τους ένιωσε και τους το παραχώρησε· έχοντας ο ίδιος τη δυνατότητα να πάει στα παιδιά του, στις Κόττες, για λίγες μέρες. Μετά τα «ευχαριστώ» και τις ευχές να περάσουν όσο γίνεται καλύτερα, ο κυρι-Θωμάς, παίρνοντας τα λίγα πράγματά του, τους χαιρέτισε, τους έδωσε το κλειδί και έφυγε.

***

Το ζευγάρι μπήκε στο σπιτάκι. Απλό, καθαρό, με ελάχιστα έπιπλα. Συνυπήρχαν ένα διπλό κρεβάτι, ένα τραπέζι με καρέκλες γύρω του, ένα κουζίνακι και ξεχωριστά μια μικρή τουαλέτα.

«Είναι όλα τέλεια! Θα περάσουμε υπέροχα! Όλη τη μέρα ήλιος και θάλασσα» φώναζαν και οι δυο τους. Ήταν φωνερά χαρούμενοι και η καλή τους διάθεση στο ζενίθ.

Τακτοποίησαν τα πράγματά τους και πήγαν για φαγητό. Στην επιστροφή, ήταν η Θεανώ που παρατήρησε περισσότερο το σπίτι. Είχε ένα πολύ μεγάλο παράθυρο που έβλεπε στη θά-

λασσα.

Μπαίνοντας πήγε και κάθισε στην κορνίζα του, που ήταν απέναντι απ' το τραπέζι. Φορούσε ένα τζιν σορτσάκι και ένα απλό αμάνικο μπλουζάκι. Ο Τιμόθεος έβαλε μουσική και άρχισε να τη φωτογραφίζει. Τότε ήταν που θυμήθηκε τη φωτογραφία του Αντουάν Καντιρέ με τίτλο «Ακούω και φωτογραφίζω». Η Θεανώ κοιτούσε τη θάλασσα από διαφορετικές θέσεις πάνω στην κορνίζα. Όλα μαζί μέσα στο σπίτι, άνθρωποι και αντικείμενα, έδεναν μεταξύ τους και έμοιαζαν με κάδρο, που κάποιο αόρατο χέρι φιλοτέχνησε.

Ο Τιμόθεος ήταν ευτυχισμένος, που για τη γυναίκα του ήταν όλα «μαγικά». Είχαν να νιώσουν έτσι απ' τα πρώτα χρόνια του γάμου τους. Μετά ήρθαν διάφορα προβλήματα και έκαναν το ταξίδι της ζωής τους δύσκολο. Από τα κάτω στρώματα της μεσαίας τάξης η Θεανώ, πιο φτωχός ο Τιμόθεος, πάλευαν μόνοι τους για την επιβίωση παρά τις μεγάλες δυσχέρειες. Και τώρα να που τα κατάφεραν. Μεγάλωσαν το παιδί τους και μεσήλικες πια προσπαθούν να ζήσουν όσο γίνεται ό,τι χάθηκε στο πέρασμα του πανδαμάτορα χρόνου. Του χρόνου που «δαμάζει» τα πάντα, φέρνει τη φθορά και αμβλύνει τις έντονες καταστάσεις, τα πάθη.

***

Οι πρώτες μέρες πέρασαν όπως τις είχαν φανταστεί. Οι δυο τους και η φύση στην καλύτερή της ώρα. Στη συνέχεια όμως ένας λουόμενος περιπατητής, που μάλλον έμενε στα ενοικιαζόμενα, μπήκε ανάμεσά τους. Άρχισε να τους ρωτά διάφορα για τη διαμονή

τους εκεί: λέγοντας τους παράλληλα ότι ο ίδιος δεν μπορούσε να ζήσει όπως ήθελε, γιατί η γυναίκα του ήταν εντελώς αρνητική, θέλει την πολυτέλεια, το λουόσι, να ζει πολυέξοδα, να δείχνει οπωσδήποτε τον πλούτο τους. Του ζητούσε να φύγουν όσο γίνεται πιο γρήγορα, να γυρίσουν στον πολιτισμό τους.

***

Την επόμενη μέρα, ο ξένος, ήταν πάλι κοντά τους.

«Είμαι ανεπιθύμητος ξέρω, σας προκαλώ δυσαρέσκεια με την παρουσία μου, αλλά ας πούμε τουλάχιστον τα ονόματά μας. Φέτος σκέφτομαι να μείνω είκοσι μέρες εδώ, ό,τι και να θέλει η γυναίκα μου. Έχω ανάγκη ξεκούρασης και γαλήνης».

Τα πράγματα είχαν αρχίσει να δυσκολεύουν. Για να τελειώνουν πιο γρήγορα μαζί του, αποφάσισαν να του κάνουν το χατίρι.

«Εγώ είμαι η Θεανώ· συνταξιούχος εκπαιδευτικός».

«Εγώ ο Τιμόθεος· ιδιωτικός υπάλληλος».

«Εσείς;» ρώτησαν και οι δύο μαζί.

«Είμαι βιομήχανος και λέγομαι Πυθαγόρας. Τι θα λέγατε αν ζητούσα την παρέα σας;».

«Ε... λίγο απότομο!» είπε ο Τιμόθεος.

«Αδύνατον!» θυμωμένη η Θεανώ. Φύγαμε για να ησυχάσουμε απ' όλους εσάς. Πολιτικοί, βιομήχανοι, καπιταλιστική κρίση, πτώχευση ή όχι, ηχούν ακόμη στ' αυτιά μας. Ωραία! Συστηθήκαμε· αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε παρέα μαζί σας. Δεν έχουμε την ίδια

ταξική συνείδηση, ούτε τα ίδια συμφέροντα. Καλύτερα να γυρίσετε στη γυναίκα σας· μάλλον έχει δίκαιο. Εσείς χρειάζεστε αλλο τόπο διακοπών και άλλες παρέες».

***

Τους χαιρέτισε και έφυγε. Η ατμόσφαιρα ήταν φορτισμένη. «Αρκετά για σήμερα», μονολογούσε ο Πυθαγόρας, «αύριο ίσως είναι καλύτερα».

Λες και διάβασε τις σκέψεις του η Θεανώ, του φώναξε.

«Ποτέ δε θα είναι καλύτερα! Σ' ένα βράδυ δεν ολλάζουν “πενήντα και” χρόνια ζωής, νοοτροπίες και συμπεριφορές!»

Ο Πυθαγόρας προσποιήθηκε ό,τι δεν άκουσε. Δεν απάντησε, ούτε γύρισε να τους κοιτάξει.

***

Το πρωινό που ξημέρωσε ήταν ηλιόλουστο. Η θάλασσα «λάδι» και σε προκαλούσε να τη γευτείς. Ο Τιμόθεος πήρε το αυτοκίνητο, για να πάει στην Αγία Κυριακή για φώνια.

«Γυρίζω γρήγορα», είπε στη Θεανώ, «για να χαρούμε μαζί αυτή την ομορφιά». Εκείνη συμφώνησε και πήρε το βιβλίο της να συνεχίσει το διάβασμά του. Δε στάθηκε όμως τυχερή. Στο ανοικτό παράθυρο πρόβαλε η μορφή του Πυθαγόρα. «Καλημέρα. Τι κάνεις;» άρχισε να τη ρωτά. «Ημουν μια χαρά πριν εμφανιστείς» του απάντησε η Θεανώ. «Φοράς το μαγιό σου και είσαι κλεισμένη μέσα το σημερινό πρωινό;».

«Την κριτική σου την αγνοώ, την παραβλέπω, την περιφρονώ» επέμενε απότομα η Θεανώ.

«Αν είσαι καλά, όπως ισχυρίζεσαι, έλα να βουτήξουμε μαζί σ' αυτή την πρόκληση», συνέχισε ο Πυθαγόρας, «διαφορετικά είσαι ισχυρογνώμονας».

«Ό,τι κι αν είμαι δε σε αφορά, δε σ' ενδιαφέρει».

Αντάλλαξαν και άλλες «φιλοφρονήσεις» παρόμοιες, σχεδόν μάλισταν, όταν επέστρεψε ο Τιμόθεος απ' το χωριό. Καλημέρισε τον Πυθαγόρα άκεφα και πέρασε με τα πράγματα μέσα στο σπίτι.

Η Θεανώ άφησε το βιβλίο και άρχισε να τον βοηθά στην τακτοποίησή τους.

«Τι έχεις; Γιατί έχεις γίνει ανθρώπινο ράχος;».

«Μόλις έμαθα ότι πρέπει να γυρίσω στην Αθήνα» της απάντησε ο Τιμόθεος. «Σχεδόν δέκα μέρες εδώ και διακοπή της άδειας. Ο συναδέλφος που μ' αναπλήρωνε, παρουσίασε σοβαρό καρδιολογικό πρόβλημα, και οι γιατροί δεν του επιτρέπουν να μείνει κι άλλο έξω απ' το νοσοκομείο. “Είναι ανάγκη να γυρίσεις στη θέση σου” μου τόνισαν απ' την εταιρεία».

«Θα γυρίσουμε μαζί» του είπε η Θεανώ. «Δε θα φύγεις μόνος σου. Και δέκα μέρες καλά ήταν».

Ο Πυθαγόρας τους άκουγε αμίλητος. Τι να πει άλλωστε στο ζευγάρι τέτοια ώρα.

Αλλά και ο Τιμόθεος και η Θεανώ είχαν ξεχάσει την παρουσία του.

«Θα πάω στις Κόττες να ενημερώσω τον κυρ-Θωμά ότι αύριο θα φύγουμε» είπε ο Τιμόθεος. «Να γυρίσει στο σπίτι του, να του δώσουμε τα χρήματα και το κλειδί και να τον ευχαριστήσουμε».

«Στάσου! Φορώ κάτι πάνω μου κι

έρχομαι κι εγώ» του φώναξε η Θεανώ.

Το αυτοκίνητο ξεκίνησε και ο Πυθαγόρας έμεινε να τους κοιτά.

***

«Κυρ-Θωμά φεύγουμε αύριο». Του εξήγγοσαν τι συνέβη κι εκείνος κατάλαβε. Τους είπε να πάνε στο καλό και να υπολογίζουν, πως το σπιτάκι του θα είναι πάντα ανοικτό γι' αυτούς.

Επέστρεψαν στον Μύλο αμίλητοι, βυθισμένος ο καθένας στις σκέψεις του. Για μεγάλη τους έκπληξη βρήκαν τον Πυθαγόρα να τους περιμένει.

«Χάλασε η διάθεσή μου με την επιστροφή σας στην Αθήνα. Τώρα θα μείνω μόνος μου δέκα μέρες».

«Ε! δεν είχαμε και την καλύτερη σχέση» του θύμισε η Θεανώ. «Αλλά γιατί μόνος; Έχεις τη γυναίκα σου παρέα».

«Της ζήτησα να χωρίσουμε κι εκείνη συμφώνησε» τους πληροφόρησε ο Πυθαγόρας. «Συζητήσαμε πολύ και μου αποκάλυψε ότι έχει μια εξωσυζυγική σχέση στον τόπο μας, που δε θέλει να χαλάσει. Τα παιδιά μας μεγάλωσαν. Έχει πάρει το καθένα το δρόμο του» μου είπε. «Άλλωστε τα χρήματά μας και τα ακίνητα που έχουμε είναι πολλά· θα μοιραστούν δίκαια και κανείς μας δε θα δυσαρεστηθεί».

Ο Τιμόθεος και η Θεανώ έμειναν άφωνοι.

«Τι εξέλιξη κι αυτή!» μονολογούσε ο Τιμόθεος.

«Πως μπορούμε να βοηθήσουμε στα όρια της ανθρωπιάς;» ρώτησε η Θεανώ.

«Μπορείς· αλλά δε θα το κάνεις Θεανώ» της απάντησε ο Πυθαγόρας.

«Δεν αλλάζεις γνώμη, ήθος, αξίες, ιδανικά για ένα βιομήχανο. Αν ήμουν ένας απλός, λαϊκός άνθρωπος, θα ήξερες. Δε θα ρωτούσες καθόλου».

«Ναι, αλλά δεν είσαι» είπε η Θεανώ. «Επομένως ζήτησε εσύ Πυθαγόρα τι θέλεις».

«Να μείνεις εσύ Θεανώ, και να έρθει ο Τιμόθεος το Σαββατοκύριακο να σε πάρει».

«Κακόγουστο αστείο· έτσι»;

«Καθόλου· δεν είναι κατάλληλη η στιγμή για να αστειεύεται κάποιος» απάντησε βουρκωμένος ο Πυθαγόρας.

Η Θεανώ ανταπάντησε, «Θέλω το χρόνο μου να το σκεφτώ και να το συζητήσω με τον Τιμόθεο. Αν έχεις την ευγενή καλοσύνη, μας αφήνεις μόνους τώρα;».

Ο Πυθαγόρας τους χαιρέτησε και έφυγε με την ελπίδα ο ένα θαύμα. «Δε γίνονται αυτά στην πραγματική ζωή» μονολόγησε.

Η Θεανώ του φώναξε «αύριο πρωί θα ξέρεις».

«Αύριο το πρωί! Και πώς θα περάσουν τόσες ώρες;» αναρωτήθηκε.

Ένα τραγουδάκι ακούστηκε από μακριά «...η σωτηρία της ψυχής, είναι πολύ μεγάλο πράγμα...».

Ο ίδιος πώς θα σώσει τη δική του που ράγισε; Γυναίκες πολλές στη ζωή του. Νόημα όμως κανένα. Ο μεγάλος έρωτας, που όπως λένε, μια φορά μας συμβαίνει ήρθε για τον Πυθαγόρα τώρα· μετά τα πενήντα. Η Θεανώ, είναι η γυναίκα που έφαχνε πάντα για σύντροφό του, γι' αυτή που θα τον ενέπνεε σε όλα. Την αγάπησε, τη λάτρεψε, ήθελε να γίνει γυναίκα του. Ήθελε να φτάσουν μαζί ως το τέλος της ζωής

τους.

«Αυτά σ' έναν άλλο πλανήτη» αυτοσαρκάστηκε.

Όλη τη νύκτα ήταν ανήσυχος. Δεν κοιμόταν· όταν έκλεινε για λίγο τα μάτια του, τους έβλεπε μαζί. Να κάνουν έρωτα, να μιλάνε, να περπατάνε στη φύση, να αγκαλιάζονται, να φιλιούνται, να, να, να....

«Θεέ μου», φώναξε κάποια στιγμή, «φώτισε τη να μείνει».

Από την άλλη μεριά, στο μικρό σπιτάκι, ο Τιμόθεος και η Θεανώ αποφάσισαν γρήγορα.

«Θα φύγουμε μαζί αύριο· δε μένω εδώ λεπτό χωρίς εσένα» είπε η Θεανώ και ο Τιμόθεος συμφώνησε.

Το βράδυ τους βρήκε ήρεμους. Διάβασαν τα βιβλία τους μετά το φαγητό και ξάπλωσαν στο κρεβάτι σχετικά νωρίς. Τελευταία νύκτα στον Μύλο, και έπρεπε να την εκμεταλλευτούν. Ο Τιμόθεος, ένιωθε κουρασμένος λιγάκι και κοιμήθηκε γρήγορα.

Η Θεανώ όμως; Δεν έκλειναν τα μάτια της. Οι πολλές σκέψεις άρχισαν να την κάνουν ανήσυχη. Χωρίς να ξυπνήσει τον Τιμόθεο, φόρεσε κάτι απλό, πήρε τα κλειδιά του αυτοκινήτου και βγήκε έξω.

«Θα πάω μια βόλτα να ξεθολώσει το μυαλό μου».

Μπήκε στο αυτοκίνητο και πήρε το δρόμο για την Αγία Κυριακή. Έτρεχε, έβαλε μουσική για να μη σκέφτεται και σιγοτραγουδούσε. Ήταν καλύτερα και χάροκε γι' αυτό. Η ταχύτητα, όταν οδηγούσε χωρίς άλλο άτομο στο αυτοκίνητο, ήταν η αδυναμία της. Το ίδιο και η μουσική. Άνοιξε τα δύο μπροστινά παράθυρα, ανέβασε τον ήχο και συ-

νέχισε για το χωριό. Φτάνοντας, κατέβηκε να περπατήσει, ν' αλλάξει παραστάσεις και να ξεχάσει τον Πυθαγόρα.

Αυτόν τώρα πώς τον σκέφτηκε; Δε θέλει να το παραδεχτεί, αλλά δεν της ήταν τελείως αδιάφορος. Αντίθετα βούρκωσαν και τα μάτια της, όταν θυμήθηκε τα δικά του βουρκωμένα. Γιατί αρνήθηκε διακαώς να μείνει; Τι φοβήθηκε; Έτσι κι αλλιώς συνέχεια μαλωμένοι ήταν. Χωρίς να το καταλάβει καλά-καλά είχε επιστρέψει στο αυτοκίνητο. Η ώρα περασμένες τρεις ώρα να γυρίσει στο σπίτι. Η απόφασή τους, με τον Τιμόθεο, ήταν να φύγουν νωρίς το πρωί.

Πάτησε το γκάζι και ανέπτυξε ταχύτητα. Το τραγούδι που άκουγε έλεγε κάπου «έρωτας είναι όχι αστεία».

Εαφνικά το αυτοκίνητο έχασε την ισορροπία του και με ένα αναποδογύρισμα πέρασε στο αντίθετο ρεύμα. Δυστυχώς από απέναντι ερχόταν ένα φορτηγό, που δεν πρόλαβε ν' αντιδράσει. Η άτυχη γυναίκα και το αυτοκίνητο της έγιναν μια άμορφη μάζα. Την ανέσυραν νεκρή.

Η Θεανώ είχε φύγει ήδη. Το πρωί τον Πυθαγόρα θα τον πληροφορούσαν για το βραδινό δυστύχημα και θα τον άφηναν μόνο του ν' αποφασίσει αν θα έμενε άλλο ή θα έφευγε.

***

Ο τόπος μικρός. Κάτι που έχει συμβεί, καλό ή κακό, μαθαίνεται γρήγορα. Έτσι γρήγορα έμαθε και ο Πυθαγόρας για το θλιβερό γεγονός.

Το σοκ γι' αυτόν ήταν μεγάλο. Άλλο ευχόταν ν' ακούσει κι άλλο άκουσε. Άρχισε να κλαίει, να θρηνεί, τον άδικο

θάνατο της γυναίκας που ερωτεύτηκε μοναδικά.

Κλαυτός βγήκε έξω και προσπάθησε να δει τη θάλασσα από ψηλά.

***

Δε θα έφευγε αν δεν έκανε κάτι στο Τρίκερι, «στη μνήμη της». Έτσι καταρρακωμένος και κοιτάζοντας τη θάλασσα, για πρώτη φορά είδε ένα ναυπηγείο. «Όταν τα καταφέρω να σταθώ στα πόδια μου, θα ζητήσω να μάθω περισσότερα για το καρνάγιο».

Ο καιρός περνούσε. Ο Πυθαγόρας έμεινε στον Μύλο χωρίς να τον υπολογίζει το χρόνο. Όπως δεν υπολόγισε και την αναχώρηση της γυναίκας του. Το μόνο που ήθελε πλέον ήταν να ενημερωθεί για το ναυπηγείο. Δεν άργησε να φτάσει ο' αυτό και να μάθει όσα χρειαζόταν. Παραδοσιακό με ξύλινες κατασκευές, ενεργό, με λίγα μηχανήματα, ίσως το δεύτερο που απέμεινε να δουλεύει έτσι, μέχρι σήμερα στη χώρα μας. Ελάχιστοι εργαζόμενοι, που παρήγαν ξυλεία, φάρμακα για τα ξύλα και πληρώνονταν για τη δουλειά τους. Χαρακτηρισμένο διατηρητέο έχει την ανάγκη συντήρησης για να συνεχίσει έτσι.

Ο Πυθαγόρας δε χρειάστηκε να το σκεφτεί πολύ. Αποφάσισε ν' αναλάβει ο ίδιος, όσο βρίσκεται στη ζωή, τη συντήρησή του. Μετά από τις διάφορες διαδικασίες που προηγήθηκαν, η απόφαση του έγινε πράξη.

Πίστεψε ότι έτοι θα ήθελε και η Θεανώ, αν δεν είχε φύγει τόσο γρήγορα και άδικα απ' τη ζωή· ιδιαίτερα τη δική του.

■

Έλσα

Mπήκε μέσα στο σπίτι κλείνοντας δυνατά την πόρτα πίσω του. Έβγαλε το παλτό και τα γάντια του και κάθισε σε μία πολυθρόνα. Περιπλανιόταν για πάνω από

Λένα Φατούρου

δυο ώρες. Καθόλου σοφό, δεδομένου του καιρού που επικρατούσε τις τελευταίες βδομάδες. Το τοπίο ήταν χιονισμένο και το κρύο τσουχτερό, αν και όχι τόσο, όσο αυτό που πάγωνε την καρδιά του. Το θέαμα της χιονισμένης πόλης ήταν βέβαια πάντα ιδιαίτερα θελκτικό και ρομαντικό ώστε, οι κάτοικοι της να θέλουν να τη διασχίζουν συγκεντρωμένοι συνήθως σε παρέες. Ο ίδιος όμως δεν ήθελε παρέα. Προτιμούσε να βγαίνει και να περπατά μόνος, χαμένος στις σκέψεις του. Η ματιά του έπεσε στο ανθοδοχείο με τα φρέσκα λουλούδια. Κοκκινισε απ' τον θυμό. (Πότε επιτέλους θα πάρουν τα λόγια μου στα σοβαρά;) μυολόγησε. Σηκώθηκε χαϊδεύοντας ασυναίσθητα την πλάτη της δερμάτινης πολυθρόνας και κατευθύνθηκε στο γραφείο του.

Πλησίαζαν Χριστούγεννα. Κάποτε, ήταν η αγαπημένη του γιορτή. Ξαφνικά καρφώνει τα μάτια του στο πορτρέτο που ήταν χρεμασμένο πάνω από το τζάκι. Νεαρή, ξανθιά με χαλαρές μπούκλες. Φορούσε ένα φόρεμα από μουσελίνα και μια ροζ κορδέλα

ήταν δεμένη γύρω από τη λιγνή μέση της. Ένα περιδέραιο από πολύτιμους λίθους έλαμπε στο βαθύ ντεκολτέ της. Τα μάτια του βούρκωσαν. Δεν είχε ξαναδεί πιο όμορφη γυναίκα ποτέ. Όχι, δεν έμοιαζε με άγγελο, επειδή το χαμόγελό της ήταν περισσότερο αισθησιακό, παρά αθώο. Πάντως, το σίγουρο ήταν ότι εκείνος είχε μαγευτεί από τα πράσινα μάτια της. «Κύριε είστε καλά;». «Τι;» ρώτησε ξαφνιασμένος. «Η κυρία Μιράντα είπε να σας ενημερώσω ότι το δείπνο είναι έτοιμο, θα σερβιριστεί σε δέκα λεπτά». «Καλώς, μπορείς να πηγαίνεις. Α, πριν φύγεις βάλε μου ένα μπράντι» την πρόσταξε κοφτά, με το βλέμμα καρφωμένο στο πορτραίτο. Ακόμη κι όταν η Λίζα του πρόσφερε το ποτό, τα μάτια του δεν ξεκόλλησαν απ' αυτό. Βάδιζε νευρικά πάνω-κάτω με τα φρύδια συνοφρυώμενα. Είχε γίνει βαρύς και κακόκεφος και ήξερε πολύ καλά πως έπρεπε να παλέψει κι άλλο προκειμένου να βρει τον χαμένο ρυθμό της ζωής του.

***

Δεν τον ικανοποιούσε τίποτα. Πέντε χρόνια πάλευε να βγει απ' αυτό το τέλμα, όμως μάταια. Ποτέ δεν συνήθισε την άδεια του αγκαλιά. Ένα παιδί δίχως μητέρα κι αυτός δίχως αγάπη. Πήρε τα μάτια του από το πορτρέτο λυπημένος, έπρεπε να πάει για το βραδινό. Μία από τις υποχρεώσεις

που ευχαρίστως θα παρέβλεπε αν μπορούσε. Βάδιζε προς την τραπέζαρια που ακούγονταν γυναικείες φωνές. «Όχι, όχι, μην κόψεις άλλο τυρί καλή μου, απόφει πόναγε πολύ η κοιλίτσα της» ενημέρωνε τη μαγείρισσα η Μιράντα. «Α, ήρθες επιτέλους Πωλ, κάθισε σε παρακαλώ». «Μιράντα, το λέω για τελευταία φορά δεν θέλω λουλούδια στο σπίτι. Τουλάχιστον στους χώρους που κυκλοφορώ περισσότερο, νιώθω αποστροφή. Πότε επιτέλους θα το καταλάβεις;». «Εντάξει, εντάξει Πωλ, σου υπόσχομαι πως δε θα ξαναγίνει, παρ' ότι δεν καταλαβαίνω αυτή σου την ιδιοτροπία». Πάνω στην ώρα, εμφανίστηκε και πάλι η Λίζα κρατώντας ένα μικρό κοριτσάκι. «Μπαμπά, μπαμπά», ακούστηκε η φωνούλα της, «απόφει ήμουν αδιάθετη. Και μη με μαλώσεις σε παρακαλώ, την επόμενη φορά δε θα φάω τόσο πολύ τυρί». «Και πώς είσαι τώρα;» τη ρώτησε ο Πωλ, σε μια προσπάθεια να φανεί τρυφερός. «Είμαι καλύτερα μπαμπάκα». Τον καθησυχάζει η μικρή. «Πώς ήταν η μέρα σου σήμερα;». Τον κοίταξε με ενδιαφέρον η Μιράντα. «Καλή, αρκετά καλή ευχαριστώ. Η δική σου;». «Ομορφη. Πήγα για φώνια. Πήρα ζεστά ρουχαλάκια για το παιδί». «Είναι πολύ όμορφα μπαμπά», του είπε με ενθουσιασμό το κοριτσάκι μιλώντας δυνατά, για να αποσπάσει την προσοχή του. «Είναι ώρα για ύπνο» διέταξε την κόρη του. «Ένα φιλί, και καληνύχτα της ξανάπε.» Όταν η μικρή απομακρύνθηκε, η Μιράντα άρχισε να του κάνει παράπονα. «Πρέπει να σέβεσαι και τις δικές μας επιθυμίες», τον κοίταξε με

ψυχρό βλέμμα. «Το παιδί σου σ' έχει ανάγκη. Το παιδικό μυαλό της δεν μπορεί να συλλάβει απόλυτα το κακό που τη βρήκε, χωρίς να σημαίνει ότι δεν της λείπει η μητέρα της». «Νομίζεις πως είμαι άκαρδος;» ακούστηκε θυμωμένα η φωνή του. «Δεν αγαπώ το παιδί μου; Δεν με ενδιαφέρεις εσύ; Πώς είναι δυνατόν; Μόνο εσάς έχω στον κόσμο». «Τότε κάνε κάτι» αντέτεινε εκείνη. «Πόσο δύσκολο σου είναι να γίνεις πιο στοργικός πατέρας; Για μένα δεν ζητάω τίποτα. Είμαι η αδερφή σου, πονάω όταν πονάς, δεν το βλέπεις;». «Προσπαθώ να βρω το χαμένο μου εαυτό, μα η μορφή της θολώνει κάθε άλλη εικόνα εμπρός μου. Με κοιτά το παιδί μου και νομίζω πως με κοιτά εκείνη». Αυτή με μάτια υγρά σηκώθηκε, του έδωσε ένα φιλί, του χάιδεψε τα μαλλιά και κατευθύνθηκε στην κάμαρα της. «Μιράντα», ακούστηκε πάλι η φωνή του, «πίστεψέ με κάνω τα πάντα για να βρω πάλι τη δύναμη να ξανακοιτάξω τον ήλιο. Καληνύχτα καλή μου». «Καληνύχτα Πωλ». Έμοιαζαν σαν αδέρφια, όμως ο καθένας έκανε εμφανή την ξεχωριστή του προσωπικότητα. Ήταν γόνοι εύπορης οικογένειας. Οι γονείς τους είχαν μεγαλώσει στο εξωτερικό – παρ' ότι Έλληνες – και είχαν επιστρέψει στην Ελλάδα λίγο μετά το γάμο τους. Εγκαταστάθηκαν στο προάστιο του Αμαρουσίου, και δημιούργησαν μια αλιευσίδα ΣΟΥΠΕΡ ΜΑΡΚΕΤΣ σ' όλο το λεκανοπέδιο της Αττικής. Όλη αυτή η αυτοκρατορία μετά το θάνατό τους – που δυστυχώς ήρθε νωρίς και για τους δύο – πέρασε στον Πωλ και τη Μιράντα, όπως ήταν φυσικό.

***

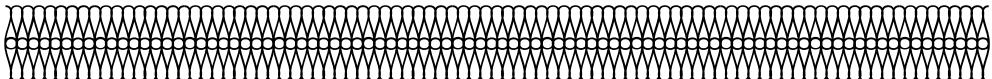
Το επόμενο πρωί ήταν σχετικά ηλιόλουστο και οι κυρίες του σπιτιού έπαιρναν το πρωινό τους. Εμφανίστηκε λίγο καθυστερημένα, φορώντας το σκούρο κοστούμι του. Πάντα ντυνόταν σοβαρά, σε αντίθεση με τους συνομηλίκους του που τους άρεσαν τα πολύχρωμα ρούχα. Η Μιράντα και η μικρή Έλσα τον καλημέρισαν μ' ένα χαμόγελο. «Γεια σας», τους είπε ανταποδίδοντας. Τον κοίταξε κάπως περίεργα, της φαινόταν διαφορετικός σήμερα και εμφανισιακά, αλλά και ψυχολογικά. «Πώς είσαι Πωλ;» τόλμησε να τον ρωτήσει ύστερα από λίγα λεπτά. «Εξαίρετα» της απαντά εκείνος. «Να πάρω γρήγορα-γρήγορα το πρωινό και να φύγω για το γραφείο. Με περιμένει πολλή δουλειά». Είχε δίκιο λοιπόν η Μιράντα. Το γραφείο ήταν μια ξεχασμένη υπόθεση για εκείνον τα τελευταία χρόνια. «Λες αλήθεια;» τον ρώτησε φανερά ικανοποιημένη. «Δείχνω να αστειεύμαι;» απάντησε στην αδερφή του. «Σίγουρα κάτι έχει αλλάξει μέσα του», σκέφτηκε εκείνη. «Πολύ ωραία, τι θέλεις να φας το μεσημέρι; Να ενημερώσω τη μαγείρισσα». «Δεν έχω κάποια ιδιαίτερη προτίμηση» της απάντησε αδιάφορα. Σηκώθηκε και προχώρησε προς την πόρτα. Φόρεσε το παλτό του, καθώς αντιλήφθηκε τα ματάκια της Έλσας να τον παρακολουθούν. Στράφηκε και την κοίταξε, ενώ συγχρόνως άνοιξε διάπλατα τα χέρια του. «Έλα εδώ μικρή μου αγαπημένη», της είπε. Το παιδί έτρεξε προς το μέρος του και με τρελή χαρά χώθη-

κε στην αγκαλιά του. «Σ' αγαπώ μπαμπά» ακούστηκε η φωνούλα της. «Κι εγώ σ' αγαπώ μωρό μου», απάντησε εκείνος, φιλώντας την τρυφερά και χαμηλώνοντας το βλέμμα για να μην φανούν τα δάκρυα του.

Πριν φύγει κοίταξε τη Μιράντα που είχε χάσει τη μιλιά της από τη συγκίνηση. «Σκέφτηκα πολύ απόψε» της είπε. «Και ναι. Ο χρόνος δεν γυρίζει πίσω, γι' αυτό αποφάσισα να γυρίσω εγώ πίσω τον Πωλ που ξέρατε όλοι. Θα με βοηθήσεις;». Η Μιράντα έπεσε στην αγκαλιά του και τον έλουσε με φιλιά. Το βάρος των ευθυνών που είχε αναλάβει – μετά το θάνατο της νύφης της – άρχισε να την αφήνει. Το πιο σημαντικό όμως για κείνη ήταν η εμφανής αλλαγή του αγαπημένου της Πωλ. Κόρη και αδερφή, στέκονταν στην πόρτα χαιρετώντας τον, ενώ εκείνος τους χάριζε το πιο πλατύ χαμόγελο του.

Έβαλε μπρος τη μηχανή του αυτοκίνητου και άνοιξε το ραδιόφωνο. Ένα παλιό κεφάλαιο έκλεινε και ένα καινούργιο του έταξε ελπίδες για καλύτερες μέρες, που αν εκείνος ήθελε θα πραγματοποιούνταν. Και αυτό ακριβώς άρχισε να κάνει από ετούτη τη μέρα. Από αυτό το ηλιόλουστο πρωινό, που οι ηλιαχτίδες του ζέσταιναν την καρδιά και τον έκαναν να τρέχει στο δρόμο με χαμόγελο και αισιοδοξία.

«Αξίζει να πολεμήσω» μονολόγησε, «αξίζει να ζήσω για την Έλσα μου» και τα χείλη του ψιθύρισαν τα λόγια του τραγουδιού που έφτανε στ' αυτιά του. ■

Οι θεοί, οι αχόρταγοι κλιματική αλλαγή και οικονομική κρίση

Λίγα χρόνια πριν, αν ρωτούσες απλούς ανθρώπους για την προτίμησή τους στο χτες ή στο σήμερα, η «ζυγαριά» θα έγερνε προς τη μεριά του ακόπιαστου σήμερα με τα τε-

Δημήτριος Γιαννακός

χνολογικά «καλούδια» της «βιομηχανικής επανάστασης».

Βέβαια υπάρχουν και μερικοί «θεάνθρωποι», που πάντα είναι και με το χτες και με το σήμερα και γεμίζουν τα «σεντούκια» τους και την απύθμενη κενότητα του τεράστιου «εγώ» τους με το χρυσάφι της κάθε επανάστασης... –Πίστη ο Μαμωνάς, που τους αυτοχρίζει καίσαρες, αυτοκράτορες, επικυρίαρχους της Γης!

Του κάκου... κάποτε, κάποιοι λιπόσαρκοι γεροερημίτες με καθαρό μυαλό και πεντακάθαρη καρδιά φέλιζαν: «...μακριά απ' τα μηχανήματα του διαβόλου!...». Όμως αυτή η παραίνεση, αυτή η συμβουλή ηχούσε σαν φίθυρος, που λοιδορήθηκε, απαξιώθηκε και χάθηκε μέσα στον εκκωφαντικό θόρυβο των «εφεύρεσεων, ανακαλύψεων και της πολλά υποσχόμενης τεχνολογίας».

Ας αφήσουμε όμως μια δοκιμιακή «γραφίδα» να προσεγγίσει με απλούς συλλογισμούς την έννοια της εφεύρεσης, της ανακάλυψης και της όποιας επανάστασης ως μία «σούμα» και να συνδέσει αυτό το σύνολο με την κλιμα-

τική αλλαγή και την οικονομική κρίση.

Για το ετυμολογικό και την όποια διαφορά έχουν αυτές οι λέξεις μεταξύ τους, αρμόδιοι να το πουν είναι οι γλωσσολόγοι. Εδώ λογαριάζονται ως μια ενότητα, ωσάν μια έννοια, που αποσκοπεί στην καλυτέρευση της καθημερινότητας του ανθρώπου(.). Μάλιστα η εφεύρεση, η επινόηση θα ‚πρεπε ν' αντικατασταθεί με τον όρο παρωδιακή, ελλιπής και καχεκτική αντιγραφή των δημιουργημάτων της φύσης – δεν βρίσκεται κάτι, αν αυτό το κάτι δεν προϋπάρχει – π.χ. ηλεκτρισμός: αστραπές, κεραυνοί μετά πολλών θορύβων και λάμψεων! Ατομική ενέργεια: αέναη ατομική ρήξη και σύντηξη του ήλιου! Τροχός: το τέλειο σχήμα, που παίρνει η πέτρα στους ορμητικούς χείμαρρους και σταματημα δεν έχει! Φάρμακα: πλειάδα φυτών απλόχερα σκορπισμένη στης γης τη χλωρίδα και τόσα άλλα γνωστά και άγνωστα για τα οποία δεν υπάρχει ικανός αριθμός να τα μετρήσει!

Αυτά τα γνωστά και άγνωστα λοιπόν, που με πολλούς τρόπους κάνουν αισθητή την παρουσία τους, ο άνθρωπος προσπάθησε και προσπαθεί με τις ανθρώπινες δυνατότητές του, να τα ερευνήσει και να τα «αντιγράψει» και όταν λέμε άνθρωπος η «γραφίδα» αυτόν τον άνθρωπο τον κατατάσσει, κυρίως, σε τρεις κατηγορίες: Στον άνθρωπο-παρατηρητή επινοητή κι αντιγραφέα, με το ανήσυχο

πνεύμα. Στον ολιγαρκή άνθρωπο με το μακάριο πνεύμα. Στον αχόρταγο άνθρωπο-άρπαγα-υπερόπτη. Μάλιστα η ιστορία τον άνθρωπο αυτής της κατηγορίας τον δείχνει να απαιτεί από τους πάντες να τον προσφωνούν ως Θεό και να του απευθύνονται στον πληθυντικό, γιατί πιστεύει ότι έχει διπλή οντότητα... Θεός και άνθρωπος! Τόση υπεροφία και έλλειψη αυτογνωσίας τον διακατέχει, που νομίζει ότι ακόμη και η απλή, υποκριτική συνήθως, προσφώνηση στον πληθυντικό θα του γεμίσει την απύθμενη κενότητα του πελώριου «εγώ» του! – πληθυντικός της παράνοιας που αγωνιά να κρύψει την πραγματική διάσταση της ανθρώπινης οντότητας – σταγόνα στην απεραντοσύνη του Σύμπαντος!

Ο άνθρωπος λοιπόν, απ' την λίθινη εποχή και από τότε που συνέστησε κοινωνία, μέχρι και σήμερα, ζει και πορεύεται μέσω των αιώνων, σχεδόν, με τον ίδιο τρόπο και σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά των κυρίων κατηγοριών του... Η πρώτη κατηγορία: σκάβοντας τη γη με την μισοσπασμένη πέτρινη αξίνα, ανακάλυψε τα μέταλλα κι έφτιαξε τσαπιά και υνιά πιο ανθεκτικά, που καλλιεργούσαν πιο αποδοτικά τη γη. Έφτιαξε τροχήλατες άμαξες, που τις έσερναν τα περήφανα άλογα ή τα δυνατά βόδια και βροντοφώναξε: «Έύρηκα». Η πολυπλοθέστερη δεύτερη κατηγορία, που ήταν κάτι ανάλογο της σημερινής εργατιάς, καλοδέχτηκε τα «καινούργια» εργαλεία, γιατί η επιβίωσή του γινόταν ευκολότερη. Όμως ο άνθρωπος άρπαγας, ο αχόρταγος, ο καιροσκόπος, εκμεταλλευόμενος τον ενθουσιασμό, τη χαρά και την έπαρση του «εύρηκα» θέλει να δείξει, ότι η επινόηση του έχει πλείστες εφαρμογές και φτιάχνει σπαθιά, τσε-

κούρια, τέθριππα άρματα και κάθε είδους πολεμικές μηχανές, για να επιβληθεί σε εχθρούς και φίλους και να χορτάσει όχι μόνο τη βιολογική, αλλά και την αχόρταγη πείνα και δίψα του για εξουσία!

Για να το πετύχει αυτό ραδιούργησε σε αμφιλεγόμενες συνειδήσεις και δημιούργησε υποκατηγορίες ανθρώπων: Προπαγανδιστές, διαφθορείς, προδότες του καλού και της ειρήνης, που έταζαν στους πάντες ακόπιαστη ζωή και πολλά αγαθά, που θ' άρπαζαν εύκολα απ' τους γείτονες με τα πανίσχυρα καινούργια τσεκούρια, σπαθιά και άρματα...

Κάπως έτσι το «πανηγύρι» άρχισε και συνεχίζεται ακόμη... Τι Τρωικός... Τι Τριακονταετής... Τι Περσικό... Τι Νερωνες και Καλλιγούλες... Τι Τζέκινς-Χαν και Ταμερλάνοι... Τι Πρώτος και Δεύτερος... και τόσοι άλλοι... Ολέθριοι.... Αιματηροί!...

Οι εφευρέσεις λοιπόν ή επινοήσεις ή ανακαλύψεις ή όποια λέξη τις εκφράζει καλύτερα μέχρι μια χρονική περίοδο, για να λειτουργήσουν, χρειαζόντουσαν ενέργεια, που την έπαιρναν απ' τον άνθρωπο, συνήθως όμως απ' τα υποζύγια, άλογα, βόδια, μουλάρια κ.τ.λ. Ωσπου βρέθηκε το πετρέλαιο και ο γαιάνθρακας, που σηματοδότησαν τον καθοριστικό σταθμό μιας εποχής, μιας εποχής που την ονόμασαν «βιομηχανική επανάσταση!» (Επανάσταση... επανάσταση εναντίον τίνος; Θα αναρωτηθεί, ίσως, κάποιος στο μέλλον, αν βέβαια υπάρχει κάποιος)...

Λίγη ποσότητα πετρελαίου, μέσα στις καινούργιες δαιμονισμένες μηχανές, είχε τόση δύναμη, τόση ενέργεια, όση δεν είχαν δέκα, εκατό και χίλια άλογα! (Καημένα, περήφανα και αγόγγυστα ζώα! Ε-

πί χιλιετηρίδες αχώριστοι φίλοι, σύντροφοι και υπηρέτες του αχάριστου ανθρώπου, σας έμελλε να γίνετε λουκάνικα ή μπαίγνια σε ιππικούς αγώνες και ταυρομαχίες! Ακόμα και η πολύτιμη κοπριά σας, το άκακο λίπασμα των χωραφιών, έμεινε στα αζήτητα, τα χημικά και τα φυτοφάρμακα πήραν θέση, γιγαντώντας την παραγωγή των «μεταλλαγμένων και των υβριδίων» μαζί με τα χάμπουρκερς- καρκινογόνα υποπροϊόντα πετρελαίου!)

Αλλάχτηκαν και μεταλλάχτηκαν οι δομές της κοινωνίας, κυρίως όμως μεταλλάχθηκε ο άνθρωπος – διατροφική κουλτούρα, ήθος, αξίες – και το βαθύτερο νόημα της ύπαρξής του. Νέα επαγγέλματα, νέες υποκατηγορίες οργανωμένων ανθρώπων-πομπών και προπαγανδιστών της τεχνολογίας και συσσωρευση πλούτου στα πουγκιά των ολίγων. Οι πολλοί κατανεμήθηκαν στις πάμπολλες δραστηριότητες, που απαιτούσε η βιοτεχνολογική επανάσταση κι έγιναν, προπαντός, τυμβωρύχοι πετρελαίου και ερευνητές της «ρύξης του ατόμου», του ατόμου που απαρτίζει την ύλη, αλλά και του ζώντος ατόμου με τα ίδιατερα χαρακτηριστικά που του δώρισε η φύση... Έρευνα λοιπόν επί παντός επιστητού... χτίζοντας σύγχρονο «Πύργο της Βαβέλ», ακλωνοποιώντας την Ντόλη, ακόμα και τον άνθρωπο αλαλάζοντες με έπαρση «Εύρηκα! Λες και έφτιαξαν κάτι εκ του μηδενός!

Βέβαια αυξήθηκε το προσδόκιμο όριο της ζωής, ο πληθυσμός, οι γεννήσεις του «σωλήνα», αλλά και οι τερατογεννήσεις... Λες και ο άνθρωπος δεν ήθελε να διαιωνισθεί με τον τρόπο που όρισε η φύση, άλλα η έγνοια του ήταν να γίνει βρικόλακας ζώντας διακόσια χρόνια μέ-

σα στο «Ευ ζειν» της αμφιλεγόμενης τεχνολογικής ανάπτυξης, μιας ανάπτυξης που ντουμάνιασε τα πάντα! Αυτοκίνητα, τρένα, αεροπλάνα, βαπόρια, φωτιά, καπνός, αιθάλη κι αμέτοχτα φουγάρα. Χιροσίμες, Τσερνομπίλια, Γιουκοσίμες κι ανάμεσά τους ανθρωπάκια, βατσινομένα πλέον με την πετρελαιοφρένεια, να τρέχουν σε βάρδιες και διπλοβάρδιες, για ν' αποκτήσουν ένα αυτοκινητάκι, μια τηλεορασούλα, ένα φυγειάκι, μια κουζινούλα, που τελικά τα αποκτούν με ατέρμονο δάνειο και την απώλεια του λίγου ελευθέρου χρόνου τους... Μαζί όμως αποκτούν την ανησυχία, την αϋπνία, το άγχος του χρέους στην τοκογλύφα τράπεζα, που αφεντικό της είναι πάντα ο ίδιος αχόρταγος, άπληστος ίδιοκτήτης μηχανών, εργοστασιακών φουγάρων και πολυεθνικών. Βέβαια, εδώ έρχεται η παρήγορη προοδευμένη ιατρική επιστήμη και γιατρεύει τα παρεπόμενα του άγχους και της διατροφικής βλαπτικής αλυσίδας... –Να σε κάψω Γιάννη να σ' αλείψω λάδι... Μπαίνουν λοιπόν τα ανθρωπάκια στη λίστα αναμονής της τράπεζας οργάνων και περιμένουν να βρεθεί μόσχευμα για την κουρασμένη καρδιά ή το τρυπημένο στομάχι... Οι περιούσιοι, επίγειοι «άρπαγες θεοί» δεν περιμένουν. Αυτοί έχουν δική τους τράπεζα, γιομάτη με τα νεανικά τζιέρια των εξαφανισμένων παιδιών των «φαναριών»...

Μα ξάφνουν... κατακαλόκαιρο και αναπάντεχα... κάτι... κάποιος... μια αόρατη δύναμη, ένα «θεριό» με τη μορφή θύελλας βροντοφώναξε και ούρλιαξε και ήταν σα νάλεγε : «Ως εδώ! Ως εδώ και μη παρέκει!» Αστραπόβροντα, χαλασμοί, νεροποντές, γη και ουρανός ένα!...

Αυτό το αγαπάντεχο κι επαναλαμβανόμενο φαινόμενο ανησύχησε τα κοφτερά μυαλά των παρατηρητών, το ονομάτισαν «εποχή της κλιματικής αλλαγής» και άρχισαν να το φάχγουν σε γη και ουρανό, μέσα από αμέτρητες πολύχρονες ανταλλαγές απόφεων και θεωριών περί θερμών και ψυχρών μεγαλοπεριόδων, λόγω μετακίνησης του άξονα της γης, περί μπόρας που θα περνούσε και άλλων φαιδρών, ώσπου... Όσπου μια αναλαμπή θύμησης φώτισε το νου τους και είπαν: «Μήπως... Μπας κι'εκείνος... ο γεροερημίτης, δραπέτης της ανούσιας και φαύλης κοινωνίας είχε δίκιο!».

(Οι πολλοί, βλέπουν λίγο πέρα απ' τη μύτη τους, μα πολύ-πολύ λίγοι γίνονται ένα με τη φύση, η πίστη και το πνεύμα τους ξεπερνά τα όρια του χρόνου και θωρούν μέσα απ' ΑΓΤΟΝ που τα πάντα έπλασε εν σοφία...)

Άρχισαν πάλι να το ξαναφάχγουν... και είδαν! Είδαν τους πάγους των πόλων να λιώνουν, είδαν το φίλτρο και την ασπίδα της ατμόσφαιρας, που προστάτευε τη Γη απ' τις πυρηνικές εκρήξεις του ήλιου, μισοκατεστραμμένη! Είδαν ακόμη τη γη ολόκληρη ομπρελασμένη, μ' ένα τεράστιο πέπλο αιθαλομίχλης και διοξειδίων – δημιούργημα της βιομηχανικής επανάστασης – να εγκλωβίζει τη ραδιοθερμική ενέργεια του ήλιου, με αποτέλεσμα τη βαθμιαία άνοδο της θερμοκρασίας του πλανήτη μας μέχρι σημείου ερήμωσης του!

Σ' αυτό το τρομακτικό συμπέρασμα κατέληξαν οι άλλοτε οξυδερκείς εγκέφαλοι και... και περιδεείς!. Περιδεείς, άπνοα και γονατιστά σιγοψιθύρισαν: «Θεέ μου... Θεέ μου... τα θαλασσώσαμε!».

Περιέργως, ο γιομάτος φόβο και επί-

κληση φίθυρος ακούστηκε και στην «παράγκα» και οι αχόρταγοι και αμετανόητοι φευτόθεοι φραγκοφονιάδες νόμισαν ότι απευθυνόταν σ' αυτούς! Κι αδίστακτα απάντησαν: «Μη φοβάστε ρε κιοτήδες! Μην απελπίζεστε! Έχουμε λύση ωρέ αχορτσοί! Γι' αυτό υπάρχουμε εμείς... Έχουμε σχέδιο...» (Ναι είχαν σχέδιο αόρατο δια γυμνού οφθαλμού, όπως αόρατοι είχαν γίνει και οι ίδιοι όταν η δύναμη και η αίγλη των αυτοκρατόρων είχε ξεφτίσει. Είχαν αποποιηθεί τους βαρύγδουπους τίτλους και κυριαρχούσαν μέσω πολυεθνικών, στοών, τραπεζών και βιομηχανιών, που ήταν άρρηκτα συνδεδεμένες με αόρατους, αλλά υπαρκτούς υπόγειους μαιάνδρους. Αυτή η δαιδαλώδης σύνδεση κατέληγε στη «Λέσχη» των αποφάσεων, που χάριν συντομίας ονομάστηκε Παράγκα).

Αυτά ασφαλώς είναι, περίπου, γνωστά πλέον σε όλους και η «γραφίδα» εδώ δεν διεκδικεί τα πρωτεία της ενημέρωσης, φοβάται όμως! Φοβάται και τρέμει για το «...Μακιαβελικό σχέδιο αποτροπής της κλιματικής αλλαγής, που ήδη εφαρμόζεται». Δεν φάχνει για χνάρια... Ο λύκος είναι μπρος στα μάτια της γρυλίζοντας.

Ας αφήσουμε όμως την προηγούμενη φανταστική και περίεργη συζήτηση, μεταξύ των ανθρώπων που κυβερνούν τον πλανήτη γη και της ελίτ των θαλασσοσυμβούλων, να συνεχιστεί κεκλεισμένων των θυρών, αναλύοντας το «σχέδιό τους», που κοντολογίς θα στηριζόταν στ' αποτελέσματα της οικονομικής κρίσης που θα δημιουργήσουν...

Πολύ απλό... Είχαν μαχαίρι, είχαν πεπόνι... Είχαν υποχείριους τους «G8 και G20» καθώς και εκκολαπτήριο διεφθαρμένων υπουργών και πρωθυπουργών!

Μα προπάντων είχαν στα χέρια τους τον πακτωλό του κέρδους, που τους χάρισαν οι «μηχανές του διαβόλου» και... και απλά-απλά, απλούστατα, αυτόν τον πακτωλό θα τον διπλοκλείδωναν στα σεντούκια τους, νεκρώνοντας την αγορά, με σκοπό την εξόντωση των παραπανίσιων ανθρώπων και μηχανών, που με τις ρυπογόνες δραστηριότητές τους δημιούργησαν το πρόβλημα...(:)

Ναι... Ναι, τα ανθρωπάκια είχαν γίνει πολλά!.. Για περιπληθυσμός, που θα τον αποδεκάτιζαν με την εφαρμογή των «μνημονίων»... Μάλιστα πιλοτικό μοντέλο οικονομικής κρίσης είχε ήδη εφαρμοστεί σε παρακατιανές χώρες και έδειξε τα αναμενόμενα. Έκλεισαν εργοστάσια, αυξήθηκε η ανεργία, η φτώχια και η κακομοιριά, μειώθηκαν οι γεννήσεις και αυξήθηκαν οι θάνατοι, πότε απ' την «απελπισία» και πότε απ' τις καινούργιες αρρώστιες· κληρονομιά της περιβόητης και πολυπόθητης απ' τον ανίδεο και ανύποπτο της «βιομηχανικής επανάστασης».

...Ναι, είχαν και μαχαίρι και πεπόνι και είχαν υπολογίσει μαθηματικά, ότι οι ικανοί προς τεκνοποίηση νέοι με την ανεργία που θα τους μάστιζε, δεν θα μπορούσαν να γεννήσουν περισσότερα από ένα παιδιά. Αυτό από μόνο του και σε περίοδο μιας γενιάς μόνο θα μείωνε τον ανθρώπινο πληθυσμό κατά το ήμισυ και πλέον! Χώρια που κάτι ύποπτες βατσίνες και οι φημολογούμενοι «ψεκασμοί» θα καθιστούσαν τον άνθρωπο «άσφαιρο» και ξέχωρα της μεθοδευμένης πλημμελούς ιατροφαρμακευτικής φροντίδας, που πομπεύει τα γερόντια προς τας «αιωνίους μονάς».

Της κρίσης τα «μνημόνια» λοιπόν, θα χιμούσαν ακάθεκτα ν' αποδεκατίσουν ό-

λους τους λαούς της Γης, η κλιματική αλλαγή θα ελεγχόταν και η γη θα ήταν πλέον στην απόλυτη κυριαρχία τους, εκτός κι αν κάτι σκάλωνε... αν κάτι πήγαινε στραβά και το «θεριό» δεν τιθασεύόταν. Τότε; Τότε, οι «θεοί οι αρχι-Τέκτονες και βάλε...» με το τεράστιο «εγώ» τους θα καβαλίκευαν το αστρόπλοιό τους, σύμφωνα με το σχέδιο Β που είχαν «προβλέψει», για να γίνουν... τι; Ασήμαντοι πλάνητες, κόκκοι αστρικής σκόνης του σύμπαντος ενός σύμπαντος που μόνο αυτό... μόνο ΑΓΤΟ προβλέπει και τα πάντα εν σοφία ποιεύ!

Εδώ τελείωσε το μελάνι της δοκιμακής γραφίδας, χωρίς να φωτογραφίσει την «ζυγαριά» του χτες και του σήμερα προς ποια μεριά γέροντει. Αυτό αφήνεται στην κρίση του αναγνώστη... Αχνά πλέον και θλιμμένα η γραφίδα σιγοφιθυρίζει:

Τύραννος η εξουσία! Το «εγώ» πελώριο!

Όμως απ' αυτογνωσία... ούτε ένα μόριο

(Τι κι αν είσαστε κολλήγοι. Αυτοί είναι πολύ λίγοι!)

Με μηδενική αξία, άρπαξαν την εξουσία.

Κυβερνούν απ' τις παράγκες και αυτοαποκαλούνται μάγκες...

Μπροσ! Απάνω τους αλάνια... στα ξεγάνωτα καζάνια

τους φευτοθεούς στη στάχτη!... Του κοσμάκη βγάλτε τ' άχτι,

όπως και στα παραμύθια. Στ' όνειρό σας η αλήθεια,

μια αλήθεια... μια αλήθεια, η αιώνια αλήθεια!)

Το... τέλος του γίνεται η αρχή του!

ΟΗλίας, από την πρώτη στιγμή που συνειδητοποιεί τη ζωή του, αναζητά τη χαρά και την ευτυχία. Μάταια.... Απλώνει με καλοσύνη τα χέρια και του τα κόβουν

π. Ηλίας Μάκος

σύρριζα ή στην καλύτερη περίπτωση τα μαζεύει άδεια. Δίνει φως και περιτυλίγεται από ίσκιο. Τα φωτεινά και χαρούμενα πρόσωπα, που βλέπει γύρω του, είναι, αλίμονο, φεύτικα. Είναι, στην πραγματικότητα, σκιές. Πλαστή η συμπεριφορά τους, απατηλές οι υποσχέσεις τους, κούφιο το εσωτερικό τους. Στο διάβα του συναντά ελάχιστους αξιοπρεπείς ανθρώπους, οι οποίοι δε φορούν μάσκες και αυτά που λένε τα εννοούν. Στ' αυτιά του αντηχεί το τραγούδι που σημειώνει την φευτιά του κόσμου: «...θάρθει καιρός φως μου να καταλάβεις την φευτιά του κόσμου...». Αγανακτισμένος και εξοργισμένος διαπιστώνει πόσο σατανικά οι πολυπρόσωποι ανθρώποι γνωρίζουν να είλισσονται.

Από την παιδική του ηλικία ακόμη εισπράττει αδικαιολόγητο μίσος. Μίσος ανακατεμένο με ζήλεια. Και γιατί τον μισούν; Απλούστατα, γιατί είναι μικροπρεπείς. Γιατί δεν μπορούν να τον ακολουθήσουν και μένουν πίσω του. Κάθε ενέργεια του τη μετα-

τρέπουν σε παραμύθι και την πλημμυρίζουν με κακία.

Η λεπτότατη εσωτερική του διάθεση μαυρίζει. Η σκέψη του Ηλία αρχίζει να οδηγείται προς άδηλες σκοτεινιές και σε απροσδόκητους γκρεμούς. Το σαγηνευτικό χαμόγελο της επιτυχίας, όλο και μειώνεται. Και η φήμη, που έδινε αίγλη στ' όνομά του, υποχωρεί σταδιακά. Τα στόματα των πολλών τον αποκαλούν τρελό. Δεν είναι, όμως, τρελός. Είναι εξαιρετικά ευαίσθητος. Η ευαίσθησία του εκλαμβάνεται ως τρέλα!... Στα σωθικά του φωλιάζει κρυφά η μελαγχολία και σχηματίζονται παγόβουνα. Τα σκουλήκια σαπίζουν σιγά-σιγά το φουντωτό δένδρο με τις φυλλωσίες. Η υγεία του κλονίζεται. Τα συμπτώματα παρουσιάζονται το ένα πάνω στο άλλο. Διαταράσσεται η ομιλία του και ομιλεί με μεγάλη δυσκολία. Λιγοστεύει η έμπνευσή του, στερεύει το προσωπικό του στοιχείο, αδυνατίζει ο παλμός του. Εν τούτοις το πάθος του το αφήνει έξω από τα γραπτά του.

Μεγαλώνουν συνεχώς τα τείχια που τον κυκλώνουν, τόσο που να μην μπορεί να ιδεί τον ουρανό. Μοιάζει με πουλί, που έχει κομμένα τα φτερά του. Αλυσοδένεται σε μια κατάσταση πνευματικού ζόφου, όπου η αλήθεια του είναι η αλλοτρίωσή του. Μόνη του ανακούφιση τα βιβλία, που

του χαρίζουν, έστω και για λίγο, στιγμές ευχάριστες. Η ψυχή του παραμένει πάντα ανικανοποίητη και πάντα διφορισμένη. Περιπλανιέται μονάχος του με το μαχαίρι της λύπης σφηνωμένο στο στήθος του και φάχνει μια όση. Παντού σφιχταγκαλιάζεται με την απελπισία.

Γυρεύει τρόπο να φυγαδευτεί. Δε βρίσκει, όμως, μονοπάτια. Απαντά βάλτους και για να τους αποφύγει αιωρείται στο κενό. Η ψυχή του αντί να ελαφρύνει, γεμίζει με πιο μεγάλη πίκρα. Νιώθει πως το όνειρό του διαψεύδεται και δεν είναι ικανό να τον παρηγορήσει πια. Άκούει καθαρά το βραχγό τραγούδι του θανάτου. Η κάθε ματιά του είναι ένα αποχαιρετιστήριο κοίταγμα.

Εκείνο που συγκρατεί κανείς από τη συμπεριφορά του, αυτή τη χρονική περίοδο, είναι η έντονη κρυψίνοια. Τον αντικρίζεις, τον ψηλαφείς και έχεις την παραίσθηση ότι δεν τον είδες, δεν τον ακούμπησες. Κλειδώνεται και περιορίζεται ασφυκτικά στον κόσμο των σημασιών του και των αξιών του. Χάνεται στην αγχώδη μοναξιά του και δύσκολα παρουσιάζεται σε χώρους με κόσμο. Όταν εμφανίζεται, θυμιζεί σκιά σιλουέτας, παρά ανθρώπινη μορφή. Ωστόσο καταφεύγει συχνά στη φύση. Στην αγκαλιά της απολαμβάνει μυστικές μουσικές και δίνει βάθος στις σκέψεις του. Χαίδεύει τα δένδρα κι έχει την εντύπωση ότι καθένα από αυτά του λέει: Γαλήνη! Γαλήνη! Γαλήνη! Ήρεμεί προσωρινά. Άλλα οι δικές του ρίζες δεν είναι, όπως των δένδρων, δυνατά δεμένες με τη γη.

Αν και ζωντανός, είναι πεθαμένος. Μέσα του, δίπλα του, παντού χορεύουν σαπισμένοι σκελετοί. Χοροπηδούν τα κόμπλεξ του, που πηγάζουν από το τίποτε και συνοδοιπορούν με το τίποτε. Η καταστροφική ανυπαρξία και η απόγνωση, του σφίγγουν απειλητικά το λαιμό. Ο ίδιος δολοφονεί τον εαυτό του, αφού τον καταδικάζει σε μόνιμη ανάστερη νυχτιά. Παρ' όλα αυτά εξακολουθεί να φάχνει με αγωνία ένα φως, μια ηλιαχτίδα. Οι άνθρωποι, όμως, του... προσφέρουν απλόχερα την κακουργία, τη μιέρια, την υποκρισία τους. Από την πολυσύνθετη ιδιοσυγκρασία του Ήλια ένα πράγμα λείπει ολοκληρωτικά: δεν είναι ηθοποιός.

Η συμπεριφορά των άλλων του φέρνει στο νου τα δίστιχα: «Ο κόσμος τώρα χάλασε, δεν έχει εμπιστοσύνη / πρώτα σου λέει σ' αγαπώ κι ύστερα σε προδίνει. / Όλοι μου κάνουν τον καλό και λένε πως είναι φίλοι / κι από κρυφά μου χύνονται σαν λισανμένοι σκύλοι. / Πολλοί σε τούτον τον καιρό δείχνουν πως είναι φίλοι / κι έχουν φαρμάκι στην καρδιά και ζάχαρη στα χείλη». Του πετούν λάσπη, τον πολεμούν μεθοδευμένα και χυδαία για να τον σπιλώσουν. Ακόμη και αυτοί που θα περίμενε να τον στηρίξουν, εκδηλώνουν δειλία, ιδιοτέλεια, μικρόνοια. Δεν είναι τυχαίο ότι τον συκοφαντούν και με εμπάθεια διαδίδουν διαστρεβλωμένες πληροφορίες για το άτομό του. Επιδιώκουν, οπωσδήποτε, να τον προσαρμόσουν στη δική τους λογική και τακτική των συμβιβασμών, της συναλλαγής, του δήθεν. Περιφρονεί τον

καθωσπρεπισμό και δεν υποκύπτει, κατά τα φαινόμενα, στις κοινωνικές κανονικότητες και συμβατικότητες. Ένας φίλος του, του γράφει: «... όσο για τους αμφισβητίες μην τους δίνεις σημασία, διότι δεν πρέπει να παλεύεις με γουρούνια. Και σε κυλούν στη λάσπη και το απολαμβάνουν...».

Μοναδική σύντροφός του η απογοήτευση. Από μέσα του ξεπηδούν απόνερα μιας βουρκισμένης ακαταστασίας. Συγκρουσιακές οι καταστάσεις στα «ένδον». Και όπως «η σκουριά τρώει το σίδερο και το νερό την πέτρα», έτσι κι αυτός συνθλίβεται και λιώνει στα εξουθενωτικά αργοκυτπήματα του άγχους. Η εικόνα του παραπέμπει σε έρημη προκυμαία, όπου έχουν απομείνει οι άναρθρες κραυγές του πνιγμένου. Πλανιέται μια πίκρα στην καρδιά του. Βγάζει έναν λυγμό, στέλνει ένα σήμα (δε γνωρίζει προς τα πού), σχεδιάζει το φευγιό του. Κραυγάζει, θέλοντας να διασώσει, ακόμη και την τελευταία στιγμή, το αληθινό νόημα της ζωής του, να σώσει το ανθρώπινο πρόσωπό του. Η ζωή του είναι αθροισματικά μια μοναξιά. Παλαντζάρει ανάμεσα στον σπαραγμό και στ' όνειρο. Σε αναλαμπές αισιοδοξίας στοχάζεται πως δεν πλάστηκε να στέκεται σε τόσο χαμηλά επίπεδα. Είναι ον προνομιούχο, προορισμένο για ανώτερες καταστάσεις. Ρόδο, που, αν και χτυπημένο από την παγωνιά μαράθηκε, δεν έχασε τελείως τη γλύκα του.

Σ' αυτή τη φάση δεν μπορεί, ενδεχομένως και να μη θέλει να πάρει το δρόμο της επιστροφής. Δεν ακούει

τις ελπιδοφόρες φωνές. Δεν βλέπει πουθενά θάλπος. Αφήνει να διεισδύσει στο είναι του παγερός χειμερινός άνεμος. Εγκλωβισμένος σ' ένα σκηνικό μαρασμού και κατάπτωσης, επιζητά τη φαινομενική γαλήνη των τάφων, θλιψμένος διαρκώς δεν κατορθώνει μιας ώρας ησυχία. Μια αβάσταχτη θλίψη του δημιουργεί το κυρίαρχο συναίσθημα της ήττας. Νικήθηκε κατά κράτος από τις επιλογές του. Θρηνεί με σπαραγμό την ήττα των ιδανικών του. Με καταματωμένο το σώμα του, βουτά το φωμί του στης θλίψης το κρασί. Η καρδιά του πετρώνει και μετατρέπεται σε σκληρό γρανίτη. Με μηδενισμένο το «κοντέρ» των προοπτικών του, αυτοεγκαταλείπεται στο χάος. Παραδίδεται στο τίποτε, ενώ κοντά του ολολύζουν φαρισαϊκά οι ευπρεπιστές.

Τον περικυλώνουν φαντάσματα καμαρωτά, του μορφάζουν και τον απειλούν με τ' ασαρκα δάχτυλά τους. Δεν έχει πλέον τη δύναμη να κυνηγήσει τα φαντάσματα και να τα διώξει μακριά. Να βάλει τον ήλιο στη σκοτισμένη, κουρελιασμένη και καταρακωμένη ψυχή του. Το τραγικό ερώτημα που τον απασχολεί είναι τι του μένει να κάνει τώρα, που τα σύννεφα, η μπόρα και η χειμωνιά τον καθήλωσαν. Η οριστική εκμηδένισή του φαίνεται ως η κατάλληλη λύση. Στ' αυτιά του βουίζει ένα αδιάκοπο μιορολόι, ένα θλιβερό τραγούδι θανάτου. Επιθυμεί να εξαφανισθεί, να πεθάνει, όπως πεθαίνουν τ' ανώφελα άνθη. Να τυλιχθεί με το μαύρο σκοτάδι. Άλλωστε εδώ και καιρό βαδίζει στο πυκνό σκοτάδι της αβύσσου. Το

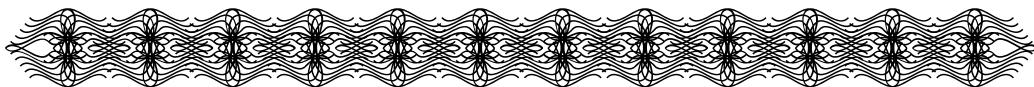
τέλος του το περιμένει. Η αυτοκαταστροφή του έχει συντελεσθεί. Η αγάπη κάποιων φίλων του, εξορκίζει για λίγο τα φαντάσματα που τον απειλούν. Μα αυτά ξαναγυρίζουν και του φιθυρίζουν ανάλγητα το «*Nev Ermore*». Δεν προβάλλει αντίσταση στους σατανικούς ψιθύρους. Με τα δικά του χέρια βάζει μπουρλότο στην ελπίδα και ανατινάσσει το παρόν και το μέλλον του. Παρακμιακός, τσαλακωμένος και με θολωμένο και δηλητηριασμένο μυαλό, περνάει τη θηλιά στο λαμένο του. Τον εντοπίζουν έγκαιρα λιποθυμισμένο και τον σώζουν.

Μόλις συνέρχεται κάπως αντιλαμβάνεται ότι είναι κολλημένος σε μια σήραγγα, όπου ασφυκτιά από την έλλειψη αέρα. Ασθμαίνοντας αγωνίζεται να προχωρήσει. Στο βάθος, κάπου μακριά, λάμπει ένα φως. Βηματίζει τρικλίζοντας προς αυτό. Φθάνουν στ' αυτιά του αγκομαχητά και καταλαβαίνει ότι είναι τα δικά του. Θεέ μου, προσεύχεται, λυπήσου με και βοήθησέ με να πλησιάσω το φως. Ο φάρος του Θεού, που μέχρι τώρα ήταν σβησμένος στην ψυχή του, ζωγρογείται. Ο Ήλιας δέχεται ανακουφισμένος το φως που χύνει άπλετο η πίστη. Στρέφει, επιτέλους, ορθάνοιχτα τα μάτια του στον ουρανό. Το κίνημα της επιστροφής στο Θεό είναι η μοναδική ελπίδα σωτηρίας του. Και το κάνει. Είναι κίνημα ψυχικής ευρωστίας, ευφροσύνης.

Η απόπειρα αυτοκτονίας του ξυπνά υπολανθάνουσες δυνάμεις. Σαν αστραπή ανακαλύπτει ακαριαία το

δρόμο της διαφυγής, τη μεγαλοσήμαντη φωνή των πραγμάτων. Αποφασίζει να φτερουγίσει προς τ' ανοιχτά ψηλώματα της φωτοπλημμύριστης αυγής, για να αποφύγει το κύλισμα στο βούρκο. Να ενδυθεί λευκά ματιά, για να κρύψει την αισχύνη της γύμνιας του. Να ρίξει κολλύριο στα μάτια του, για να αναβλέψει. Επισημαίνοντας τα λάθη που έκανε, πονά και κάποιες φορές ξεπηδούν και δάκρυα. Ακολουθεί πλέον πορεία μετάνοιας, που τη σταθεροποιεί με τον έλεγχο, κυρίως, της συνείδησης του. Συνήλθε. Ήλθε στον εαυτό του. Σιχάθηκε τα σφάλματά του. Σταματά να επηρεάζεται από τις επικρίσεις των ανθρώπων. Οι φαρισαίοι ούτε έλειψαν ούτε θα λείψουν από κάθε εποχή. Θα υπάρχουν πάντα. Και ενίστε θα... μεγαλουργούν. Τους παρατάει αυτούς. Και πιάνεται από εκείνους που τον αγαπούν. Από εκείνους που συλλογίζονται πως «όσο άθλιος κι αν είναι ένας άνθρωπος, μένει πάντα συνάνθρωπός μας».

Η περιπέτειά του τον δίδαξε. Έμαθε να υποφέρει. Έμαθε να μη φοβάται να βγαίνει έξω. Έμαθε να ονειρεύεται ότι θα απαλλαγεί από τους προσωπικούς του εφιάλτες. Έμαθε να χαιρεται όταν μια μέρα ξημερώνει. Έμαθε να περιμένει ένα καλύτερο αύριο. Έμαθε να υπομένει χωρίς γογγυσμούς και αναστεναγμούς. Έμαθε να μην υπολογίζει την κακότητα των ανθρώπων. Έμαθε να μην ξεχνάει να ελπίζει. Έμαθε... Έμαθε; Δεν ξέρει αν θυμάται το παρελθόν του ή αν ονειρεύεται το μέλλον του. ■

ΧΡΟΝΙΚΟΝ – ΤΑ ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΑΝΑ ΤΟΥ '55

Η προσχεδιασμένη εξολόθρευση του Γένους των Χριστιανών της Κωνσταντινουπόλεως

Α μαύρωσαν τα ζοφερά γεγονότα της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955 την εναπομείνασα κατόπιν πολλαπλών διωγμών και αλλεπάλληλων κατα-

Λεμονιά Αντ. Μπαστιάνου-Νταβλούρου

στροφών Κοινότητα των «Νέων Ρωμαίων» Κωνσταντινοπολιτών· διεσπάρη το κακό ανά τις Εσωκαστρινές και Εξωκαστρινές συνοικίες της πάλαι Βασιλίδος των βασιλιδών, υπερπερίσσευσε το μίσος, θρονιάσθηκε η αλαζονεία της Τουρκίας στη σκλαβωμένη ζωή των Χριστιανών.

Το Γένος δοκιμάσθηκε για πολλοστή φορά. Πάγωσε η ψυχή της Ρωμιοσύνης. Ολοσχερής καταστροφή παντού! Κομμάτιασαν τα πάντα! Θρυμμάτισαν την αίγλη, κατακρεούργησαν τον Πολιτισμό. Πόνεσε πάλι η Αγιά Σοφιά, η παμεγίστη Βασιλική της του Θεού Σοφίας· κρύψθηκε «πιότερο» στ' απόκρυφα η Πίστη στον «Ευλογητόν Τριαδικόν Θεόν». Θλιψμένη η Παναγιά έγειρε να σκεπάσει την αποκρυφία· ριγούσε αιώνες τώρα στα βάσανα και τις δοκιμασίες της χειμαζόμενης

Βυζαντινής Χριστιανοσύνης.

Το βιος των Ελλήνων πέρασε στα χέρια των φονιάδων, των βιαστών, των εγκληματιών.

Σπασμένες οι προθήκες των καταστημάτων γέμισαν τους δρόμους θραύσματα υάλων, είδη ενδυμασίας και υπόδησης, έπιπλα καλλιτεχνημένα καθώς και αντικείμενα διακόσμησης· τα έργα τέχνης, το χρυσό και το ασήμι τα έκλεβαν ευθύς εκείνην τη στιγμή. Χρήματα και τιμαλφή κειμήλια των ελληνικών Κωνσταντινοπολιτών οικογενειών χάθηκαν στο ζόφος της αμαρτίας των «ασπόνδων» εχθρών.

Χάθηκε και η Βαλουκλιώτισσα Παναγιά· λεηλατήθηκε επίσης το Ιερό Λούμα των Βλαχερούνων.

Θρήνος και οδυρμός εξαπλώθηκε «απ' άκρου εις άκρον» της των Ελλήνων Πόλης· πυρπολημένα γραφεία, κατεστραμμένα καταστήματα, βιασμένες ψυχές, κακοποιημένα σώματα, διωγμένοι Χριστιανοί, ξεριζωμένοι εκ της Πατρογονικής «εστίας» πανάρχαιοι Πελασγομυκηναίοι Αχαιοί, ατίμωση, φοβέρα κι απληστος αγριεμός ξεχύθηκαν στο άτιμο γιορτάσι του Χάροντα παρατηρητές. Ομηρικής «νέκυιας» Δη-

μόδοκου ή Φήμιου πένθιμο τραγούδι.

Κομμάτια και θρύφαλα μεγαλωσύνης, «ατάκτως ερριψμένα» ανάμεσα σε υπερύψηλα παλάτια Κομνηνά, το Διπλοφάναρο, το Μουχλιό και το Μπαλατά έως την Περατική Εισοδιώτισσα Παναγιά, στο Σταυροδρόμι των Γραικορωμαίων, τον Πύργο του Γαλατά!

—«Σφάξτε τους Έλληνες προδότες! Πληγώθηκε η Αρχαία γη, «Πατρώα» αρπαγείσα «εστία».

—«Κάτω η Ευρώπη! Ελληνίδα στην καταγωγή η παλαιότατη Ήπειρος.

—«Εμπρός να βαδίσουμε κατά της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης! Δάκρυσε το Τζιχανγκίρ.

Απόηχος του «Ζαλόγγου» των Ελλήνων της Πόλης η συμπεριφορά έφερε από το άλλοτε την αυτοθυσία ως πανάκεια στη λύτρωση της ψυχής, στην καθαρότητα της συνείδησης, στην ελευθερία του πνεύματος. Δε δίστασε ο κυρ-Ιορδάνης, άξιος επιχειρηματίας, εκδότης εφημερίδας Πολίτικης καθημερινής, να εφοδιασθεί θανατικό υπέρ του μαρτυρίου, κατά της ασχημοσύνης πυρ να βάλει, να πυρπολήσει γυναίκα και παιδιά, το αρχοντικό παντέρημο, καλόστητο, ευλογημένο, ελληνικό. Τελευταία στιγμή γλύτωσε η οικογένεια από τους μανιασμένους τούρκους: τελευταία στιγμή σώθηκε η μικρή γενεά, αποσυρθείσα «λάθρα» στα Πριγκηπόννησα, ξεχωριστή της Προποντίδος ευμορφιά.

Απειλές, ιαχές επίθεσης, συνθήματα εκφοβισμού κεντούσαν την καρδιά της Ρωμιοσύνης, έπληγτταν το μεγαλείο της, ύφαιναν στον αργαλειό του καταναγκασμού παράφρονα συρρίκνωση, πλάνητα ξεριζωμό.

Στη Μεγάλη Οδό, La Grande Rue, έτρεμαν τα Αρχοντικά, απλωμένα στην ευρωπαϊκή όχθη του Βοσπόρου.

—«Πρώτα την περιουσία σας, μετά τη ζωή σας». «*Envela Mal, Sorna Can*»: έσταζε το μίσος να καταπνίξει τη Βυζαντινότητα.

—«Η Κύπρος είναι δική μας. Βάλτε μπαϊράκια στα παράθυρα»: τρομοκρατούσαν τις Κοινότητες των Ορθοδόξων Χριστιανών.

—«Ζήτωσαν οι Τούρκοι. Η Κύπρος είναι τουρκική»: εξακολουθούσαν τους βανδαλισμούς εφοδιασμένοι με αλυσίδες και σιδηρολοστούς οι διώκτες.

Το Τζιχανγκίρ στο Πέραν των Γραικορωμαίων του Πύργου του Γαλατά πόνεσε για τις ληστείες, την ασέβεια προς τους Ιερείς του Παντοκράτορας «Ιησού Χριστού», το άδικο και το κρίμα προς την Ελληνίδα Φυλή δεδοξασμένη, παλαιγενή.

Οι Αγγελικές Τάξεις διασαλεύθηκαν από την αντάρα εκείνου του ενιαυτού. «Θρόνοι», «Εξουσία», «Δυνάμεις» και «Κυριότητες» ύψωσαν κέρας Χριστιανών Ορθοδόξων Πιστών «εν Πνεύματι Αγίω» τετελειωμένων.

Ως άλλη νύκτα των Κρυστάλλων, η άναστρη νύκτα της 6ης προς 7η Σεπτεμβρίου του 1955 έντυσε στα πένθιμα την Κλειώ τη Μούσα Αρχοντική, «πότνια» της Ιστορίας των Ελλήνων, «παμμήτορα» Αρχέγονου «τηλαυγούς» Πολιτισμού.

—Ως άλλη νύκτα των Κρυστάλλων! Αργόσβησε η Σελάνα χλωμό το φως.

—Η νύκτα του εξοντωτικού «πογκρόμ!» χαρακτήρισε ο Διεθνής Τύπος την προσχεδιασμένη εξόλοθρευση του Γένους των Ελλήνων Χριστιανών.

—Ως άλλη νύκτα των Κρυστάλλων! Τρεμολαμπύρισε η Πούλια θωρώντας «εν τοις υψίστοις» μασκαρεμένη την Αγιά Σοφιά, στο σκλαβοπάζαρο της εντροπής συρμένη.

Βεβηλώθηκαν εκκλησίες, καταπατήθηκαν όσια και ιερά. Συλλήθηκαν τάφοι των προγόνων, θρυμματίσθηκαν τα αγιασμένα λείψανα των κεκοιμημένων προπατόρων, πάπιων, προπάπτων, αναδόχων, διδασκάλων.

Τα σχολεία κατεστράφησαν· το Ζάππειον Παρθεναγωγείο στο Πέραν υπέστη βαρύτατες ζημιές.

Εφθόνησαν το Ρωμαίικο, δυναμωμένο στην Ορθόδοξη Πίστη, ριζωμένο στον Ηλιοσταλαγμένο Έλληνα Πολιτισμό. Μανιασμένος όχλος, άδοξη ακολουθία παράφρονος υποχθόνιου Θεού, επέφερε κακό, πολύ κακό εναντίον των Ορθοδόξων Ελλήνων και Αρμενίων της Κωνσταντινουπόλεως.

—«Απιστος, ανάθεμα στο γκιαούρη» ανασηκώθηκε από το λήθαργο κοιμωμένη βασιλοπούλα η Ρωμανία.

—«Τα Ελληνικά είναι παράνομα»· φάνηκε σβησμένος ο ουρανός να σκεπάζει τη θλίψη και την καταστροφή.

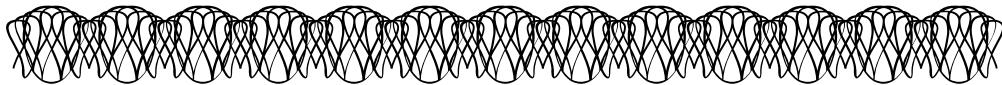
—«Γκρεμίστε, σπάστε, είναι γκιαούρης. Δε χρειαζόμαστε αγαθά των απίστων»· έχασαν τη μοσχοβολιά τα γιασεμιά, τα ρόδα, οι λεμονιές, οι κρίνοι, τα ζουμπούλια.

Λεηλάτησαν και τη Σμύρνη εκείνην την αποφράδα νύκτα του προσχεδιασμένου εξοντωτικού διωγμού εναντίον των Χριστιανών.

—«Χθες ήταν η γιορτή της ζάχαρης, σήμερα είναι η γιορτή της θυσίας»· ακονίσθηκαν αιμοβόρες οι χατζάρες, λαχταρισμένες μακελειό, σιμά στα αιμοσταγή της Άλωσης γιαταγάνια.

Μολυσμένη η ιστορική μνήμη επικαλέσθηκε την Ελευθεριά ιάτειρα, του σταυρωμένου Γένους ψυχοσώστρα, ημέρα Αναστάσεως, Πάσχα Κυρίου, Πάσχα, Νικηφόρου Λυτρωμού Χαρά!

Προέβαλε «αστραπηβόλος» από τα άδυτα του Χρόνου η Ελληνίς Φυλή, πανίερη, ανδρειωμένη· έπαλε το δόρυ η «Παλλάς» της Αρχαιότητος θεά, «Πρόμαχος» Αθηνά, Παναχαιών, Συμπανελλήνων «βωμούς» και «εστίες» υπερασπιζομενη!

Ο Χτιζιάρης (Χτικιάρης)

Αύγουστος μήνας 1948. Ο καυτός λίβας σου έκαιγε το πρόσωπο. Είναι οι μόδες ώρες που μπορείς και βλέπεις και τον αγέρα. Λίγο παράξενα ακούγεται αλλά από τον μεγάλο καύσωνα έβλεπες σε μια α-

Κωνσταντίνος Πάτσιαλος

πόσταση 50-200 μέτρα τον αγέρα να τρεμουλιάζει λες και φηνόταν κι αυτός από υψηλό πυρετό.

Στο χωριό Λεύκολλα, της Κύπρου, τα πλάσματα κείνες τις μέρες βρίσκονται όλα στις δουλειές, στα περιβόλια. Είναι οι μέρες που φυτεύουν τις φθινοπωρινές πατάτες και άλλα λαχανικά.

Με το ηλιοβούττημαν μια-μια οι καρρέττες (βοϊδάμαξες) επέστρεφαν από τα περιβόλια στα σπίτια τους. Οι άντρες στα γρήγορα ξεπόξευγναν τα βόδια και τα έδεναν στις θέσεις, που ήταν καθορισμένες για το καθένα στη μεγάλη αυλή του σπιτιού, κοσκίνιζαν άχυρο, αλέθανε με το χειρόμυλο ρόβι ή βίκο και τάζιαν τα ζώα μέσα σε ειδικές σκαλισμένες πέτρινες γούρνες (φάτνες). Την ίδια ώρα, η μάνα τηγάνιζε πατάτες μαζί με παστά, λουκάνικα και τσιγαρίδες και μετά από λίγο όλη η οικογένεια καθόταν γύρω από ένα απλό ταβλί (ξύλινο τραπέζι) για το βραδινό φαγητό. Ήταν η ευλογημένη ώρα της οικογένειας. Όλοι μαζί, πατέρας, μητέρα και τα παιδιά. Φτωχοί μα πάμπλουτοι στην ψυχή και στην καρδιά. Την προσευχή την έλεγε ο μικρός ο Κωνσταντής κι αυτό γιατί το όνομά του ήταν του προπάππου του, που ήταν Παπάς και το θεωρούσαν χρέος και τιμή.

Μετά το φαγητό ο πατέρας και τα μεγάλα

παιδιά πήγαιναν στα Σωματεία για έναν καφέ ή αναψυκτικό και για να ακούσουν τις ειδήσεις από το ραδιόφωνο. Σ' όλο το χωριό υπήρχαν μόνο πέντε ραδιόφωνα. Ένα στο γραφείο-καφενέ του Κοινοτάρχη και ανά ένα στα τέσσερα Σωματεία (Σύλλογοι). Οι γυναίκες είχαν δικούς τους τόπους σύναξης σε κάθε γειτονιά, στα σταυροδρόμια και κοντά στις φουντάνες (βρύσες). Σε κάθε γειτονιά υπήρχε μια φουντάνα και στο κέντρο του χωριού δίπλα απ' την εκκλησία, υπήρχε ένα μεγάλο ντεπόζιτο, από το οποίο το λιγοστό νερό που ερχόταν από πολύ μακριά διοχετεύόταν στις φουντάνες.

Τα μικρά παιδιά μαζευόντουσαν κι αυτά κατά γειτονιές και έπαιζαν διάφορα παιγνίδια, κρυφτό, σκλαβάκι κ.ά. Ένα παιδί συνήθως αρχήγευε. Αυτή η αρχηγία επιβαλλόταν με παράξενους πολλές φορές τρόπους. Π.χ. το πιο δυνατό παιδί στην πάλη, το πιο γρήγορο στο τρέξιμο, ο καλύτερος ποδοσφαιριστής κλπ. Στη γειτονιά της Μάτας εκείνη τη χρονιά αρχήγευε ο γιος της ο Κωνσταντής. Ο τρόπος που επιβλήθηκε στα άλλα παιδιά ήταν πολύ παράξενος. Δεν ήταν σωματικά δυνατός ούτε έτρεχε πολύ. Ήταν όμως τολμηρός και πανέξυπνος. Ένα μεσημέρι καθισμένα τα παιδιά της γειτονιάς στη σκιά μιας χαρουπιάς μετρόσανε ποιος έχει τα πιο πολλά αγκάθια στις πατούσες των ποδιών τους. Άλλοι είχαν δύο-τρία άλλοι πέντε και πολύ λίγοι μέχρι δέκα. Όμως ο Κωνσταντής είχε μονάχα στην αριστερή πατούσα τριάντα τέσσερα αγκάθια και καμιά εικοσαριά στη δεξιά και δεν πόναγε σχεδόν καθόλου. Ο Κωνσταντής δεν είχε φορέσει ποτέ παπούτσια, ούτε Κυριακή ούτε το Πάσχα, μέχρι

που έγινε δέκα τριών χρονών. Στο περιβόλι του πατέρα του, στον Κόκκινο Γκρεμύδο, ξυπόλυτος γυρνούσε όλη την ημέρα πάνω στις ραχοκοκαλίες, μέσα στα αγκάθια, κυνηγούσε κορυδαλλούς με τη σφεντόνα. Έφαχνε να βρει φωλιές από πέρδικες, έφαχνε να βρει σκαντζόχοιρους, προσπαθούσε να πιάσει πουλιά με ζόβεργες, κυνηγούσε τους γύπες στους τόπους που υπήρχε κάποιο φοφίμι με την ελπίδα ν' αποκτήσει κάποιο φτερό τους για να το πωλήσει σ' αυτούς που παιζανε κιθάρα. Το δέρμα στο πέλμα των ποδιών του είχε γίνει τόσο παχύ και σκληρό που όταν πατούσε αγκάθια δεν πόναγε καθόλου. Στη γειτονιά όταν παιζανε διάφορα παιγνίδια και τον κυνηγούσαν να τον αιχμαλωτίσουν, αυτός έμπαινε μέσα σ' ένα χωράφι που χε τριβόλια και σταυράγκαθα. Ποιος να τολμήσει να τον πλησιάσει; Έτσι επιβλήθηκε η αρχηγία του. Την ημέρα της Παναγίας, όπως και τα άλλα βράδια, στα στέκια, στις γειτονιές υπήρχαν μεγάλες συνάξεις. Μάνες, κοπέλες, γέροντες, γριες, αγόρια και κοπελούδες κι πό ιστορίες, παραμύθια και κουτσομπολιό... άκουγες και δεν χόρταινες. Το ίδιο συνέβαινε και στη γειτονιά του Κωνσταντή. Η φουντάνα, όπως συνήθως, δεν έτρεχε νερό γιατί η γειτονιά βρισκόταν σε λίγο φηλό μέρος και γιατί στη μέση της απόστασης μέχρι το ντεπόζιτο βρισκόταν και ο Αστυνομικός Σταθμός που κατανάλωνε πολύ νερό γιατί οι αστυνομικοί είχανε και τέσσερα άλογα. Πού να περισσέψει νερό για τη γειτονιά του Κωνσταντή. Αυτός σαν αρχηγός των παιδιών πήγαινε ρούφαγε με όλη του τη δύναμη των αέρα από τη φουντάνα και μερικές φορές κατάφερνε να τρέξει λίγο νερό. Όταν το κατάφερνε, γινόταν χαμός, εθεωρείτο ηρωισμός. Τα παιδιά δίψαγαν γιατί ήταν κουρασμένα από το τρέξιμο και τα παιγνίδια.

Κατά τις εννέα το βράδυ άρχισε η φουντάνα να τρέχει κανονικά. Τότε έγινε κάτι που σημάδεψε την ψυχή του Κωνσταντή για πολ-

λά χρόνια. Μια γυναίκα, της Πάνω Γειτονιάς, που περίμενε κι αυτή πότε θα ρθεί νερό να γεμίσει το λαγήν της, είπε σε μιαν άλλη που ήταν πρώτη στη σειρά για να πάρει νερό: «Κυρά ... πλύνε καλά την φουντάνα γιατί πιο μπροστά ρουφούσε για νερό ο χτιζιάρης, ο γιος της Μάτας...». Το πε τόσο δυνατά που το άκουσε κι ο Κωνσταντής, ο οποίος είπε από μέσα του: «Α... ρε θεια πέστο τουλάχιστον σιγανά να μην ο' ακούσω τζι εγώ», την κοίταξε λίγο λυπητερά και απομακρύνθηκε. Αυτό το περιστατικό τον προβλημάτισε. Ναι, ήταν αρχηγός στη γειτονιά και το χαιρόταν, όμως τώρα, σκεφτόταν, ότι κάτι πρέπει να κάνει, κάτι να αποφασίσει, κάτι που κανένας άλλος να μην το έχει κάνει για να ανατρέψει αυτό το «χτιζιάρης», να το σβύσει για πάντα. Έπρεπε ο ίδιος να γίνει κάτι σπουδαίο, να διακριθεί στο χωριό και στην κοινωνία.

Το βράδυ, ξαπλωμένος στην αυλή του σπιτιού επάνω σε μια σεντόνα του αργαλειού με σκέπασμα ολάκερο τον αστροσπαριμένο ουρανό, κοιτούσε το Γαλαξία, τους αστερισμούς κι έπλαθε όνειρα. Αποφάσισε να μελετά πιο πολύ και να σπουδάσει, να γίνει αξιωματικός, ναι αξιωματικός στην Ελλάδα. Δεν υπήρχε στην Λεύκολλα άλλος αξιωματικός, ήταν άγνωστο επάγγελμα. Σαν ίδεα για τους πιο πολλούς φαινόταν κάτι το ακατόρθωτο. Ο Κωνσταντής το πήρε απόφαση, «το χτιζιάρης πρέπει να σβήσει», στρώθηκε στο διάβασμα.

Τον άλλο χρόνο στις εισαγωγικές εξετάσεις που έδωσε για να εισαχθεί στο Γυμνάσιο τα κατάφερε. Έγινε γυμνασιόπαιχ. Στη συνέχεια έγινε πρόσκοπος. Στόχος ένας και μοναδικός, η Σχολή Ευελπίδων. Κάποτε όταν ήταν τετάρτη τάξη του Γυμνασίου εκμυστηρεύτηκε το όνειρό του στο βοηθό του κουρέα όταν πήγε να κουρευτεί. Αυτός τον ειρωνεύτηκε και το διέδωσε σ' όλα τα παιδιά της ηλικίας τους. Τα σχόλια όλων ήταν ειρωνικά.

Ο χρόνος περνούσε, ο Κωνσταντής στα μαθήματα ήταν πολύ καλός. Στο Προσκοπείο έγινε ενωμοτάρχης και μετά σωματάρχης. Οι ικανότητές του, η εξυπνάδα του, οι φυχικές του δυνάμεις άρχισαν σιγά-σιγά να γίνονται σεβαστές από τους κατοίκους του χωριού. Η αγάπη του για την πατρίδα γιγαντώθηκε με την έναρξη του αγώνα της ΕΟΚΑ κατά των Αγγλων. Ήταν τολμηρός, ριψοκίνδυνος, ενθουσιώδης, επιβαλλόταν στον κόσμο.

Μια μέρα του Ιουνίου 1956 με το πλοίο ΑΧΙΛΛΕΑΣ έφτασε στον Πειραιά κι απ' εκεί μ' ένα τρίκυκλο πήγε κατ' ευθείαν στη Σχολή Ευελπίδων. Στο διάστημα μέχρι να συμμετάσχει στις εισαγωγικές εξετάσεις διέμενε στο Στρατόπεδο ΚΕΤΕΣ, που βρισκόταν στη θέση που κτίσθηκε αργότερα το ξενοδοχείο ΧΙΛΑΤΟΝ. Μια και δεν είχε λεφτά, εκεί στο στρατόπεδο εξασφάλισε ύπνο και φαγητό.

Στις εισαγωγικές εξετάσεις πέτυχε, έγινε Εύελπις. Το όνειρό του άρχισε να γίνεται πραγματικότητα. Μέχρι την ημέρα της ορκωμοσίας είχαν ετοιμαστεί και οι στολές. Τότε ο Κωνσταντής έβγαλε μια φωτογραφία εις τετραπλούν. Τη μία την έστειλε στη μάνα του, τη δεύτερη την έστειλε στο κουρείο του χωριού, έτσι για να την βλέπει ο βοηθός του κουρέα και τις δύο άλλες τις κράτησε για τον εαυτό του.

Ο χρόνος περνούσε κι' ήρθε η ημέρα της ορκωμοσίας του Κωνσταντή σε ανθυπολοχαγό. Παρόντες στην ορκωμοσία, οι γονείς του, ο μεγάλος του αδελφός Ανδρέας, που ήταν πολύ μεγάλος αγωνιστής της ΕΟΚΑ, και μερικοί ακόμα αγωνιστές.

Μετά την ορκωμοσία, ο Κωνσταντής πήρε ένα μήνα άδεια και πήγε στο χωριό του, τη Λεύκολλα. Την πρώτη Κυριακή φόρεσε τη στολή και το σπαθί και πήγε μαζί με τη μάνα του στην εκκλησία. Ήταν η ευτυχέστερη ημέρα της Μάτας. Καμάρωνε για τον Κωνσταντή, σαν άκουγε τους επαίνους όλων ανδρών και γυναικών. Ήταν φυσικό να νιώθει ευτυχι-

σμένος και ο Κωνσταντής. Το όνειρό του είχε πραγματοποιηθεί.⁷

Το απόγευμα εκείνης της Κυριακής ο Κωνσταντής καθόταν στον γηλιακό του πατρικού σπιτιού και το μυαλό του ταξίδευε στα παλιά, στα παιδικά του χρόνια που ξυπόλυτος έπαιζε στη γειτονιά και τότε έγινε κάτι που δεν μπορούσε να το φανταστεί ποτέ.

Η μάνα του, δίπλα από το φούρνο στην αυλή, κουβέντιαζε με μια γυναίκα που βρισκόταν απ' έξω από το σημειντήρι (μανδρότοιχο) ...Μουρ... μουρ... μουρ... για πολλή ώρα. Ο Κωνσταντής έστησε αυτί κι άκουγε τα λεγόμενα «Ματού το γαίμαν δεν πρέπει να πάει χαμένο. Μην τον ξεγελάσει καμιά Αθηναία ... Να πάρει καπέλαν που το χωριόν μας, που την ξέρουμε ... Είναι η κόρη του τάδε, όμορφη τζιαι πλούσια είναι τζιαι η κόρη του τάδε πούνα γραμματικούμενη τζι' έχει τρόπους...».

Ο Κωνσταντής μετακινήθηκε στον γηλιακό και τι βλέπει. Η γυναίκα στον μαντρότοιχο ήσαν εκείνη που τον αποκάλεσε «χτιζιάρην».

Τα μάτια του Κωνσταντή βούρκωσαν. Τα αισθήματά του ήσαν ανάμεικτα και σιγανομουρμούρισε «Γιατί βρε θεια... γιατί δεν τόλεγες τότε σιγανά το «χτιζιάρης» να μην σ' άκουγα κι εγώ. Όμως δεν σου κράτησα ποτέ κακίαν. Δεν ήσουνα άλλωστε η μόνη που με είπε «χτιζιάρην». Τα μηνύματα των ψιθύρων και των σχολίων στο χωριό έφταναν στ' αυτιά μου. Εγώ πάντως σ' ευχαριστώ γιατί αυτή η φράση υπήρξε το κίνητρο να γίνω ΑΞΙΩΜΑΤΙΚΟΣ, ο Θεός να σ' έχει καλά ... πάντα καλά».

Αυτά είπε ο Κωνσταντής, μπήκε μέσα στο σπίτι, στάθηκε μπροστά στην εικόνα του Αγίου Γεωργίου, σταυροκοπήθηκε, έκλαψε από συγκίνηση και σιγανά μουρμούρισε «Θεέ μου σ' ευχαριστώ για όλα, για όλα όσα έζησα και για ό,τι είμαι σήμερα...».

Ο κρυφός έρωτας της δασκάλας μου

Προσφυγόπουλο μαζί με τα τρία μου αδέλφια και σε ηλικία 6 ετών ξεσπιτώθηκα από το χωριό μου και βρέθηκα μαζί τους σε ένα εξαθλιωμένο δωμάτιο τριώροφης κατοικίας στην παρα-

Σάββας Τσάσης

λία του νησιού μας. Οι γονείς και ακόμη τέσσερα αδέλφια βρίσκονταν σε φυλακές και εκτοπισμένοι σε διάφορα σημεία της Ελλάδας, έτσι για να μάθουν καλύτερη πατριδιογνωσία, μα και για να συνετισθούν, αφού θα γίνονταν κοινωνοί μιας νέας αντίληψης για την Εθνικοφροσύνη.

Άλλωστε η ΕΗΔ τους παρεχόταν απλόχερα και σε καθημερινή βάση.

Μην ξεχάμε και τις θωπείες του βιούρδουλα και της στρατιωτικής ζώνης, δύο αθώα όπλα που χρησιμοποιούσαν με εξαιρετική δεξιοτεχνία οι Ηρακλείς του Εθνους και της Πλατρίδας.

Μέσα σ' αυτή την ανεμοθύελλα και καταιγίδα, η μεγάλη μας αδελφή, 12 χρόνων, φρόντισε για τη μόρφωσή μας και γραφτήκαμε στο 1ο Δημοτικό Σχολείο.

Τα έξι, τα επτά και τα οκτώ χρόνια μου δε με εμπόδιζαν καθόλου από μια καθημερινή απασχόληση από μια θαυμάσια οικογένεια προκειμένου να εισφέρω κι εγώ ό,τι μπορούσα στα γενικά καθημερινά έξοδα της οικογενειακής ομάδας.

Τι συγκίνηση και πόσα δάκρυα όταν μας έρχονταν γράμματα από τα δικά μας πρόσωπα τα διασκορπισμένα στα διάφορα νησιά αλλά και σε ορισμένες πόλεις

της Ελλάδας, για την οποία κι εμείς είχαμε αισθήματα στις καρδιές μας, αντίθετα με όσα ακούγαμε από ορισμένους προβεβλημένους κατοίκους του νησιού, που βλέποντάς μας δεν έκρυβαν τις ανησυχίες τους για τους νέους ανθρώπους που εκτρέφει η χώρα και τους οποίους επιεικώς αποκαλούσαν με το γνωστό προσδιορισμό.

Όμως, παρά τις αντιξότητες και τα φυσικά και τεχνητά εμπόδια, η ζωή κυλούσε... Μαθητής της Δ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου. Η οικογένεια του κ. Παναγιώτη Βαρθολάτου με φρόντιξ: μας φρόντιζε. Έτσι, είχα κι εγώ την πολυτέλεια να φοράω παπούτσια, είτε ελβιέλα είτε με σόλες από λάστιχο αυτοκινήτου... Πόσο γοητευόμουν απ' αυτά!!

Ιδιαίτερα ήμουν ευτυχισμένος όταν άκουγα αυτόν τον υπέροχο θόρυβο που έκαναν τα πεταλάκια των παπουτσιών και που κι ο ίδιος φρόντιζα με το δικό μου τρόπο βέβαια να επαυξάνω.

Για παιχνίδι, ούτε συζήτηση. Πού να βρεθεί χρόνος για την ψυχαγωγία των παιδιών του συμμοριτοπολέμου;

Μια μέρα, γυρνώντας από το σχολείο, κλώτσησα μια μπάλα με αδεξιότητα και αμέσως δέχτηκα σκληρή τρικλοποδιά από ένα μεγαλύτερο παιδί και βρέθηκα αμέσως στραπατσαρισμένος και καταματωμένος κατάχαμα.

Το μόνο που μπορούσα να αρθρώσω ήταν «Γιατί Παναγιά μου;».

Δυο μέρες απουσίασα από τα μαθήματά μου γιατί ο πόνος, και ο ψυχικός και ο

σωματικός, με είχαν καταβάλει, και όχι αδικαιολόγητα.

Τα γεγονότα όμως, με ξέφρενους ρυθμούς άρχισαν να αλλάζουν τη βασανισμένη μου ζωή. Μας ήρθε γράμμα από την Αθήνα και με τι νέα παρακαλώ; Συναρπαστικά! Ο πατέρας μας γύρισε από τον Αϊ-Στράτη και η μητέρα από τις φυλακές του Μεσολογγίου. Οι δύο αδελφές μας είπαν κι αυτές αντί στις φυλακές της Κορίνθου και, για να συμπληρωθεί ο αριθμός, ο μεγαλύτερος αδελφός μας επέστρεψε από τη Μακρόνησο.

Σκεφτόμουν ο χαζοχαρούμενος: Τι τυχεροί που είναι οι γονείς και τα αδέλφια μου που γνώρισαν τόσους τόπους. Τραγική ειρωνία. Άλλ' όμως, τόσο ήξερα, τόσο καταλάβαινα.

Οκτώβρης του έτους 1951. Το πρωινό που διαδέχτηκε την περασμένη και τόσο ευτυχισμένη μέρα με βρήκε ξανά στο γνώριμο μου θρανίο.

—Μύρτο, ακούστηκε η φωνή της δασκάλας μου, της κ. Αννας Ζερβάτου.

—Μάλιστα κυρία, απάντησα και περίμενα, όπως συνηθίζόταν, να μου γίνει μια ερώτηση από το μάθημα του προγράμματος.

—Έλα εδώ παιδί μου.

Ανταποκρίθηκα στην πρόσκληση και με δύο δρασκελιές βρέθηκα κοντά της. Και η Δασκάλα συνέχισε:

—Άκουσε παιδί μου. Την τελευταία ώρα θα σου δώσω λεφτά να μου αγοράσεις ένα φωμί και να μου το φέρεις σπίτι μου.

—Μάλιστα κυρία, της απάντησα, με τον ανάλογο σεβασμό που έτρεφα στο πρόσωπό της.

Μεταξύ μας, πρέπει να σας εξομολογηθώ πως κι η δασκάλα μου, γνωρίζοντας την κακοτράχαλη πορεία της παιδικής μου ζωής, μου συμπεριφερόταν με ί-

διαιτερη αγάπη και καλοσύνη.

—Λοιπόν Μύρτο, όταν μου πάρεις το φωμί θα πας αυτό το φάκελο στον κ. Γιάννη Τσουράκη στο καφενείο το μεγάλο, στην Πλατέα. Ξέρεις;

—Και βέβαια κυρία, αφού κι εγώ εργάζομαι στο περίπτερο στην Πλατέα. Η δασκάλα μου παρέδωσε το γράμμα.

—Κύριε Τσουράκη, σας έφερα αυτό το γράμμα που μου έδωσε η δασκάλα μου, η κ. Άννα Ζερβάτου. Θέλετε κάτι να της πω;

Ο κ. Τσουράκης, παρά τα 55 του χρόνια περίπου, ήταν αρκετά ψηλός, ευθυτενής, φορούσε μυωπικά γυαλιά και έτρεφε μεγάλο μουστάκι, ενώ από την κεφαλή του είχαν αρχίσει προ πολλού τα γνωστά σε όλους μας αραιώματα του τριχωτού. Σε γενικές γραμμές, ήταν λεβέντης και ήταν φυσικό να μην περνάει απταρατήρητος στον συνομήλικο, και όχι μόνο, γυναικείο πληθυσμό του νησιού.

—Αν περάσεις αύριο παιδί μου, θα σου δώσω τη δική μου απάντηση, μου είπε ο κ. Τσουράκης, αφού έριξε μια φευγαλέα ματιά στο κείμενο που είχε μπροστά του και προφανώς βιαζόταν προκειμένου να εξυπηρετήσει την απαιτητική πελατεία του καφενείου του.

Με την πεποίθηση ότι εξυπηρέτησα τη δασκάλα μου, με ένα ελαφρό τροχάδην ξεκίνησα το δρομολόγιο της επιστροφής.

Διασχίζοντας την Πλατέα, πέρασα κι από το περίπτερο της καθημερινής μου απασχόλησης κι αμέσως μετέβαλα τον τρόπο της κίνησής μου: από το τροχάδην περιορίστηκα στο απλό βάδισμα προκειμένου να απολαύσω για μια ακόμη φορά την ανοιξιάτικη ατμόσφαιρα της κεντρικής λεωφόρου της πρωτεύουσας.

Ίσως τα νέα από τους γονείς και τα αδέλφια μου, ίσως και η εξυπηρέτηση της

δασκάλας μου, είχαν δημιουργήσει μέσα μου μια πρωτόγνωρη για μένα ευχάριστη ατμόσφαιρα. Για πρώτη φορά στη ζωή μου, περνώντας από την Φιλαρμονική ένιωσα μια έντονη συγκίνηση ακούγοντας μια πανδαισία κλασικής μουσικής διαφόρων οργάνων από τις ασκήσεις των σπουδαστών.

Ταυτόχρονα, οι ανθισμένες πικροδάφνες και οι ευκάλυπτοι ένθεν κι ένθεν της λεωφόρου έδιναν τη δική τους ευωδία στην ατμόσφαιρα, δονούμενοι από τον μπάτη που ερχόταν ανεμπόδιστα από τον Μέτελα.

Με αυτά και με αυτά. έφτασα στο σπίτι της δασκάλας μου. Χτύπησα το κουδούνι. Μου άνοιξε η ίδια. Μόλις την είδα κεραυνοβολήθηκα και ένα συναίσθημα απογοήτευσης με άφησε άφωνο. Η δασκάλα μου πρέπει να ήταν περίπου πενήντα χρόνων. Τα μαλλιά της ήταν κατάμαυρα, μαζεμένα κυκλικά στο κεφάλι της. Ένα έντονο μακιγιάζ την έδειχνε πολύ νεώτερη. Στα χείλη χρησιμοποιούσε ένα κραγιόν με έντονο κόκκινο χρώμα. Γενικά, ήταν μια κυρία που δεν πρέπει να περνούσε απαρστήρητη.

Τι είχε συμβεί. Έκπληκτος παρατήρησα ότι στο κεφάλι της δασκάλας μου είχαν καταυλισμό λίγες μόνο τρίχες, που αντις αριθμούσα δεν πρέπει να ήταν περισσότερες από 250-300, ενώ στο κατώτερο μέρος του κεφαλιού, γύρω-γύρω, ο αριθμός ήταν απείρως μεγαλύτερος. Πάντως, και στις δύο περιπτώσεις υπερείχε το άσπρο χρώμα.

-Κυρία, σας έφερα το φωμί, ενώ ο κ. Τσουράκης μου είπε ότι πολύ σύντομα θα μου δώσει να σας φέρω ένα δικό του γράμμα. Άλλωστε, γνωρίζει τον τόπο της δουλειάς μου.

Εφυγα τρέχοντας, αλλά πολύ μουδια-

σμένος. Ήταν τόσο διαφορετική η εικόνα που είχα σχηματίσει για την αγαπημένη μου δασκάλα. Αυτό το παιχνίδι – έτσι το ένιωθα εγώ – συνεχίστηκε όλους τους μήνες της άνοιξης, όταν κατά το τέλος του Μάη έγινε το, κατά εμένα, αναμενόμενο.

Καλά το μαντέψατε. Η περιέργεια για την ανταλλαγή επιστολών όλον αυτό τον καιρό, και προπάντων το περιεχόμενό τους, με κέντριζε στο έπακρο. Νομίζετε ότι μπορούσα να αντισταθώ στον πειρασμό που συνεχώς με παρότρυνε να ανοίξω έστω ένα γράμμα και να το διαβάσω; Η μικρή μου γλικιά δεν συνεπαγόταν και παντελή άρονηση στα πρώτα σκιρτήματα. Άγνοια υπήρχε. Όμως και η επιθυμία της γνώσης έντονη.

Ωσπου. Καλά το μαντέψατε. Το γράμμα που αποφάσισα να διαβάσω ήταν της δασκάλας μου. Γιατί αυτή η προτίμηση; Ίσως γιατί ο αθεόφιος και να ζήλευα.

Εδώ θα σημειώσω τη φράση του κοσμοκαλύρερου, του Αλέξανδρου Παπαδιαμάντη: «Ανθρώπους και κτήνη σώσοις Κύριε! Σε μια απ' αυτές τις δύο κατηγορίες σίγουρα είχα τη δική μου θέση.

Αν θυμάμαι καλά, ήταν η τελευταία Παρασκευή του Μάη όταν πήρα από τα χέρια της δασκάλας μου το γράμμα και την παραγγελία για το γνωστό δρομολόγιο. Όμως αυτή τη φορά τα πράγματα δεν ήταν τα ίδια. Μια ανησυχία με πλημμύριζε. Ένα αίσθημα γεμάτο ενοχές κυριαρχούσε στον ψυχικό μου κόσμο. Τι πάω να κάνω, σκέφτηκα. Όμως την απόφασή μου την είχα πάρει και δε σκεφτόμουν ότι έπρεπε να υπαναχωρήσω. Άλλαξα το δρομολόγιο και πήγα στον Παιδικό Κήπο. Αμέσως κάθισα στο παγκάκι και ετοιμάστηκα για τη μεγάλη στιγμή.

Στον κήπο εκείνη την ώρα βρίσκονταν

πολλά μικρά παιδάκια που συνοδεύονταν από τις νταντάδες τους και μούρλαιναν τον κόσμο με τις παιδικές φωνούλες τους και τα πολλά παιχνίδια τους.

Έγώ όμως στον δικό μου κόσμο. Ένας κρύος ιδρώτας είχε περιλούσει όλο το κορμί μου και για πρώτη φορά κατάλαβα την παιδική μου καρδούλα να χτυπάει γρήγορα· ασταμάτητα θα έλεγα.

Σε αυτή την κατάσταση, ειλιχρινά ποτέ δεν είχα βρεθεί, έστω και στα λίγα παιδικά μου χρόνια που σίγουρα είχαν σημαδευτεί από σημαντικά γεγονότα που τόσο αρνητικά είχαν επιδράσει στην όλη πορεία της ζωής μου.

Αφησα τα τετράδιά μου επάνω στο παγκάκι, γιατί προφανώς δεν είχα την πολυτέλεια να διαθέτω σάκα, κι αμέσως άρχισα να περιεργάζομαι το φάκελο κοιτώντας ταυτόχρονα δεξιά κι αριστερά για να διαπιστώσω ότι τα όποια κατασκοπευτικά δίκτυα δεν ασχολούνται με τη δική μου δολιοφθορά.

Περιττό να σας πω ότι τα δάχτυλά μου είχαν αφήσει ήδη πάνω στο φάκελο τα αποτυπώματά μου. Σιγά-σιγά, άνοιξα το φάκελο· άλλωστε, δεν ήταν και δύσκολο γιατί η δασκάλα μου, με την εμπιστοσύνη με την οποία με περιέβαλε, δε φρόντισε ιδιαίτερα για την ασφαλή σφράγιση του φακέλου. Και η μεγάλη στιγμή έφτασε. Θα την μπορούσα να την παρομοιάσω με αυτό που ακούγαμε για την ημέρα της Κρίσης, όταν θα ερχόταν ο Θεός «κρίναι ζώντας και νεκρούς».

Το πρώτο πρόγραμμα που παρατήρησα ήταν ο γραφικός χαρακτήρας της δασκάλας μου. Έγραφε υπέροχα και καλλιγραφημένα. Αυτό με εντυπωσίασε, αλλά με άφησε επί του παρόντος αδιάφορο γιατί εγώ βιαζόμουν να διαβάσω τι έγραφε η δασκάλα μου στον κ. Τσουράκη.

«Αγαπητέ μου κ. Τσουράκη,

Βεβαιώ λήψιν ημετέρας επιστολής ήτις μου ενεποίησεν άριστην εντύπωσιν διά την γνώμην ην έχετε σχηματίσει δι' εμέ...» και λοιπά και λοιπά... και κατέληγε:

«Σας βεβαιώ ότι τα προς υμάς συνασθήματά μου θα εκδηλωθώσιν, ότι ο χρόνος το επιτρέψει.

Εν αναμονή απαντήσεώς σας διατελώ,
Φιλικώς,
Υπογραφή»

Όπως αντιλαμβάνεστε, συγκλονίστηκα. Ο ιδρώτας άρχισε να απλώνεται και στο φάκελο κι εγώ δεν ήξερα πώς να αντιδράσω στη συνάντησή μου με τον κ. Τσουράκη και ενδεχομένως στο ερώτημά του γιατί ο φάκελος είχε στραπατσαριστεί.

Μεταξύ μας, σε όλα τα ερωτήματα που έκανα στον εαυτό μου για τα γραφόμενα από τη δασκάλα μου, όσο κι αν δεν το πίστευα, κυριαρχούσε το χαζό, παιδαριώδες ερώτημα: γιατί η δασκάλα μου δεν προτιμούσε εμένα;

Τώρα το βλέπω ως αστείο. Για τότε όμως που τα πρώτα σκιρτήματα είχαν αρχίσει και σε φαντασιώσεις οργίαζαν, μου επιτρεπόταν να κάνω όνειρα, έστω και ποτέ πραγματοποιήσμα.

Με έναν καινούργιο ψυχολογικό κόσμο, στον οποίο κυριαρχούσαν τα γιατί και δίχως να το καταλάβω, βρέθηκα κοντά στον κ. Τσουράκη. Τυπικά του παρέδωσα το γράμμα και πήρα το δρόμο της επιστροφής.

Βλέπετε, ο αφιλότιμος δεν έστερξε έστω και μια φορά που με συναντούσε να μου προσφέρει μια πορτοκαλάδα ή μια λεμονάδα, έστω κι ένα γλυκό του κουταλιού, μια κι ήταν ο ιδιοκτήτης του καφενείου. Ετσι, δικαιολογημένη βρήκα την απορία μου πώς μια δασκάλα είχε ερωτευτεί τον κατά τι άξεστο καφετζή. Βλέπετε,

είχα αρχίσει και σε μένα να λειτουργεί ο όρος «πάλη των τάξεων».

Η οικογένεια στην Αθήνα άρχισε να συγκροτείται. Ο πατέρας και τα μεγάλα αδέλφια ήδη εργάζονταν και προετοίμασαν τον ερχομό των τεσσάρων υπολοίπων μελών.

Πραγματικά, τον Σεπτέμβρη του 1952 το ατμόπλοιο Η ΑΝΔΡΟΣ με το τρίτο σφύριγμα αποχαιρετούσε για λογαριασμό μας την πανέμορφη Κεφαλονιά, το νησί των ονείρων μας, που όμως τόσες και τόσες δυστυχίες είχαμε γνωρίσει στα παιδικά μας χρόνια.

Ένα υπόγειο ανήλιαγο στην περιοχή Προμπονά θα φιλοξενούσε την πολυμελή οικογένεια μας για αρκετά χρόνια.

Πέτρινα χρόνια. Πολύ δύσκολα χρόνια, που το ένα πρόβλημα διαδεχόταν το άλλο. Μεγάλος πόνος. Όμως και η ελπίδα πάντοτε με τη δική της παρουσία ενίσχυε τα όνειρά μας για μια καλύτερη ζωή.

Στο σχολείο, τα μικρά πήγαμε στο νημερόσιο και τα μεγάλα στο νυχτερινό. Επρεπε να δουλεύουν. Νέες παρέες, νέες φιλίες, καλές συμπεριφορές θα μπορούσαν πω, αλλά ο χρόνος της προσαρμογής δεν προσφερόταν δίχως προσπάθεια.

Ο χρόνος κύλησε γρήγορα, όπως και η σχολική χρονιά.

Ο πατέρας πρότεινε δύο από τα παιδιά να πάνε στην Κεφαλονιά, έστω για μια αποσυμφόρηση. Η επιλογή ήταν άμεση. Μία από τις μεγάλες αδελφές και ο γράφων. Βρεθήκαμε ξανά στο πανέμορφο χωριό μας με τα λίγα σπίτια αλλά και τα πολλά χαμόγελα.

Στο χωριό μας, το λάδι και το κρασί είναι τα μοναδικά μας προϊόντα. Ιδιαίτερα το κρασί, μια και πρόκειται για το ολόχρυσο σε χρώμα κρασί της παγκόσμιας γνωστής «Ρομπόλας».

Για μας τους Κεφαλλονίτες, σε όποια εκδήλωση κι αν βρεθούμε, η παρουσία στο φαγοπότι της Ρομπόλας δημιουργεί αισθήματα ευωχίας, ευτυχίας θα έλεγα, μια και πάντα μας οδηγεί στο κέφι.

Κυριακή 10 Αυγούστου 1953. Ένας σεισμός την ώρα του εκκλησιασμού πανικόβαλλε όλους του Κεφαλλονίτες. Ήταν πολύ ισχυρός και μεγάλης διάρκειας και ο φόβος που επακολούθησε απόλυτα φυσιολογικός.

Η πληροφόρηση σχετικά με το πρωτόγνωρο γεγονός ήταν μάλλον ανύπαρκτη γιατί τα ΜΜΕ βρίσκονταν ακόμη σε νηπιακή ηλικία κι έτοι οι διαδόσεις ή, όπως λέγαμε στο στρατό, το «ράδιο αρβύλα», έδιναν κι έπαιρναν. Οι σεισμοί θα συνεχιστούν. Οι πρώτοι σεισμοί είναι και οι τελευταίοι. Και ό,τι του κατέβαινε του καθευνός.

Η αλήθεια είναι ότι η γη σιγόβραχε διαρκώς και το έδαφος κάτω από τα πόδια μας τρεμόπαιζε, ώσπου την Τρίτη στις 6:15 το πρωί, ένας σεισμός 6,5 Ρίχτερ και μεγάλης διάρκειας δεν μας άφησε περιθώρια για σκέψεις πώς ν' αντιδράσουμε.

Το αισθημα της αυτοσυντήρησης μας οδήγησε στις αυλές, στους κήπους, στις πλατείες και στις αλάνες, με βασικό στόχο την επιβίωση. Αργότερα θα βλέπαμε τι έγινε κι εμείς τι θα κάνουμε.

Μόλις συνήλθαμε από τον πανικό, και αφού η δόνηση είχε σταματήσει, στρέψαμε το βλέμμα μας τριγύρω και το θέαμα που αντικρίσαμε ήταν τραγικό. Καταστροφή, καταστροφή, καταστροφή! Τα συναισθήματα δεν περιγράφονται. Πόνος και λύπη που συνοδεύοταν από γοερά κλάματα, αποχαιρετούσαν ό,τι όλοι αυτοί οι άνθρωποι επί τόσα χρόνια με κόπους και θυσίες είχαν δημιουργήσει. Και δεν ή-

ταν μόνο οι υλικές ζημιές. Δυστυχώς είχαμε και πολλά ανθρώπινα θύματα. Όμως. Η ζωή έπρεπε να συνεχιστεί. Αυτός είναι ο άγραφος νόμος για χθες, για σήμερα, για πάντοτε.

Όμως, μαζί με τα σπίτια μας είχαν μέσα μας καταρρεύσει και οι ηθικές δυνάμεις. Έτσι, η Πολιτεία σκέφτηκε να μας τονώσει το ηθικό στέλνοντας μας τον Γρυπουργό Κοινωνικής Πρόνοιας για να εξαγγείλει μέτρα.

Τετάρτη 13 Αυγούστου. Από το μπαλκόνι του μεγάρου, όπου στεγάζονταν όλες οι Υπηρεσίες του Κράτους, ο Γρυπουργός Αδαμόπουλος, αφού αναφέρθηκε στα μέτρα που θα λάβει η Πολιτεία για την ανακούφιση των σεισμοπαθών, τόνισε ιδιαίτερα ότι οι σεισμοί έκλεισαν τον κύκλο τους και κανένα πρόβλημα δεν πρέπει να απασχολεί τους κατοίκους του νησιού.

Κατόπιν τούτου, ο Γρυπουργός κάλεσε τους κατοίκους να επιστρέψουν στις εργασίες τους και πρώτους και καλύτερους τους Δημοσίους Υπαλλήλους.

Και. Ακολούθησε ο συνταρακτικός σεισμός της Τετάρτης 13 Αυγούστου που ίσοπέδωσε τα πάντα, ενώ και τα θύματα του σεισμού ξεπέρασαν τα 700 άτομα.

Δε θα επεκταθώ στο θέμα του σεισμού, γιατί οι γνώσεις μου δεν είναι και τόσο επαρκείς. Όμως θα συνιστούσα σε όλους να διαβάσουν το μοναδικό βιβλίο του συγγραφέα και ιστορικού κ. Σπυροδιούνη Δεμπόνου με τίτλο «Οι σεισμοί του 1953». Το βιβλίο αυτό, με λεπτομερειακή περιγραφή αναφέρεται στους σεισμούς του 1953 και αποτελεί την πιο έγκυρη πηγή για την ενημέρωση οποιουδήποτε θέλει να ασχοληθεί με το θέμα αυτό.

Όμως θα σταθώ στο θέμα αυτό για να σημειώσω ότι, παρά την επιθυμία του

συγγραφέα κ. Σπυροδιούνη Δεμπόνου, το συγκεκριμένο βιβλίο δε μπορεί να επανακυλοφορήσει γιατί δυστυχώς εκκρεμεί το θέμα της αποκλειστικότητας, ένα θέμα που δεν προτίθεμαι να φέρω στην επικαιρότητα.

Οι σεισμοί του 1953 και η απρόσμενη σωτηρία της ζωής μου αποτέλεσαν το κίνητρο για έναν επαναπροσδιορισμό των σκέψεών μου για τα χρόνια που θα επακολουθήσουν.

Με πόνο εγκαταλείψαμε την Κεφαλονιά για να βρεθούμε και πάλι στις αγκαλιές των δικών μας ανθρώπων. Κλάματα, χαρές, φιλιά και μετά η ρουτίνα. Σχολείο, οικονομικά προβλήματα η οικογένεια και, στη συνέχεια, γυμνάσιο εσώκλειστος σε νησί της Δωδεκανήσου.

Μη ζητάτε πλέον λεπτομέρειες. Τα γεγονότα δεν άλλαξαν τις καταστάσεις της ζωής μας. Μερικά καλοκαίρια στις διακοπές, αντί να δουλεύω στην Αθήνα ερχόμουν για δουλειά στην Κεφαλονιά.

Ωστού, το 1957, είχα πάει στον θερινό κινηματογράφο που λειτουργούσε στη γωνία της Πλατέας. Μπροστά μου ακούστηκε μια γνώριμη φωνή. Σωστά μαντέψατε. Ήταν η φωνή της αγαπημένης μου δασκάλας. Δίπλα, κι ένα κορίτσι 15-16 χρόνων.

Η καρδιά μου ήδη χτυπούσε άναρχα και δεν ξέρω πόσους ρυθμούς μετρούσα. Παρά ταύτα, δεν τόλμησα. Κυριάρχησε πάνω μου η συστολή και έφυγα από τον κινηματογράφο με τη θλίψη ζωγραφισμένη στο πρόσωπό μου, γιατί άφησα αυτή τη μοναδική ευκαιρία για μια συζήτηση με την κυρία, στην οποία τόσα πολλά χρωστούσα.

Για να δικαιολογηθώ, ίσως έφταιγε η εφηβεία με τα εντεύθεν γνωστά παρεπόμενά της.

Γυρνώντας στο σπίτι, αναφέρθηκα στο τόσο ενδιαφέρον για μένα γεγονός της άτυπης συνάντησης μου με την κυρία μου. Η αδρεναλίνη είχε ανέβει στα ύψη καθώς περίμενα απαντήσεις στα ερωτήματα που έθεσα.

Χριστέ μου! Ο πρώτος κεραυνός έπεισε και η βοή του με άφρησε άφωνο. Στο ερώτημά μου γιατί η δασκάλα μου δε συνοδευόταν από τον κ. Τσουράκη, με πληροφόρησαν ότι ο ευσταλής μεσόκοπος άνδρας, που γνώριζα, ήταν νεκρός, αφού καταπλακώθηκε από τα συντρίμμια του καφενείου, μετά τον τρομερό σεισμό της Τετάρτης 13 Αυγούστου.

Ομολογώ ότι για μένα αυτό το γεγονός ήταν συγχλονιστικό σε τέτοιο βαθμό, ώστε αμέσως να αλλάξω το αντικείμενο της συζήτησης προκειμένου να βιθιστώ στις δικές μου σκέψεις.

Γιατί Θεέ μου, σκέφτηκα. Σε αυτή τη γυναίκα έπρεπε να της πέσει αυτό το λαχείο;

Και πάλι Αθήνα, και πάλι Δωδεκανησα, τέλειωσα πια το Λύκειο. Ακολούθησε το Πανεπιστήμιο και ακολούθως η στρατιωτική μου θητεία ως αξιωματικού των Ελληνοκυπριακών Δυνάμεων.

Παντρεμένος, δημοσιογράφος και πατέρας μιας θυγατέρας θα βρεθώ και πάλι στην πανέμορφη Κεφαλονιά το 1995.

–Η δασκάλα μου; ήταν το πρώτο ερώτημα που έκανα στους συγγενείς μου μόλις τους συνάντησα στο Αργοστόλι.

–Η δασκάλα σου δυστυχώς δεν υπάρχει πια. Και δεν πήγε από φυσικό θάνατο, αλλά η ίδια έδωσε τέλος στη ζωή της.

Και μου εξήγησαν. Η κ. Ζαρβάτου είχε μια ψυχοκόρη. Με το εφάπαξ και τους μισθούς της αγόρασε ένα δίπατο σπίτι στο Αργοστόλι. Το κορίτσι όταν μεγάλωσε παντρεύτηκε και έμεναν μαζί. Στο ισόγειο

η δασκάλα και στον πρώτο όροφο το ζευγάρι.

Με τα χρόνια, η δασκάλα μου καταβλήθηκε σωματικά και η ανημποριά την οδήγησε στο να κάνει μια λογική, κατά τη γνώμη μου, πρόταση στο ζευγάρι. Ζήτησε να μείνει σε ένα δωμάτιο του πάνω ορόφου κοντά στο ζευγάρι και στα μικρά παιδάκια του. Η απάντηση της «θυγατέρας» ήταν άμεση και απόλυτα απορριπτική. Άλλωστε, η κυρία μου είχε γράψει το σπίτι στο ζευγάρι. Παρά τις παρακλήσεις της, δεν εισακούστηκε.

Ένα απόγευμα χειμωνιάτικο, η δασκάλα μου ντύθηκε καλά και με όσες δυνάμεις της απέμεναν ξεπόρτισε, και αργά αργά πήρε τους δρόμους. Πού να πήγαινε τέτοια ώρα και με τόση παγωνιά;

Η κυρία μου έφθασε να σουρουπώνει στην παραλία κοντά στην Αγορά. Πλησίασε στην προκυμαία και, δίχως να το καλοσκεφτεί, ρίχτηκε στα ανταριασμένα κύματα της θάλασσας, δίνοντας ένα τραγικό τέλος στη ζωή της.

Μεσήλικας σχεδόν εγώ, ακολούθησα το ίδιο δρομολόγιο. Πλησίασα στην προκυμαία. Δυο δάκρυα στα μάτια μου που ήδη είχαν αρχίσει να ρυτιδιάζουν κύλησαν και με τον αέρα πέσαν κι αυτά στα κύματα για να ενωθούν με το αρμυρό νερό της θάλασσας για να μεταφέρουν στην τραγική δασκάλα μου ένα μήνυμα.

Βασανισμένη, πονεμένη γλυκιά Κυρία μου, πάντοτε θα σε σκέφτομαι, πάντοτε θα σ' αγαπώ. Ένα κεράκι στο Άγιο να είσαι σίγουρη ότι θα καίει στη δική Σου μνήμη. Αντίο σεβαστή μου Δασκάλα.

Μπορεί ο Πλατωνικός Σου έρωτας να μη μετεξελίχθηκε σε ουσιαστικό, όμως ένας αγνός έρωτας θα υπάρχει πάντα στην καρδιά ενός μαθητή σου, για τον οποίο ποτέ και κανείς δε Σου μίλησε. ■

Μικρό παιδάκι ήμουνα

Τ' ήξερα γω από σκοτωμούς, πείνα, φυλακές, βασανιστήρια κι εξορίες; Μικρό παιδάκι ήμουνα. Εμένα μ' ἀρεζει να παιζω κρυφτούλι, να φάχνω για φωλιές στα περβόλια και

Γεώργιος Κ. Καραγιανάκος

στα ρουμάνια· να βοσκάου τη γίδα μας, να παγαίνω καθάλα τον κίτσο, το γάιδαρο μας, σαν πάγαινε ο πατέρας στα χωράφια και να παίζω πετροπόλεμο με τ' ἄλλα παιδιά. Εγώ φτούνα ήξερα!

Στο χωριό, λέγανε οι μεγάλοι πως έχουμε πόλεμο και πως θα ῥθιούνε οι Γερμανοί και θα πεινάσουμε. Ούλοι κρύβανε τα φαγιά. Τα πάγαιναν και τα κρύβανε, καθένας κρυφά από τους ἄλλους· ἄλλος σε μαχρινές σπηλιές, πάνου στο βουνό και ἄλλοι σκάβανε λάκκους στα περβόλια τους και τα χώνανε μέσα σε ντενεκέδες και από πάνου φυτεύανε. Τραχανάδες, χυλοπίτες, πατάκες, αλεύρι και ὅ,τι ἄλλο είχαν. Ούλα τα χώνανε. Πήρανε και τις κότες από τα κοτέτσια και τις πήγανε κάτου χαμηλά, σ' ερημιές, φτιάχνοντας και νούργια κοτέτσια. Σφάξανε και ούλους τους κοκόρους, για να μη λαλάνε λένε και προδώσουνε τα κοτέτσια. «Αμ δε θα γλυτώσουνε απ' τις αλεπούδες και τα κουνάβια» λέγανε μέρκοι. Ἀλλοι λέγαν: «Καλύτερα να τις φάνε οι αλεπούδες παρά οι βρωμογερμανα-

ράδες!». Η γιαγιά έλεγε: «Δίχως κόκορα δεν θα βγάνανε πουλιά οι κλώσσες». Εγώ δεν τα καταλάβαινα ετούτα. Γιατί να ῥθιούνε να μας φάνε τα φαγιά μας;

Πεινάνε στον τόπο τους και έρχουνται δω να φάνε; Όταν ερχούνται γύρφτοι ή διακονιαράιοι, όλοι κάτι τους δίνουν, όμως δεν κρύβουνε τίποτα. Τούτοι πεινάνε πιότερο από τους διακονιαράιους;

Η μάνα, μου λέγε, πως άμα ρθιούνε οι Γερμανοί, να μη λακάου στο δρόμο αλλά να ῥχουμαι γλήγορα σπίτι.

«Γιατί, λω μάνα» έλεγα· «τρώνε και παιδιά;». «Όχι, δεν τα τρώνε! Καλ' όμως είναι να σαι στο σπίτι» μου λέγε.

Και μια μέρα έγινε μεγάλη βουή στο χωριό. Ούλοι λακάγανε και φωνάζανε, «Οι Γερμανοί! Έρχουνται οι Γερμανοί!» λάκαγα και γω, χωρίς να ξέρω γιατί· αφού δεν τρώγανε παιδιά! Αφού λακάγανε ούλοι, λακάγαμε και μεις τα παιδιά, που παίζαμε στην πλατεία· κουτσονίλιο τα κορίτσια και μεις, τ' αγόρια, κυνηγγητό. Κι όπως λάκαγαν ούλοι, εμείς τα παιδιά παραβγαίναμε γελώντας, ποιος θα φτανε πρώτος στο σπίτι του, αν ήτανε κοντάκοντά τα σπίτια μας.

«Είναι κακοί, μάνα; Είναι κακοί;» τη ρώταγα με λαχανιασμένη φωνή, σαν έφτασα πιο γρήγορα απ' το Λευτέρη, στο σπίτι μας. «Ούλοι στον πόλεμο κα-

κοί 'ναι» μου λεγε. «Ούλοι;». «Ναι ούλοι! Και να μην είναι, σα πάρουνε ντουφέκι, γινούνται». «Κι εγώ, λω μάνα· κι ο Λευτέρης, άμα πάμε στον πόλεμο, θα γενούμε κακοί;». «Και συ και ο Λευτέρης!». «Και θα σκοτώνουμε;». «Ναι, θα σκοτώνετε! Ο πόλεμος είναι ένας ζουρλός φονιάς, που σκοτώνει τη μάνα του, τον αδερφό του, το φίλο του!». «Και θα σκοτώσω το Λευτέρη; Δε θέλω! Δε θέλω!» έλεγα και έκλαιγα, που δε θα μπορούσα να μη τον σκοτώσω άμα πάρω το ντουφέκι!

Και ήρθανε οι Γερμανοί και γένηκε χαμός! Ήτανε μέχρι κει πάνου! Θεόρατοι! Φοράγανε στα κεφάλια τους σιδερένια καπέλα και τα πόδια τους ήντουσαν σα κούτσουρα μέχρι τα γόνατά τους! Κρατάγανε ντουφέκια που χαν μπροστά μεγάλα μαχαίρια· και με κείνα, άμα ήρθανε στο σπίτι μας και φάχνανε το κατώι, τρυπάγανε το σανό του κίτουσι! Γω χώθηκα στη ποδιά της μάνας μου και έτρεμα. Ο Λευτέρης έκλαιγε και τον κράταγε αγκαλιά ο πατέρας. Στερνά, πήραν δυο καρβέλια που χαμε στο σανίδι και φύγανε· μαζεύτηκαν ούλοι στην πλατεία. Ήταν μαζί τους και κάποιοι που δεν φοράγανε σαν τους άλλους και φώναξαν να πάνε ούλοι οι άνδρες στην πλατεία. Πήγε κι ο πατέρας κι η μάνα άρχισε κι έκλαιγε. Έκλαιγα κι εγώ, κι ας μην ήξερα γιατί· είχε το Λευτέρη αγκαλιά που δεν έκλαιγε τώρα. Μαζεύτηκαν ούλοι στην πλατεία και γιώμισε! Μεις τηράγαμε απ' το πανεθύρι. Κάτι λέγανε οι Γερμανοί σε κείνους που δε φοράγανε ίδια· και κεινοί λέγανε στους άντρες. Γω δεν καταλάβαινα τι λέγα-

νε, μα ένας που φόραγε καπέλο, έδωσε δυο σφαλιάρες στο δάσκαλο. Μετά πήγε στον παπά και τον έπιασε από τα γένια και τον γονάτισε. Κάτι του φώναξε, μα δεν σκάμπαζα τι· μοναχά άκουγα να λέει «Πού; πού;» κάτι έλεγε ο παπάς, μα δεν ακουγότανε. Στερνά, του 'δωκε μια σπρωξιά με το πόδι του, κι έπεσε χάμου ο παπάς. Στερνά, πήγε πάνου από τον παπά ένας Γερμανός που φόραγε καπέλο, σα κείνα που φοράγανε οι χωροφυλάκοι και έβγαλε το μπιστόλι του· η μάνα μου με τράβηξε από το πανεθύρι και το 'κλεισε. Πήγε κάτ' απ' το χονοστάσι κ' έκανε το σταυρό της. Πέρασε πολύ ώρα και ήρθε ο πατέρας. Τον αγκαλιάσαμε. Η μάνα έκλαιγε. «Φύγανε» είπε. «Πάνε ούλες οι κότες! Θα σκοτώνανε τον παπά! Μαρτύρησε ο Παντελής». «Ποιοι 'τανε μαζί τους;» ρώτηξε η μάνα. «Τους έχω ματαδεί με τους ταγματασφαλίτες. Δεν ξέρω πούθε να 'ναι» είπε ο πατέρας.

Πέρασε λίγος καιρός και ματάρθανε. Κάναμε σχολείο και μας έδιωξε ο δάσκαλος. Τους είδανε να 'ρχουνται και κάποιοι βάρεσε τη καμπάνα. Λακίσαμε ούλα τα παιδιά στα περβόλια και πήγαμε σπίτια μας. Ο πατέρας ήταν στο χωράφι κι έκοβε βάτα. Ήρθε γλήγορα. Πάλι φάχνανε τα σπίτια και παίρνανε ό,τι βρίσκανε. Ήταν πάλι μαζί τους και κεινοί με τα πολιτικά. Ο πατέρας έλεγε ότι ήταν ρουφιάνοι, προδότες. Πήγαν και πιάσανε το δάσκαλο και τον ρωτάγανε ποιος βάρεσε τη καμπάνα. Δεν ήξερε και τον καπάναγανε. Μετά, πήγε κείνος με το καπέλο και τον σκότωσε! Λέγαν πως βάρε-

σε την καμπάνα για να φύγουν οι αντάρτες. Κείνος που τη βάρεσε δε το μολόγαγε, γιατί σκιαζότανε. Μετά, πήγαν οι ρουφιάνοι με τους Γερμανούς και βάλανε φωτιά σε πέντε σπίτια που τους δείχγανε. Στου δασκάλου, του παπά, του γραμματικού, του μπαρμπα-Κωστή, που ταν ο γιος του αξωματικός και της χήρας της Φωτεινής, που λένε πως έφτυσε ένα ρουφιάνο. Δεν τον άφησαν οι Γερμανοί να τη βαρέσει, κ' ήταν γριά. Μεις δεν κάναμε σχολειό μέχρι που φύγανε οι Γερμανοί. Ήθρανε κι άλλες φορές με τους ρουφιάνους και κάφανε άλλα τρία σπίτια που τους λέγανε κείνοι.

Πέρασε καιρός· και μια μέρα βαράγανε οι καμπάνες κι ο κόσμος αγκαλιάζότανε και χαιρούντανε. Λέγαν, «φύγανε οι Γερμανοί». Βάλανε και μια σημαία πάνου, ψηλά στο καμπαναριό. Χοροπηδάγαμε και μεις τα παιδιά. Και μετά, μια μέρα, ήρθαν από το βουνό, ούλοι κείνοι που πολεμάγανε. Χαρήκανε ούλοι και γλεντάγανε και γένηκαν και γάμοι. Φέρανε και δάσκαλο που μας έλεγε, κει πέρα που είναι ούλο χιόνια, είναι ανθρώποι κακοί που θέλουν να μην έχουμε βασιλιά, που μας τον έδωσε ο Χριστούλης· και πως πάνου στο βουνό μείνανε ούλοι οι κακοί που δεν αγαπάνε το βασιλιά, ούτε το Χριστούλη! Ήτανε και μια κυρία, που ερχούνταν κάθε Κυριακή και μετά την εκκλησιά, μας πάγαινε στο σχολειό και μας έλεγε ωραίες ιστορίες. Εγώ την αγαπούσα γιατί μ' άρεζαν κείνα που μας έλεγε. Μας έλεγε ωραία πράματα για το Χριστούλη, την Παναγίτσα, που αγαπάνε τα παιδάκια, για το βασιλιά, τη

βασίλισσα· τόσο ωραία που δεν χόρταινα να ακούω!

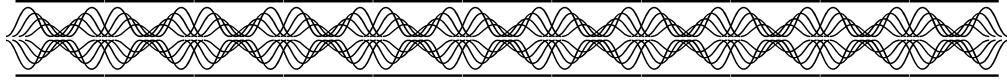
Μια μέρα ήρθαν οι χωροφυλάκοι και πήραν τον παπά, γιατί λέγανε, δεν διάβασε 'να χαρτί στην εκκλησά. Τον φέρανε μετά ένα μήνα και κούτσαινε· μα δε κάθισε. Πήγε στο βουνό. Είπαν πως ήταν κουμουνιστής, σα και κείνους πέρα κει στα χιόνια που ήσαντε κόκκινοι! Ρούσους τους λέγανε! Άμα, άμα έφυγε ο παπάς ήρθανε κάποιοι, που τους έλεγε ο πατέρας χίτες· μοιάζανε με στρατιώτες και μαζόξανε ούλο το χωριό στην πλατεία να τους πούνε. Κείνος που μίλησε, είπε ο πατέρας μετά, ήταν κείνος που όχότανε με τους Γερμανούς και καίγανε τα σπίτια. Άμα ήρθε ο πατέρας στο σπίτι, ήτανε σάματις να τανέ άρρωστος. Δε μίλαγε και φαινότανε πολύ στεναχωρημένος. Πέρασε κάμποσος καιρός και φέρανε 'να παπά που στις Κυριακές που μας πάγαινε ο δάσκαλος στην εκκλησά, έβγαζε λόγο και όλο μίλαγε για το βασιλιά και τους αντάρτες που δεν αγαπούσαν το Θεό ούτε το βασιλιά. Κι εγώ στεναχωρεβόμουν που δεν αγαπούσαν το βασιλιά που ήταν καλός. Εγώ τον αγαπούσα. Αγαπούσα και το Χριστούλη. Και μια μέρα, ήρθανε οι χίτες και πήγανε στου γραμματικού το σπίτι και τον βαρέσανε πολύ. Μετά από την άλλη μέρα πέθανε. Είπε ο πατέρας πως τον βαρέσανε γιατί ο Γιώργης, ο μεγάλος του γιος, ήτανε στο βουνό. Άμα έγινε κείνο, φύγαν στο βουνό εφτά νοματαίοι από το χωριό. Η κυρία έλεγε πως αυτούς δεν τους αγαπάει ο Χριστούλης γιατί δεν αγαπάνε το βασιλιά και θα πάνε στην κόλαση, που θα και-

γιουνται στα κατράμια και θα τους σουβλίζουν οι βελζεβούληδες! Έφυγε κι ο Παναής, ο αδερφός του Γιώργη, μαζί τους. Και μετά ήρθανε οι χίτες και πιάσανε τη μάνα του και τη βαράγανε. Κι αφήκαν μήνυμα πως άμα δε κατεβούνε απ' το βουνό τα παιδιά της θα τη κρεμάσουνε. Μα κείνη πέθανε γιατ' είχε ανοίξει το κεφάλι της.

Μια φορά, που ερχούνταν οι χίτες, τους στήσανε καρτέρι οι αντάρτες πάνου από το δρόμο, δέξω απ' το χωριό. Σκοτώσανε έξι χίτες και μετά λακίσανε. Κείνοι γύρισαν πίσω και ήρθαν την άλλη μέρα με τους χωροφυλάκους. Πιάσανε ούλους τους πατεράδες που έχαν παιδιά στο βουνό και τους πήγαν στη πόλη. Ήσαντε ούλοι γέροι. Ο χίτης, που ξεχότανε με τους Γερμανούς, είπε του παπά να πει στην εκκλησά, πως, α δε παραδοθούνε τα παιδιά τους, δε θα τους ματαδούνε. Κλαίγανε οι γριές μες την εκκλησά σαν τ' άκουσαν. Μετά ήρθανε οι αντάρτες στο χωριό μια Κυριακή και πήρανε το δάσκαλο και την κυρία στο βουνό, γιατ' ήτανε φασίστες, είπανε. Γω δε νογάω τ' είναι φασίστες. Ο πατέρας είπε πως αφήκαν μήνυμα, πως άμα πειράξουν τους γέρους, θα τους στείλουν τα κεφάλια τους. Ήρθανε τότε οι χίτες και πήρανε το Στρατή με τη γυναίκα του που είχαν ανιψό στο αντάρτικο και τους πήγανε στο νεκροταφείο. Εκεί βάλανε τη γυναίκα του να σκάψει λάκκο και μετά σκοτώσανε το Στρατή και τη βάλανε να τον χώσει. Κείνη μετά ζουρλάθηκε κι έπεσε από το βράχο και σκοτώθηκε. Κλαίγανε ούλοι στο χωριό. Δε θέλανε να τη θάψει ο παπάς

γιατί λέγανε πως ήταν φασίστας, με τους χίτες. Τη θάψανε χωρίς παπά. Μερικοί θέλανε να τον βαρέσουν. Ο παπάς έφυγε. Και δεν είχαμε ούτε δάσκαλο ούτε παπά. Μετά ήρθε ο στρατός και μένανε στο παλιό λιοτρίβι. Δεν ήντουσαν πολλοί. Οι χίτες δε ματάρθαν. Άμα ήρθαν οι στρατιώτες, ήταν μαζί και ο Χαραλάμπης που ήτανε στρατιώτης, απ' το χωριό, πού χε τον αδερφό το Λιάκο, στο βουνό αντάρτη. Τότε η μάνα του χάρηκε.

'Να βράδυ, σηκώθηκε ούλο το χωριό από ντουφεκιές. Γω και ο Λευτέρης κλαίγαμε γιατί σκιαζόμασταν. Μας πήραν στο κρεβάτι τους η μάνα κι ο πατέρας. Μετά κοιμηθήκαμε. Το πρωί δεν ακουγόταν τίποτα. Πήγε ο πατέρας να δει. Άμα γύρισε είπε πως σκοτώθηκαν ούλοι οι στρατιώτες. Λέγαν πως το Χαραλάμπη τον σκότωσε ο αδερφός του ο Λιάκος, που του φώναζε απ' όξω το λιτροβιό να βγει να τον σφάξει, πως ήτανε φασίστας. Γω δε νογάω τ' είναι κακός; Κι ο παπάς που ναι κουμμουνιστής, κατά πως λένε, είναι καλός ή κακός που τον βάρεσαν οι χωροφυλάκοι. Άμα οι χωροφυλάκοι είναι καλοί, γιατί βάρεσαν τον παπά; Είναι κακός ο παπάς; Και ο Λιάκος που σκότωσε το Χαραλάμπη... ήταν κακός ο Χαραλάμπης και τον σκότωσε ο Λιάκος ή μπας κι ήταν κακός ο Λιάκος και σκότωσε το Χαραλάμπη; Δε νογάω! Καλά λέει η μάνα πως ζουρλαίνεται ποιος πάρει ντουφέκι. Γω, σα γενώ μεγάλος, δε θα πάρω ντουφέκι. Γω αγαπάου το Λευτέρη μας...' ■

Μια αγάπη έσβησε

Α πρίλιος 1941. Τα δυο οχυρά που βρίσκονται στο θρακικό έδαφος, ο Εχίνος και η Νυμφαία, πέφτουν. Δεν αντέχουν στις μηχανοκίνητες γερμανικές μεραρχίες. Μετά την είσοδο

Βάσω Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού

τους στη χώρα, φτάνει και ο βουλγαρικός στρατός στο ελληνικό έδαφος. Η Ανατολική Μακεδονία και η Δυτική Θράκη, βρίσκονται κάτω από βουλγαρική κατοχή. Ασκούν πίεση για την υιοθέτηση της βουλγαρικής υπηκοότητας και γίνεται επιστράτευση του πληθυσμού στα τάγματα εργασίας.

Ο Κωνσταντής είναι δεκαεπτά χρονών παλικαράκι. Ένα βράδυ άκουσε από τον ντελάλη του χωριού πως οι Γερμανοί ζητούσαν πρόσθετους εργάτες για τη συντήρηση της σιδηροδρομικής γραμμής. Αρχικά ενθουσιάστηκε. Η σκέψη πως θα δούλευε και θα έπαιρνε χαρτζιλίκι ήταν γι' αυτόν πολύ σημαντικό. Το σπουδαιότερο όμως ήταν πως θα έτρωγε. Συχνά άκουγε για όσους δούλευαν στους Γερμανούς φέρονταν και στα σπίτια τους κάποια εφόδια. Συνήθως κονσέρβες με γάλα ή κρέας, φωμί, τσιγάρα. Ήδη η πείνα είχε χτυπήσει και το δικό τους σπιτικό και βασικά είδη άρχισαν να εκλείπουν.

Όταν διστακτικά ανακοίνωσε στον πατέρα του αυτήν την απόφαση, συνάντησε την αντίδρασή του. Προτιμούσε ο Τριαντάφυλλος να πεθάνει παρά ν' αφή-

σει το γιο του να δουλέψει στους Γερμανούς. Αυτός που όρθωσε το ανάστημά του και πολέμησε στη Μικρά Ασία το 1922 και πριν λίγους μήνες σκαρφάλωσε στις πλαγιές της Γραμπάλας στα Ηπειρωτικά βουνά για μια ελεύθερη πατρίδα, πώς να υποκύψει τώρα; Ο Κωνσταντής υποχώρησε. Μόνο που τα πράγματα εξελίχτηκαν διαφορετικά. Βλέποντας οι Γερμανοί πως ελάχιστα παιδιά προσήλθαν για δουλειά, έστειλαν ανακοίνωση να παρουσιαστούν όλοι οι νέοι πάνω από δέκα πέντε χρονών. Ήθα δούλευαν ή θα τους έστελναν στη Γερμανία. Μπροστά σ' αυτό το δίλημμα ο Τριαντάφυλλος άφησε το γιο του, με συντριβή καρδιάς, να παρουσιαστεί και να πιάσει δουλειά. Οι εργάτες όσοι θα ήταν από το χωριό του και τα γύρω χωριά, θα είχαν την εποπτεία της γραμμής από το Διδυμότειχο μέχρι την Αλεξανδρούπολη.

Οι πρώτες δεκαπέντε μέρες δύσκολες. Βρισκόταν κάτω από την επίβλεψη έμπειρων Ελλήνων και Γερμανών ειδικών. Οι ώρες ατέλειωτες... Όμως ένα ήταν το παρήγορο για όλα αυτά τα παιδιά. Τρώγανε καλά. Όταν επέστρεφαν για δυο μέρες στα χωριά τους, ήταν φορτωμένα με σοκολάτες, διάφορες κονσέρβες, γάλα φωμιά και κούτες με τσιγάρα. Όλα αυτά μέσα στην κατοχή που ο κόσμος πεινούσε τους φαινόταν όαση.

Ο Κωνσταντής ήρθε στο σπίτι κουβαλώντας όλα αυτά τα καλούδια. Η πρώτη κίνηση να δώσει τα χρήματα στον πατέ-

ρα του καθώς και τα τσιγάρα. Ύστερα μοίρασε τις σοκολάτες στ' αδέλφια του και τα υπόλοιπα τα έδωσε στη μάνα του.

Αυτό συνεχίστηκε για καιρό. Όσπου ήρθε το έτος 1943. Ο Κωνσταντής συνέχισε να δουλεύει με τα παιδιά του χωριού του. Δεν είχε άλλη επιλογή. Κι αν ακόμη ήθελε να σταματήσει η εντολή ήταν τουφεκισμός. Βέβαια ο κόσμος δεν συμβιβάστηκε με τη μοίρα του. Σιγά-σιγά άρχισε να εντείνεται η ένοπλη αντίσταση κατά των κατακτητών. Στον αντιστασιακό αγώνα συμμετείχαν ο ΕΛΑΣ (26ο Σύνταγμα) και οι Εθνικές Αντάρτικες Ομάδες (ΕΑΟ). Αυτήν τη χρονιά συνέβη ότι χειρότερο μπορούσε να στιγματίσει ένα λαό. Γράφτηκε στην ιστορία μια ακόμη μελανή σελίδα... Λένε πως 4.200 Έλληνες Εβραίοι της βουλγαροκρατούμενης ζώνης, εκτοπίστηκαν και θανατώθηκαν στα γερμανικά στρατόπεδα συγκέντρωσης.

Ήδη ο Κωνσταντής κόντευε να κλείσει δυο χρόνια στη δουλειά. Από το χωριό δεν είχε ξεκόψει αφού κάθε δεκαπέντε μέρες τους έβλεπε όλους και περνούσε δυο μέρες με τους δικούς του. Σα νέος που ήταν είχε και τις επιτυχίες στα κορίτσια. Η Αποστολία, η Μαρία, η Ελένη. Αυτός όμως, δεν είχε μάτια για καμία παρά μόνο για τη Μεταξία. Εκείνη δεν ανταποκρινόταν. Ίσως είχε δώσει αλλού την καρδιά της. Ο Κωνσταντής προσπάθησε να την πλησιάσει με διάφορα δώρα, αλλά εισέπραξε την άρνησή της.

Ήταν καλοκαίρι. Σάββατο πρωί και το τρένο σταμάτησε στο Μικροχώρι. Μια ομάδα παιδιών κατέβηκε και ο καθένας τράβηξε για το χωριό του. Ο Κωνσταντής δεν είχε κέφια σήμερα. Ήταν φορ-

τωμένος και έκανε ζέστη. Δεν ήταν όμως μόνο αυτό. Ο νους του έτρεχε στη Μεταξία. Προχωρούσε αφηρημένος, ενώ τα υπόλοιπα παιδιά είχαν απομακρυνθεί. Σταμάτησε λίγο να πάρει μια ανάσα για να συνεχίσει το δρόμο του και ξαφνιάστηκε όταν άκουσε μια γνώριμη φωνή. Ήταν η Βάγια, η δεύτερη ξαδέλφη του. Βρίσκονταν στο αλώνι με τον άντρα της το Δημήτρη και την κουνιάδα της τη Χρυσή, η οποία είχε περίπου την ηλικία του. Πιο πέρα ένα μικρό κοριτσάκι έπαιζε ανέμελα. Ήταν η Βασιλική, η κόρη του ζευγαριού, τριών ή τεσσάρων χρονών.

Ο Κωνσταντής κοντοστάθηκε και ζήτησε νερό. Η Χρυσή έτρεξε πρόθυμη να φέρει το κανάτι με το νερό. Όταν του το πρόσφερε τα μάτια της αντάμωσαν τα δικά του. Τότε εκείνος ένιωσε σαν να τον χτυπήσει κεραυνός. Την ίδια ταραχή ένιωσε και η Χρυσή. Ο νέος αισθάνθηκε αμήχανα. Ξαφνικά φώναξε τη μικρή Βασιλική και της έδωσε μια σοκολάτα. Τις σοκολάτες τις προόριξε για τ' αδέλφια του, αλλά να τώρα που χρειάστηκε μια σοκολάτα να τον βγάλει από το αδιέξοδο.

Φεύγοντας έδωσε και από μία κρέμα προσώπου στη Βάγια και στη Χρυσή. Τις φέρνανε λαθραία οι Βούλγαροι. Είδε που παίρνανε κάποιοι, πήρε και εκείνος. Τώρα διαπίστωνε πόσο χρήσιμες ήταν.

Συνέχισε το δρόμο για το χωριό σιγοτραγουδώντας. Ο ήλιος έκαιγε ακόμη αλλά η καρδιά του έκαιγε περισσότερο!... Ένας έρωτας είχε γεννηθεί. Το ένιωθε, το ζούσε. Τίποτε δεν ήταν όπως παλιά. Ήρθε στο νου του η Μεταξένια μα η εικόνα της ξεθώριασε με μιας. Τώρα η σκέψη του ήταν στη Χρυσή. Το πρώτο που σκέφτηκε ήταν να στείλει τη

μάνα του να βρει τη Βάγια να κανονίσει το προξενιό.

Όταν η μάνα του Κωνσταντή μετέφερε την πρόταση του γιου της, η Βάγια ενθουσιάστηκε. Ήταν και οι δυο καλά παιδιά και θα μπορούσαν να κάνουν μια ευτυχισμένη οικογένεια. Υπήρχε όμως ένα εμπόδιο. Ήταν ο Θανάσης, ο πατέρας της Χρυσής. Άνθρωπος ιδιόρρυθμος και ανάποδος. Και για να δείξουν πόσο ιδιότροπος ήταν λέγανε τα εξής. Αν περίσσευε κάποιο φαγητό από την προηγούμενη μέρα τους έλεγε να το κρατήσουν για να το φάει. Αν το φαγητό ξίνιζε γιατί δεν υπήρχαν ψυγεία, έλεγε πως θέλουν να τον δηλητηριάσουν. Αν πάλι το πετούσαν τους κατηγορούσε πως δεν κάνουν οικονομία και τα πετούν χωρίς να σέβονται το βιος του.

Η Βάγια μίλησε στο Δημήτρη, τον άντρα της, για το θέμα και εκείνος στον πατέρα του το Θανάση. Όταν τον άκουε ο πατέρας του, έγινε έξω φρενών. Τι μαγειρεύανε πίσω από την πλάτη του; Ο Δημήτρης δεν μπόρεσε να τον πείσει. Στο τέλος του είπε να κάνει ό,τι θέλει. Τότε εκείνος έδωσε εντολή να του φέρουν τη Χρυσή.

—Τον αγαπάς μωρέ τον ψωριάρη; Τον θέλεις;

Εκείνη έσκυψε το κεφάλι και έγνεψε καταφατικά.

Η τιμή σε λίγες μέρες συμφωνήθηκε σε τέσσερα εκατομμύρια και το προξενιό έκλεισε. Ο Κωνσταντής και η Χρυσή ήταν πλέον ζευγάρι. Αντάμωναν όποτε ο Κωνσταντής ερχόταν. Αυτές οι δυο μέρες κάθιε δεκαπέντε ήταν οι πιο ευτυχισμένες της ζωής τους. Όλη νύχτα κάνανε όνειρα για το μέλλον τους, για τη ζωή που θα ζούσαν όταν θα τέλειωνε ο πόλε-

μος. Η Χρυσή του δόθηκε ολοκληρωτικά, με την καρδιά της να τραγουδάει τραγούδια μυθικά του Ορφέα και το κορμί της ν' ανοίγει σαν το μπουμπούκι της άνοιξης.

Ο Κωνσταντής έλαμπε σαν φωτεινός ήλιος που τη χάιδευε και τη ζέσταινε μέχρι τα μύχια της ψυχής και του κορμού της. Ήταν ευτυχισμένοι. Αγγίζανε την αιωνιότητα... Η μάνα της Χρυσής αγαπούσε το γαμπρό της και ετοίμαζε κατά την άφιξή του το καλύτερο κοτόπουλο. Όσο για τη Βασίλω καμάρωνε τη γύφη της.

Κάποια βραδιά χτύπησε το θανατικό το σπίτι της Χρυσής. Ξαφνικά και αναπάντεχα έφυγε από τη ζωή ο πατέρας της ο Θανάσης. Νύχτα την ξυπνήσανε την κοπέλα από τον ύπνο για να της πουν τα κακά μαντάτα. Εκείνη τρόμαξε, αγριεύτηκε, έβαλε τις φωνές και άρχισε να τρέμει σαν το πουλί. Από τη νύχτα εκείνη και μετά τίποτε δεν θα ήταν όπως πριν. Οι μήνες περνούσαν και ο πόνος άρχισε σιγά-σιγά να καταλαγιάζει ώσπου ένα άλλο δυσοίωνο γεγονός, πιο δυνατό τώρα, τάραζε τα νερά της μέχρι πριν λίγο καιρό ευτυχισμένης ζωής τους. Το κύμα δυνατό, ανεξέλεγκτο, τους παρέσυρε και τους τσάκισε. Ποιος να ζήλεψε την ευτυχία τους;

Κάποιο Σάββατο ήρθε πάλι ο Κωνσταντής με την καθιερωμένη άδεια. Όταν μπήκε στην αυλή του σπιτιού της διέκρινε απόλυτη ερημιά. Βρήκε μόνο τον αδελφό της το Σαράντη να κλαίει στην αυλή. Ο Σαράντης ήταν αδελφός από άλλο πατέρα. Τον είχε φέρει η μάνα της από τον πρώτο της γάμο όταν παντρεύτηκε το Θανάση.

Όταν τον ρώτησε τι συμβαίνει του α-

πάντησε. «Η αδελφή μου η Χρυσή είναι βαριά άρρωστη, δεν θα ζήσει...». Κι εκείνος που ερχόταν χαρούμενος να την ανταμώσει!... Ξαφνικά ένιωσε το πρόσωπό του παγωμένο σαν πέτρα. Χάθηκε. Έχασε το δρόμο μες την εικόνα της. Τα δάκρυα πλημμύρισαν σαν κύματα το πρόσωπο.

Κεραυνός έσκισε στα δύο την καρδιά του και ο κτύπος της ακούστηκε σαν τις πρώτες στάλες βροχής που πέφτουν άτακτα στη στέγη μέχρι να σταθεροποιηθεί ο ρυθμός της νεροποντής. Δεν θυμάται πώς έφτασε από το χωριό στο Διδυμότειχο. Τα πόδια του λες και είχαν φτερά. Δεν περπατούσε... πετούσε. Λες και ένας άνεμος τον άρπαξε και τον έσυρε και βρέθηκε στην αίθουσα αναμονής, στο γραφείο του γερμανού στρατιωτικού γιατρού.

Εκείνη την ώρα η Χρυσή ήταν μέσα και την εξέταζε ο γιατρός. Ένα φηλό ξανθό παλικάρι με γαλανά μάτια γύρω στα τριάντα. Ήταν η μοίρα του να βρεθεί κι αυτός στην Ελλάδα κάτω από τις χειρότερες συνθήκες. Ο κουνιάδος του ο Δημήτρης περίμενε όλο αγωνία τη διάγνωση του γιατρού. Ήξερε βέβαια πως τα πράγματα ήταν άσχημα, τους το είχε πει στην Ορεστιάδα πριν λίγες μέρες ο γιατρός, όμως είχε μια ελπίδα μήπως τα πράγματα ήταν ανατρέψιμα.

Κάποια στιγμή η πόρτα άνοιξε. Βγήκε έξω η Χρυσή και μόλις είδε τον αγαπημένο της έπεισε στην αγκαλιά του. Σαν πληγωμένο πουλί αναζήτησε ασφάλεια και γαλήνη. Ο γιατρός τους ρώτησε τι σχέση έχουν με την ασθενή. Όταν έμαθε ότι ο ένας είναι αδελφός της και ο άλλος αρραβωνιαστικός τους κάλεσε μέσα. Παρουσία διερμηνέα τους εξήγησε πως η

κατάσταση της κοπέλας είναι σοβαρή. Τους είπε πως η φυματίωση βρίσκεται στο τελευταίο στάδιο. Τους σύστησε βέβαια καλή διατροφή, καθαρό αέρα και να μην κουράζεται. Οι ελπίδες ήταν ελάχιστες, αλλά έπρεπε να αγωνιστούν. Τους επέστησε την προσοχή πως δεν πρέπει να έρχονται σε επαφή μαζί της, ούτε με τα αντικείμενα που θα χρησιμοποιεί. Η αρρώστια ήταν επικίνδυνη και μπορούσε εύκολα να μεταδοθεί.

Η Χρυσή έξω περίμενε μες την αγωνία. Όταν οι δύο άντρες βγήκαν έξω προσπάθησαν να φανούν ευδιάθετοι λέγοντας πως η αρρώστια παλεύεται και ότι η κατάσταση δεν είναι τόσο δύσκολη όσο πίστεψαν αρχικά. Προχώρησαν όλοι μαζί προς την πλατεία. Εκεί είχαν αφήσει το κάρο με τα ζώα. Έζεφαν τα βόδια και ξεκίνησαν για το χωριό. Ο Κωνσταντής ξέχασε τα λόγια του γιατρού. Πώς αλήθευα από τη μια στιγμή στην άλλη μπορούσε ν' αλλάξει κανείς συμπεριφορά;

Αγκάλιασε σφιχτά τη Χρυσή και της υποχέθηκε πως ό,τι και να είναι θα το περάσουν μαζί. Η κοπέλα πήρε θάρρος, άρχισε να χαμογελά και να ελπίζει. Η πεθερά του τους περίμενε. Είχε έτοιμο το κοτόπουλο με το λιγοστό πλιγούρι που είχε απομείνει. Εκείνο το βράδυ ο Κωνσταντής, για να της αποδείξει πως όλα είναι καλά, έφαγε μαζί της από το ίδιο πιάτο, δεν τον ένοιαζε αν αρρώσταινε κι αυτός. Εκείνο που τον ενδιέφερε ήταν να νιώθει χαρούμενη και ευτυχισμένη η αρραβωνιαστικά του. Ήθελε με τον τρόπο του να τονώσει τη χαμένη της αυτοπεποίθηση.

Ήρθε απόγευμα της Κυριακής. Έπρεπε να φύγει πάλι για τη δουλειά. Η Χρυ-

σή κρεμάστηκε στο λαιμό του. «Φοβάμαι, μη μ' αφήνεις!...» του φιλούρισε. Αν ήταν στο χέρι του θα το είχε κάνει χωρίς να της το ζητήσει. «Έχουμε κατοχή καλή μου αν δεν παρουσιαστώ ίσως να με τουφεκίσουν!...» της απάντησε. Εκείνη του υποσχέθηκε πως θα μετράει τις μέρες μέχρι να τον ξαναδεί.

Εννιά μήνες αρραβωνιασμένοι οι δυο νέοι. Σαν το δυνατό κρασί η αγάπη τους και αυτοί μεθούσαν πίνοντας γουλιά-γουλιά. Τώρα γουλιά-γουλιά πίνανε το φαρμάκι!... Οι μήνες που ακολούθησαν φαινόταν ατέλειωτοι. Όσο περνούσε ο καιρός η κοπέλα χλόμιαζε, αδυνάτιζε και έχανε τις δυνάμεις της.

Κάποιο Σάββατο που πάλι ο Κωνσταντής ήρθε με άδεια, έτρεξε με αγωνία στο σπίτι της Χρυσής. Βρήκε στην αυλή τους δυο κουνιάδους του να συζητούν και να καπνίζουν. Μαζί τους ήταν και κάποιοι κοντινοί συγγενείς. Όταν τον είδαν τον κοίταξαν όλοι με θλιψμένο βλέμμα. Ο Κωνσταντής άρχισε ν' ανεβαίνει δυο-δυο τα σκαλιά του διώροφου σπιτιού. Τον πρόλαβαν, τον σταμάτησαν. Του είπαν πως είναι ανώφελο πια και πως η κοπέλα τελειώνει. Τη Δευτέρα δεν πήγε για δουλειά. Ήδη η κοπέλα είχε πέσει σε κώμα. Δεν τον κρατούσαν τα πόδια του. Τον έπιασε μια τρεμούλα κι ένα παράπονο. «Γιατί Θεέ μου, γιατί», μονολογούσε. Ξημέρωσε η Τρίτη. Η αγωνία στο αποκορύφωμά της. Η προσπάθεια να μπει στο δωμάτιο της να τη δει δεν καρποφόρησε. Οι κουνιάδοι του και πάλι τον εμπόδισαν. Κόντευε μεσημέρι. Μια δυνατή φωνή ακούστηκε να τρυπάει τον αέρα. Ένας θρήνος σαν τον κοπετό της Ιοκάστης. Ήταν η Βασιλική, η μάνα της Χρυσής. «Πάει η χρυσή μου καντήλα....».

Όλοι κλάφανε για το χαμό της, μα η καρδιά του Κωνσταντή έγινε θρύψαλα. Η καμπάνα χτυπούσε πένθιμα. Ένας άγγελος ανέβαινε στον ουρανό. Ποιος θα μπορούσε από δω και πέρα να γεμίσει το κενό; Εκείνο το βράδυ κοιμήθηκε μόνος στο δωμάτιο. Δεν ήθελε δίπλα του κανέναν. Ένιωθε τη θλίψη να τον εξουσιάζει απόλυτα. Να τον συγκλονίζει, να τον ταρακουνάει να τον τσακίζει. Σε λίγο τα δάκρυά του στέρεψαν. Ακουγόταν μόνο ένας βραχνός χαμηλόφωνος θρήνος. Ήθελε να τη φέρει πίσω. Με ένα φιλί, με μια αγκαλιά, όμως αυτό δεν ήταν μπορετό.

Έφυγε για τη δουλειά μετά από τρεις μέρες με ένα πιστοποιητικό θανάτου στην τσέπη του. Έπρεπε να δικαιολογήσει στους γερμανούς την απουσία του. Ήταν Απρίλις του 1944. Τί τραγική ειρωνεία στ' αλήθεια!... Εκείνη τη χρονιά είχε δοθεί εντολή μέχρι 16 Οκτωβρίου να αρχίσει η εκκένωση της βουλγαρικούμενης περιοχής από τα βουλγαρικά στρατεύματα και τους εποίκους. Και... στις 18 Οκτωβρίου οι Γερμανοί εγκατέλειπαν οριστικά την Ελλάδα... Ο αέρας της ελευθερίας φύσηξε στην πατρίδα...

Τα χρόνια πέρασαν. Ο Κωνσταντής παντρεύτηκε και απέκτησε οικογένεια. Όμως ποτέ δεν ξέχασε την πρώτη του αγάπη. Η μορφή της έμεινε αναλοίωτη στα βάθη της καρδιάς του. Η δεύτερη κόρη του πήρε το όνομά της. Όσοι ξέρανε την ιστορία του, λέγανε πως της είχε μεγάλη αδυναμία. Όταν κάποτε αρρώστησε έβλεπε τη Χρυσή με ένα κόκκινο φόρεμα σαν οπτασία να τον καλεί κοντά της. Έσβησε φιλυρίζοντας το όνομά της.

Τα Μάρμαρα του Παρθενώνα

Brigitta Kristensen (Νορβηγία)

Σε μια μέρα από το 1802,
περιτυλίχτηκε γύρω από την Ακρόπολη το φουλάρι της θλίψης.
Έλγιν
Έκοψε μέσω της πομπής του Παρθενώνα
νόμιζε ότι εμείς δεν θα παλέψουμε,
η ιστορία μας είναι το καμάρι μας.
Μακριά ξαπλώνει ο Διόνυσος
το βλέμμα του απλανές
βλέπει στην τελειότητα της πατρίδας του,
τραγουδάει τον ύμνο της νοσταλγίας.
Η θεά της θαλπωρής του σπιτιού
λαχταράει για τον ήλιο της Ελλάδος.
Η θεά της Ακρόπολης ουρλιάζει
διακόσια χρόνια δεν έχω ύπνο.
Πώς να υπάρχει ύπνος και οι μισοί μας είναι σε ξένη χώρα,
διακόσια χρόνια και ακόμη το άρωμά τους
γεμίζει την αναπνοή μου,
ανανεώνει τις μέρες μου,
μου δίνει δύναμη να μάχομαι,
μέχρι να επιστρέψω τα παιδιά μας ξανά
στην αγκαλιά της Ακρόπολης,
τότε η πομπή θα γιορτάζει ξανά
στους δρόμους της πόλης,
οδηγεί τη δάδα του πρώτου Πολιτισμού,
συνεχίζει να δίνει τον ήλιο της γνώσης,
από την ελληνική της δόξα
για όλο τον κόσμο...

Αναζήτηση

Μαριάνα Λυμπέρη

Είναι που αισθάνομαι μια θλίψη απόψε.
 Απόψε που βυθίζομαι στο φως...
 –και μυρίζει τόσο όμορφα η γη.
 Με το φόρεμα της νύχτας θα ντυθώ,
 να προχωρήσω.
 Μα χάνομαι στο δρόμο...
 –Μήπως να ξάπλωνα στην αγκαλιά της.
 Πνιγμένη με δάκρυα η συνείδηση.
 Πλημμυρίζει το κορμί.
 Σιωπή η φωνή, φωνή που γίνεται σιωπή.
 Ένα κενό γεμίζει την κόλαση που ζεις...
 –Σ' έναν παράλληλο κόσμο να ζήσω.
 Άδεια ζωή... Σιγή...
 –Μ' άλλες νεκρές ψυχές να ξεψυχήσω.
 Στις φλέβες μου κυλάει η μοναξιά...

Ομοψυχία

Χρυσάνθη Τίγγελη-Βασιλική

Άγριος καιρός κακόβουλος
 βροντά, μας φοβερίζει.
 Η Ελλάδα μας δίχως συνοχή
 στη δίνη του τρικλίζει.

Ομοψυχία Έλληνες,
 αδέλφια ομοψυχία.
 Άλλιώς θα δρέψουμε όλοι μας
 ήττα και δυστυχία.

Λύκοι κι αγρίμια ολόγυρα
 κρυφά παραμονεύουν.
 Την όμορφη πατρίδα μας
 κομμάτια τη γυρεύουν.

Προς τι αδέλφια η έπαρση,
 οι έχθρες και τα πάθη;
 Εις βάρος της πατρίδας μας
 μετράνε τέτοια λάθη.

Με ομοψυχία Έλληνες
 ως δύναμη κι ασπίδα
 ας πορευτούμε ειρηνικά
 να σώσουμε την πατρίδα.

Ομοψυχία Έλληνες,
 αδέλφια ομοψυχία.
 Καιροί μας ζώνουν χαλεποί,
 αδέλφια ομοψυχία!

Παλιά αγαπημένη

Αντώνιος Μικέλης

Εις τον χειμώνα της ζωής ο ναυτικός σαν φθάνει
και πέσουνε τα λιγοστά χιόνια στην κεφαλή του
κι ας ρίξει άγκυρα βαριά σε στεριανό λιμάνι
κι ας δώσει το διαζύγιο στην «γαλανή» καλή του,

του νου το βλέμμα στη φυγή στα πίσω του κοιτάζει
και στο βαρύ του παρελθόν με θλίψη προσηλώνει,
σα να μετάνιωσε πικρά πορεία σαν αλλάζει,
λαχτάρας χέρι προσπαθεί να πιάσει το τιμόνι.

Παρ' όλο που τη χώρισε ακόμα τη θυμάται,
είναι αλήθεια μαγική και πρέπει να το πούμε
και μια ζωή αναπολεί στον ύπνο που κοιμάται
– εμείς μαζί δεν κάνουμε και χώρια δεν μπορούμε.

Στην παγωμένη αγκαλιά για χρόνια τον κρατούσε,
με τον μπουχό του κύματος, τα ύπουλά της χάδια,
ποτέ της δεν τον ρώτησε τι θέλει, αν πονούσε,
στους έρημους ωκεανούς τα παγωμένα βράδια.

Την πρώτη αγάπη του αυτή, τη γαλανή γοργόνα,
που μια ζωή την έβριζε, τώρα την τραγουδάει,
ζητώντας εξιλέωση από τον Ποσειδώνα,
στα περασμένα τα παλιά η σκέψη σαν γυρνάει.

Είναι η φλόγα π' άναψε του πάθους καταιγίδα,
να του προσφέρει αγαθά ή την καταστροφή του,
τον χάιδευε, τον τρόμαζε, μα του 'δινε ελπίδα,
το τόξο το ουράνιο για την επιστροφή του.

Η πύρα είναι της καρδιάς και της ψυχής η ζέστα,
εις τον χειμώνα της ζωής αυτά τα περασμένα,
χωρίς φουρτούνες, παγωνιές, λιμένων μανιφέστα
στο πούσι τρόμο να θωρείς, κατάρτια τσακισμένα.

Τα νιάτα

Αγλαΐα Σεργίου (Κύπρος)

Σαν την Άνοιξην που μπαίνει τζι εν γεμάτη ομορκιάν
έτσι είναι τζιαι τα νιάτα στων πλασμάτων την καρκιάν.

Φέρνουσιν χαρές τζιαι γέλια, κάθ' εμπόδιον περνά
εν γεμάτα με ζωντάνιαν τζιαι το κέφιν κυβερνά.

Πλούτος είναι του προσώπου, του κορμιού φωτιστικόν
τζιαι στα δύσκολα ρισκάρουν, τούτον εν το μυστικόν.

Εις τα σιήλη εν τραούδιν, πάνω στους δεκαεννιά
σαν μ' αγάπες παιδκιαρίζουν ένας νέος τζιαι μια νια.

Εν πνευμόνια κάθε τόπου τζιαι στο μέλλον το κλιεδίν
τζι' εν με χάρην προιτζισμένον τ' όμορφόν τους τζειν το διν.

Νιάτ' αν δεν έχ' ένας τόπος δεν πηαίνει ομπροστά
εν η δύναμη η μιάλη τη σημαίαν που βαστά!

Ανέμελη

Χριστίνα Λουβλη

Τον τύπο της «σεμνής» από πάνω μου θα πετάξω
και θα μείνω γυμνή με την εικόνα της ελεύθερης...

Θα βγάλω τα ρούχα μου που μ' εμποδίζουν και θα ντυθώ ανέμελα,
όπως ταιριάζει στο χαρακτήρα μου...

Θα αρχίσω να τραγουδώ στο δρόμο
στιχάκια που θα λεν για επανάσταση,
μια και η ζωή μου χοροπηδά στις κόκκινες φλόγες της...

Θα χορέψω στο ρυθμό που μου ταιριάζει,
σε τόνους χαμηλούς και τρυφερούς...

Θα φιλήσω τον άγνωστο που θα μου πει γι' αλήθειες
και θα φιλήσω τελικά και το χέρι της ζωής,
γιατί θα ζήσω όπως θέλω εγώ,
ανέμελη...

Θα 'θελα πολύ να σε παινέσω

Μαρία Σουρή-Κοσιώρη

Θα 'θελα πολύ να σε παινέσω
πατρίδα μου γλυκιά
και όλα να τα φανερώσω
όσα μου καίνε την καρδιά.

Όσα σε έχουν διαπράξει
βίαιες πράξεις και διωγμούς,
πολέμους, άρματα και μάχες,
άδικες δίκες, σκοτωμούς.

Παιδιά που ο φόβος τους
έχει φωλιάσει
και αν τα χρόνια πέρασαν γοργά
στη θύμηση πάντοτε δακρύζουν
τα μάτια τους θολά.

Θα 'θελα πολύ να σε παινέσω
χρυσό της γης κομμάτι λαμπερό,
πολλοί μιλούν για σένα κι ιστορία
παράδειγμα για όλους φωτεινό.

Θα 'θελα πολύ να σε παινέσω
κι αν στο μυαλό μου τριγυρούν
πως οι λαοί αλλάζουν ιστορία
στο έδαφός σου αποσκοπούν.

Για να φανούν πως κάτι και αυτοί
αξίζουν
και αν ψεύτικα μέσα προσπαθούν
Ελλάδα και αυτοί με ιστορία
τα χείλη να γελούν.

Θα 'θελα πολύ να σε παινέσω
κι αν τώρα δύσκολα περνούν
οι Έλληνες πάντοτε νικούνε
περήφανοι σαν πρώτα θα γενούν.

Σταυραετός

Χρήστος Σαλτός

Ο σταυραετός δεν κάθεται
σ' όποιο να 'ναι λιθάρι
μόν' σε ψηλή κορφή
σ' απάτητο τσιογκάρι.

Μίλια να βλέπει ολόγυρα
στο βάθος αγναντεύει
εκεί ψηλά στο θρόνο του
με τον καιρό παλεύει.

Δεν κατεβαίνει χαμηλά
γιατί δεν του ταιριάζει
στων φτερωτών το βασιλιά
εκεί να λημεριάζει.

Της βροχής πίνει νερό
σε πέτρα π' το κρατάει
παίζει με τα σύννεφα
και πάλι εκεί πετάει.

Κυνηγάει μόνο λαφόπουλα
μικρά απ' άγριο γίδι
σε θριάσιο δεν πάει ποτέ
εχθρός είναι στο φίδι.

Στα πουλιά πως είναι βασιλιάς
αυτό καλά το ξέρει
τις βουνοκορφές γυρνά
με τ' άγριο περιστέρι.

Είμαστε αδέρφια Έλληνες

Nikόλαος Τάτσης

Είμαστε αδέρφια Έλληνες
ποτέ δεν το ξεχνάμε
είν' η Ελλάδα μάνα μας
κι όλοι την αγαπάμε.

Οι πρόγονοί μας δώσανε
αίμα, ψυχές και κόπο

να ζούμε εμείς ελεύθεροι
σ' αυτόν εδώ τον τόπο.

Γι' αυτό και το φωνάζουμε
όλοι με ένα στόμα
πως σπιθαμή δεν δίνουμε
απ' την Ελλάδα χώμα.

Σχέδιο πολιτικής αποκατάστασης

Bύρων Αρναούτογλου

Γράφοντας λέξεις για διαλέξεις κάθομαι και σοφίζομαι
των γελωτοποιών τα πάθη.

Ανούσια τεχνάσματα αηδίας για διασκεδαστικούς της υστεροφημίας
τελούν 'τι ομοιότητα αστεία!

Το κοινό τους βλέπει και αστεϊζεται, εθίζεται,
λογίζομαι.

Και στις γαλήνιες μελωδίες που γράφω: θαμπώνουν, ξεχνούν,
χειροκροτούν!

Μέσα μου, τότε, διασκεδάζω, στα λαμπερά τους μάτια εγώ!

Γελωτοποιοί τους κάνουν να γελούν,
γελοιοθάρσος απ' των δακτύλων μου τις άκρες θα επευφημούν
για την εξαίρετη, θεϊκή κι ολόλαμπρη ύπαρξή μου.

Το πιο γλυκό νανούρισμα θα κλάψουν
όσων τα όνειρά τους με έφτασαν.

Γονατιστοί, απελπισμένα, θα με παρακαλούν, το όνειρο να θεαθούν
– για λίγο ακόμα!

Κι εγώ, κοιτάζοντας από ψηλά, στη σιωπή,
θα απολαμβάνω νέκταρ γλυκό που μου επιφύλασσε
η ένδοξή μου νιότη.

Στη δασκάλα μου

Σάββας Τσάσης

Τ' αγέρι ήταν τσουχτερό¹
και ο καιρός το 'φερνε σε καταιγίδα.
Μα εγώ δασκάλα μου γλυκιά
ατάραχη σε είδα.
Μ' ένα χαμόγελο πικρό
μ' έντονα χρώματα τονισμένο
σ' ένιωθα να με κοιτάς
με βλέμμα απορημένο.

«Τι το 'θελες παιδάκι μου
ετούτο το ταξίδι;
Δεν ήξερες το δράμα όπου έζησα

στης ζωής της άμοιρης
το πονεμένο δείλι;

Αντίο αγαπημένο μου παιδί
φτωχό βασανισμένο
μα συ γνωρίζεις πως για μένανε
ήσουν και παραμένεις πάντοτε
απ' το Θεό ευλογημένο».

Αντίο σου 'πα τρυφερά
κι η σκέψη μου θα 'ναι κοντά σου
μοναδική Δασκάλα μου
για πάντα συντροφιά σου.

Οδύσσειος δρόμος

Ελένη Καμπά

Ο Οδύσσειος δρόμος μου, έχει το ίδιο τέλος
και την ίδια αρχή. Μονάχα ο σκοπός διαφέρει.
Από τη γη της Επαγγελίας στη γη της Χαράς
και ξανά το ίδιο ταξίδι.
Ούτε τα μανιασμένα κύματα, πολυτάξιδα κύματα,
ούτε ο φόβος του θεόρατου ύψους, που αγγίζει το Θεό
και βλέπει τους ανθρώπους σαν γραμμές και σαν κουκίδες,
ούτε ο λιμός, η δίψα, το δύσβατο μονοπάτι,
η χαράφοβη αγωνία, θα κόψουνε
τον από τη μοίρα, αγκαθωτό και μελωμένο δρόμο,
που έχει χαρακτεί στις πέτρες της ζωής
και ούτε η αλμύρα, ούτε το νερό, μπορεί να τις διαβρώσει.

Η κάπα μου

Xρήστος Ν. Καραγκούνης

Την κάπα μου την έβγαλα απ' την παλιοκασέλα
να πάρει αέρα θέλησα κοντά της και μια σέλα.

Από ψηλά την κρέμασα σ' ένα χοντρό παλούκι
ο σκόρος πια την απειλεί κλεισμένη στο σεντούκι.

Πολλές φορές με ζέστανε τούτ' η κανότα η κάπα
πάνω στα στρουγκολήθαρα κουκούνα σε μια πλάκα.

Το σώμα μου προστάτευε απ' το πολύ τ' αγιάζι
τα χιόνια και τις παγωνιές κι απ' το χοντρό χαλάζι.

Παρθένο το τραγόμαλλο γνεσμένο με το χέρι
η μάνα μου το έγνεθε πρωί και μεσημέρι.

Σαν ζέστη είχε λιγοστή, νερό όμως δεν περνούσε,
τα πόδια μου παγώνανε και το κορμί πονούσε.

Περήφανη στεκότανε στη στάνη κρεμασμένη
ο βλάχος τώρα γέρασε και αυτή είναι πικραμένη.

Τώρα και αυτή ξεθώριασε, σκόρος την έχει φάει,
μετά από κάμποσο καιρό στ' αζήτητα θα πάει.

Εγώ θα την ευγνωμονώ όσο καιρό κι αν ζήσω
προτού να φύγω από δω μια εντολή θα αφήσω.

Την κάπα να τη βγάζουνε από τη ναφθαλίνη
θα πρέπει να αερίζεται, δεν ξέρεις τι θα γίνει.

Έρωτα χρυσοφτέρουγε

Ελευθερία Κατσιφαράκη

Έρωτα χρυσοφτέρουγε ελπίδα και χαρά μας
ανασεμιά της σκέψης μας, όραμα στ' όνειρά μας.

Θεό σε κράζουν ξομπλιαστό μικρούλι παινεμένε
μπαίνεις στα βάθη της καρδιάς πολυαγαπημένε.

Διαφεντεύεις λογισμό, τα συναισθήματά μας
κι εμείς παραχωρούμε σου τα δικαιώματά μας.

Βρίσκ' αγαλλίασ' η ψυχή κ' είν' ευχαριστημένη
πίκρα αν έχει η καρδιά μ' εσένα ναι γλυκαίνει.

Φως είσαι μες την καταχνιά του ήλιου ζεσταχτίδα
ρόδο π' ανθεί στη χειμωνιά κάψας δροσοσταλίδα.

Του ουρανού αστροφεγγιά και φεγγαριού η φέξη
αλήθεια μέσα στην ψευτιά του σ' αγαπώ σ' η λέξη.

Η Πούλια κι ο Αυγερινός σε απαλοφωτίζουν
κι όλα τ' αστέρια έρωτα σε πλουμιστοστολίζουν.

Πουλάκια γλυκολάλητα γύρω σου κελαηδούνε
στις νότες του πεντάγραμμου για σένα τραγουδούνε.

Μέρα τη νύχτα κάνεις τη αφέντη βασιλιά μας
πολλές θυσίες γίνονται για να βρεθείς κοντά μας.

Τη στράτα σου ως την καρδιά στολίζουνε λουλούδια
χαλί τα στρώνουν να διαβείς χιλιάδες αγγελούδια.

Τα χρώματα της ίριδας σε πολυχρωματίζουν
ακόμα και τ' ασήμαντα σαν είσ' εσύ αξίζουν.

Απ' τ' άδυτα του είναι μας βγαίνει η προσευχή μας
έρωτα παντοδύναμε να είσαι στη ζωή μας.

Για να φτερώνουν την ψυχή τα λαμπυρίσματά σου
κι αναπαμός να βρίσκεται στα νανουρίσματά σου.

Στα μονοπάτια της χαράς πάντα να τριγυρίζεις
βαθιά να μπαίνεις στις καρδιές και να μοσχομυρίζεις!

Λειβαδιά

Γιάννης Καφρίτσας

Νεράιδας κόρη Λειβαδιά, στην ζωγραφιά μου θα 'σαι,
καθώς τριγύρω στέκεσαι, στης Έρκυνας πηγή,
του ποταμού, δροσιά, ρουφάς κι ανέμελη κοιμάσαι
στην απαλόγερτη πλαγιά, στην Βοιωτική σου γη.

Έχει το Κάστρο κεφαλή, του Διάκου πολεμίστρα
και τις αστείρευτες πηγές, λήθης και μνημοσύνης,
που 'ν' τα πλατάνια τα ψηλά, πο χουν καρπούς σαν σείστρα.
Στο βράχο το ξωκκλήσι σου, πομπός της αγιοσύνης.

Παίρνεις χρησμούς αλάνθαστους, απ' το ιερό Μαντείο
του θεϊκού Τροφώνιου και πας στην οικουμένη
το μέγα τούτο μυστικό το σεβαστό ιερατείο,
στις νύχτες μ' άστρα ομιλεί και με τον Ήλιο κρένει.

Στου Ελικώνα τις κορφές, αετός γυραγναντεύει
στον άνεμο ζυγιάζοντας τ' ανάλαφρα φτερά.
Της ομορφιάς σου ζηλωτής, ταιριάσματα γυρεύει,
στης Πούλιας παιχνιδίσματα, υφαίνοντας φωλιά.

Οι στοχασμοί στις ομορφιές εστείλανε χαμπέρι.
Του ήλιου οι αύρες της ζωής λαχτάρισαν το φως.
Στο ρέμα καθρεφτίσματα, στολίσανε πανέρι,
προσκυνητάρι, στήνοντας και η γη κι ο ουρανός.

Κι έχτισαν πλατυφέρουγη, με πεύκα, τη φωλιά σου,
ξαμώνοντας στις χλωρασιές του κάμπου, τους καημούς.
Χνούδι από φύλλα κουμαριάς, θυμάρι, τ' άρωμά σου
σκόρπιοι και πόθοι κι όνειρα, σ' ανάφρυδους παλμούς.

Νεράιδα, αραχνοστόλιστη, που κείτεται στο ρέμα,
αφέντρα είσαι, **Λειβαδιά**, κι αρχόνισσα στο βλέμμα.

Μια παλιά ιστορία - Αγάπη που δεν τέλειωσε

Ενθύμιος Ποντίκης

Ένα παιδί πολύ μικρό είχε μια γνωριμία
με μια κοπέλα όμορφη, αγνή σαν Παναγία.

Χρόνια πολλά ανταμώνανε, Γενάρη και Φλεβάρη
ώσπου μια μέρα είπανε να γίνουνε ζευγάρι.

Όρκο μεγάλο κάνανε κείνη την ημέρα
όταν γυρίσει απ' το στρατό να της περάσει βέρα.

Κι όταν φαντάρος πήγαινε για να υπηρετήσει
πήγε και ανταμώσανε για να τη χαιρετήσει.

Πραγματικά πονέσανε και κλάψανε μαζί¹
που πήγαινε φαντάρος για να ντυθεί χακί.

Πάντοτε τη σκεφτότανε στα μακρινά τα ξένα
και κάθε μέρα του γράφε γράμματα πονεμένα.

Μα πριν ακόμα απολυθεί λαβαίνει ένα γράμμα
πως η ζωή της μαύρισε και ζει μέσα σε δράμα.

Τη βίαζαν να παντρευτεί με ένα συγχωριανό της
και μέρα-νύχτα δέρνεται και χάνει το μυαλό της.

Κάποιος δικός της συγγενής την προξενιά της κάνει
κι αυτή απ' τη στενοχώρια της κοντεύει να πεθάνει.

Αυτός δεν της απάντησε στο γράμμα της αυτό
γιατί θα απολυότανε σε λίγο νε καιρό.

Πράγματι την παντρέψανε, μ' αυτή είχε καημό
και πάντα τον περίμενε αυτό το νεαρό.

Περίμενε η δόλια και έκανε προσευχή
να πάει να την πάρει να φύγουνε μαζί.

Μα αυτό για κείνον θα ’τανε το λάθος τραγικό
να πάει να διαλύσει το γάμο της αυτό.

Γι’ αυτό όταν απολύθηκε κοίταξε τη ζωή του
και στην παλιά αγάπη του έστειλε την ευχή του.

Μα αυτή ξαναπαρήγγειλε κι ήθελε να βρεθούνε
εκεί που ανταμώσανε ξανά για να τα πούνε.

Mána Γη

Θεοδώρα Τσελίγκα-Γκαζιάνη

Η πρώτη μου ανάσα μύριζε λεμονανθό.
Η δεύτερη μαυροδάφνη.

Δυο ηλιαχτίδες σου με πότισαν χαμόγελα,
ένα νανούρισμα αρχαίο μ' αποκοίμισε.

Στο κύμα πάνω με στέριωσες,
κόρη αντρίκια με βύζαξες,
γυμνόστηθη φιδοζωσμένη,
με μιαν αγάπη ασύνορη.

Περήφανο κορμί,
εγώ,
σε λάτρεψα,
μ' ένα ασπροκέντητο θαλασσί
με γήτεψες.

Και τώρα
η νιότη μου στη βιάση για γκρεμό.
Μάνα μυρίζω θάνατο.
Ξύπνησαν τα παλιά ονείρατα,
ορμήνεψαν αίμα να χυθεί.

Μάνα μη μ' εγκαταλείπεις.
Χύθηκε το πρωτόγαλα,
πέτρωσε το στήθος.

Μάνα μη με αφήνεις.
Στο λίγο που μπορώ
και στο πολύ που δεν βαστώ,
μέρωσε τα γινάτια σου
και μη με αφήνεις.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

σελ.		σελ.	
Σημείωμα Εκδότη	1	Αναδρομή στο χρόνο (Αρχιμ. π. Μιλτιάδης Μίτσελλ)	41
Απολογισμός Δράσης Διοικ. Συμβουλίου της Ένωσης Ελλήνων Λογοτεχνών για το 2014	2	Ο έρωτας άργησε πολύ (Αποστολία Βουλτσίδου)	44
Ευχαριστήριο	4	Έλσα (Λένα Φατούρου)	50
Ταμειακή Ενημέρωση	5	Οι θεοί, οι αχόρταγοι (Δημήτρης Γιαννακός)	53
Πανηγυρική τελετή βράβευσης Λογοτεχνικού Διαγωνισμού στη ΧΑΝ	6	Το... τέλος του γίνεται η αρχή του! (π. Ηλίας Μάκος)	58
Πρακτικό Κριτικής Επιτροπής Πανελλήνιου και Παγκύπριου Λογοτεχνικού Διαγωνισμού Ποιήσης και Διηγήματος	9	Η προσχεδιασμένη εξολόθρευση του Γένους των Χριστιανών της Κωνσταντινουπόλεως (Λεμονιά Αντ. Μπαστιάνου-Νταβλούρου)	62
Ουαί τοις ηττημένοις (Ιωάννα Χρήστου)	14	Ο Χτιτζιάρης [Χτικιάρης] (Κων. Πάτσιαλος)	65
Γιατί Οδυσσέα επέστρεψε; (Θεοφάνης Παυλίδης)	15	Ο κυρφός έρωτας της δασκάλας μου (Σάββας Τσάσης)	68
Εξ ιδίων τα βέλη, αλλ' ο «τρώσας και ιάσεται» (Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη)	16	Μικρό παιδάκι ήμουνα (Γεώργιος Κ. Καραγιανάκος)	75
Απέλαση (Σταυρούλα Ζώρζου)	17	Μια αγάπη έσβησε (Βάσω Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού)	79
«Δεῖ δὲ χρημάτων, καὶ ἀνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων» (Γιάννης Καρβελάς)	18	Τα Μάρμαρα του Παρθενώνα (Brigitta Kristensen – Νορβηγία)	84
Η ποίηση (Αντώνιος Χρ. Δημητρίου)	19	Αναζήτηση (Μαριάνα Λυμπέρη)	85
Αρμονία (Αλεξάνδρα Παυλίδου-Θωμά)	20	Ομοφυχία (Χρυσάνθη Τίγγελη-Βασιλική)	85
Ζήσε το τώρα (Αρχιμ. π. Μιλτιάδης Μίτσελλ)	21	Πολιά αγαπημένη (Αντώνιος Μικέλης)	86
Με ένα ναι (Σωτήρης Μαντζούτσος)	21	Τα νιάτα (Αγλαΐα Σεργίου – Κύπρος)	87
΄Η Όρθοδοξία γάρ (Απόστολος Ιωάν. Πάσχος)	22	Ανέμελη (Χριστίνα Δούβλη)	87
Εσύ μετανάστη (Βάσω Τριανταφυλλίδου-Κηπουρού)	23	Θα θέλα πολύ να σε παινέσω (Μαρία Σουρή-Κοσιώρη)	88
Του έρωτα (Λένα Φατούρου)	24	Σταυροειδός (Χρήστος Σαλτός)	88
Στην Ένωση!... (Λευτέρης Χ. Αρμελινός)	24	Είμαστε αδέρφια Έλληνες (Νικόλαος Τάτσης)	89
Ανάσταση (Μιλτιάδης Ντόβας)	25	Σχέδιο πολιτικής αποκατάστασης (Βύρων Αρναούτογλου)	89
Ειρήνη (Γεωργία Μπολάσκα)	26	Στη δασκάλα μου (Σάββας Τσάσης)	90
Σμύρνη (Κωνσταντίνα Γεωργαντά)	27	Οδύσσειος δρόμος (Ελένη Καμπά)	90
Αἱ θεριναὶ παγίδες (Απόστολος Ιωάν. Πάσχος)	28	Η κάπα μου (Χρήστος Ν. Καραγκούνης)	91
Μια κρυμμένη αγάπη φέρνει τη χαρά και την ευτυχία (Ζωή Παπαδημητρίου-Τζιράκη)	29	Έρωτα χρυσοφέρουγε (Ελευθερία Κατσιφαράκη)	92
Περίπατος στην ακροποταμιά (Γεώργιος Γκούμας)	34	Λειβαδιά (Γιάννης Καφρίτσας)	93
Λάμπρενα (Αλέξανδρος Νίκας)	37	Μια παλιά ιστορία – Αγάπη που δεν τέλειωσε (Ευθύμιος Ποντίκης)	94
		Μάνα Γη (Θεοδώρα Τσελίγκα-Γκαζιάνη)	95